

24

MS

14

5194

OTTONIS
TACHENII
ANTIQUISSIMÆ
HIPPOCRATICÆ MEDICINÆ
CLAVIS,

Manuali experientia in Naturæ
fontibus elaborata,

*Quæ per IGNE M, & AQUA M.
inauditâ Methodo, occulta naturæ,
& artis, compendiosâ operandi ra-
tione manifesta fiunt, & dilucidè
aperiuntur.*

Seneca in Epist. H

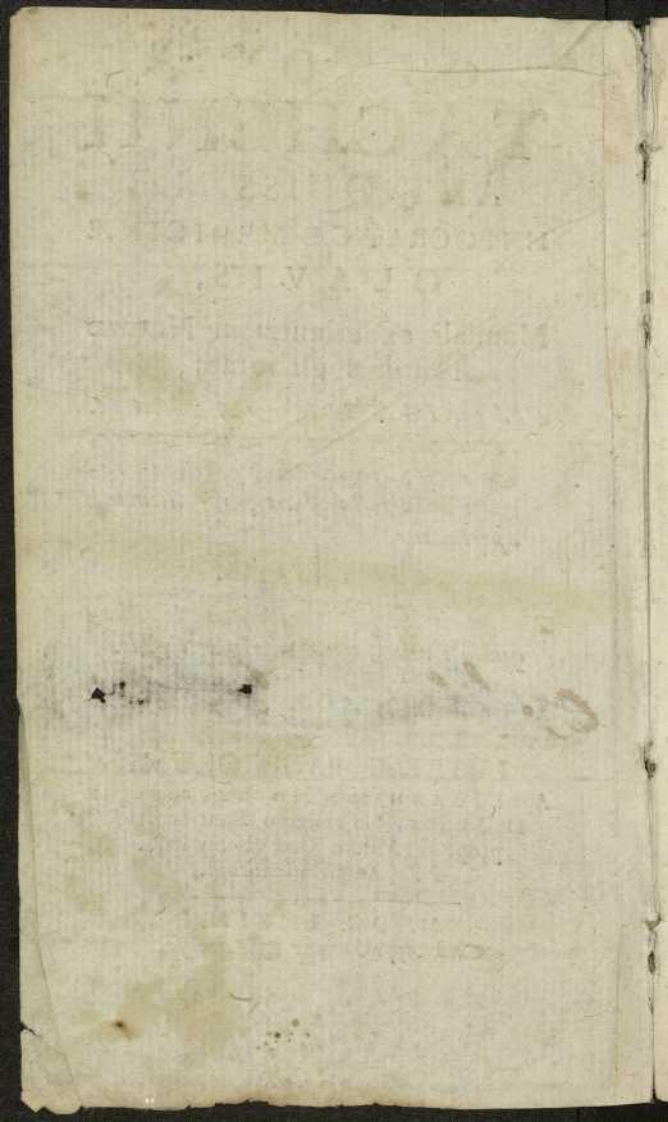
*Nunquam melius torquebis invidos;
quàm virtuti, & gloriæ inserviando.*

LUTETIÆ PARISIORUM,
Apud JOANNEM D'HOURY, ad insigne
D. Joannis, sub extremo Pontis-novi,
propè supremum Cœnobium R R.
P P. Augustinianorum.

M. DC. LXXIII.

Cum Approbatione & Permissis.

A D
LECTOREM
CANDIDUM,
E T

Antiquissimæ Hippocraticæ
Medicinæ Studiosum.

PRÆFATIO.

*Q*UAM proclive sit labi,
et errare absque veris
experimentis, dum abdi-
ta rerum cause inquirun-
tur, facile apparet ex
communi hoc sæculo, et nemini inau-
dita querela, de novorum librorum in-
considerata editione, et copia, quam
a ij

PRÆFATIO.

nec ego iniquam prorsus judico. Partim enim quia per se odiosa est sciolorum, & vanorum hominum temeraria scriptorum divulgatio, partim quia studiis etiam communibus nocet hujusmodi librorum multitudo, quæ à veterum monumentis accurata sapientia, & eruditione refertis complures abstrahit. Vnde haud scio, an illud nobis usu venire dixerim, ut veterum de veritate studium minori incipiat esse cura. Si quis verò quærat, cur meum quoque hoc præsens extare velim scriptum nulla maturitate judicij, sed maxima cum celeritate, nec non alacritate elaboratum, & per consequens nulla ubertate usus cum veteribus conferendum, huic ita respondeo. Dux sunt causæ, quæ me, ut denuò hanc antiquissimæ medicinæ particulam ederem, impulerunt: prima, anno 1666. emisi in lucem veterum Philosophorum necessaria dogmata, sub Hippocratis Chimiçi nomine, & clavis ibidem argumentis ab experientia desumptis ostendi, **IGNEM & AQUAM** in essentia, radice, & proprietate, omnium rerum primordialia principia sta-

PRÆFATIO.

tui debere (cum divinus senex libro primo de diæta, eadem Pythagoricorum more tractet argutè satis, tamen obscurissime, ridiculam fortassis improbationem timens, & ineptam confutationem ab Austriacis & Nericis Medicinæ decanis eorumque turpiloquis sociis, circa rerum cortices agresti musa astutè admodum versantibus) eò quod in arcanis inveniendis, & abditis rerum causis perquirendis, hæc validiora existant omnibus probabilibus conjecturis, & vulgo philosophantium placitis; idque non alio consilio, aut scopo, quam veritatis agnoscendæ studio, quod unumquemque virum probum totis viribus amplecti oporteret, docente sic Aristotele prim. Ethic. cap. 4. præstare, imò oportere inquit, ut veritas sit salva, vel nostra ipsorummet decreta mutare, & tollere. Quicumque igitur veterum codices legerit, & rectè intelligerit, me tam in Hippocr. Chym. quàm in hoc libello veritatem dixisse, & principia naturalia atque mysteria rara sub clara sermonis serie manifestasse, inficias non ibit.

In demonstrandis autem rebus obser-

PRÆFATIO.

vari Geometricorum ordinem, qui à minimo puncto, & à facillimis fundamentis ad maxima difficillimaque gradatim assurgit, quibus mens ingeniosa super æthera scandit: Sic quoque antiquissima Hippocratica medicina & nostra scientia ordine convenienti primum ostendit minus rara, imò vulgatissima, & ab illis gradatim ascendendo præclariora educit; sic Hermes ab ovo: Hippocrates ab artibus: Morienus à veste: Basilius à cerevisia: Cosmopolita à coloribus &c. & tandem admirabili modo, tam in macro, quam microcosmo (eadem enim ratio) naturæ arcana, & abdita reſerarunt, ut eorum principia, rationes, & causæ, quasi in speculo agnoscerentur. Ab hac nostra privata, explanata, atque tutissima via plurimi viri literati (quos decanorum sociorumque ridicula censura exponere ratio dissuadet) antiquissima hujus philosophiæ studiis deſiti, non parum fructus & emolumentum exinde se esse affecutos, confessi sunt: deprehenderunt enim hac nostra tradita viâ Pythagoricum illud: naturam in omni re similem: non simulatam, &

PRÆFATIO.

fucatam, sed sinceram, & infallibilem veritatem præ se ferre.

Cum verò antiqua sit inter homines calamitas, ut semper virtus vim patiendi prematur, vitium autem, & mendacium instar spumæ, in hac immunda olla bulliendo semper summa petant. Sic quoque Hippocratem meum antiquâ auctoritate, experientia, & ratione suffultum, virtute & veritate spoliare tentarunt, verba mutilando, & sententias pervertendo, ita ut non solum antiquissimæ medicina maculam inurere voluerint, sed etiam in jure crimen falsi committere.

Vt autem huic malo dolo, & calidæ machinationi, præsens aliquod remedium invenerim, operandum mihi omninò fuit de nova antiquæ veritatis editione: Capi ergò cogitare, multò plus ex eadem doctrina adolescentum studiis commodi proventurum, si quæ ex malitia mutarunt, perverterunt, & castrarunt, aliquantò correctiora, & integriora efficerentur. Quare hæc altera causa est, cur denuò ediderim hanc antiquissimæ medicina partem, quam tot egregiis experimentis, atque

PRÆFATIO.

rationibus ex antiquissimis naturæ fontibus deductis nobilitabimus, confirmabimus, atque causas rerum tam clare demonstrabimus, ut nullus imposteriorum rationis & mentis compos, præcipua nostra veritatis fundamenta meritò contemnere, aut improbare possit: ita ut studiosi, qui veritatem optant (quorum quam plurimi) hactenquam isagogæ, seu manuuctione adjuventur.

Verùm enim verò dubium non est, quin vitio mihi sit imputatura virtutis comes virulenta invidia (sicut olim primò quod ostenderim sincerum Mercurii sublimandi modum, quæ calumnia sine risu audita non fuit; Sed jejunis naturæ interpretibus hoc peccatum est condonandum, primò quia resipiscenzia optanda: Secundo quod auri & ferri conglutinandi modum docuerit Hippocr. Chym. cap. 28.) quòd quæ hactenus arcana, & celata fuere, in lucem nunc produxerim. Sed nolite ob id præcipiti iudicio, & causâ non satis excussâ insontem damnare, oportet enim iudicem ex æquo rationum utrimque, inter quas judicare debet, esse compotem. Nam si crimen videatur,

PRÆFATIO.

me nudam Hippocraticæ Medicinæ veritatem vobis omnibus hætenus ignotam detexisse, nolite insanire, & contra me statim contumeliosè vestra maledicta evomere; sed expendite prius, an non ipsa jam falsis receptis & imposturis fœdata, nunc sit vobis exhibitæ nitide veritati propinquior, quàm remotior? An non magis auctus ipsius decor, quàm imminutus? Undè forsàn ob id, & ipsa tempore opportunitiori suis cultoribus, atque alumnis gratiam sit repensura: neque patrociniū suum adversus impostorum versutias, & fraudes, neque præsidium adversus ignorantie ferocitatem inficiatura, nè illa prior instar belluarum latrantium alieno bono tabescens, nequè hæc posterior propriâ cecitate insaniens, amplius in cultiora antiquissimæ Hippocraticæ medicinæ viridaria, & amœniora sata contumeliosè, ac petulanter irrumpant, & laudandos prægressorum ingeniorum labores vastent: incassum illa mihi sua terribilia obijcient; despecti mihi erunt illorum conatus, siquidem veritatem pro fidissima, potentissimaque tutrice elegi, quæ

PRÆFATIO.

*jam jam prodibit, & in lucem compa-
rens non quidem licentiâ ultionis, stul-
torum more, (ut dicitur) vim vi repel-
let; sed baculo rationis & modestiæ,
percutiet fatuos detractores, ut à stul-
titia, & fatuitate resipiscant, ita ut
imposterum lividis suis, & impuris
dentibus antiquissimam Hippocr. Me-
dicinam mordere erubescant. Ad te ve-
rò candide Lector attinet istorum viti-
litigatorum in me oblatrantium furiosos
impetus coercere eorumque mendacem
linguam ad maledicendum promptissi-
mam refrænare: nè in propria mali-
tia glorientur, totoque die cor eorum in-
justitiam cogitet, lingua quoque eorum
tanquam acuta novacula necessest dolos,
diligetque malitiam supra æquitatem,
& alios præcipitanter inquinat, tes-
tante Psalmographo.*

*Quanta autem cum facilitate incredi-
bili illorum stupiditati & ignorantie,
per antiquissimam Hippocraticam me-
dicinam succurrerim, nulli veriores sunt
testes, quam nobilissimi, & clarissimi
viri, quos inter quotidie versor & au-
ram vitæ spiro; & sicut scopulus assi-
lientes undas sine ullo sui motu frangit,*

PRÆFATIO.

*Et difficit: Sic æquum erat, Et me
 sine ullo acerbitalis aut iræ motu im-
 peritorum convitia, ineptias, Et de-
 liramenta æquo animo audire, eodem-
 que momento contemnendo negligere.
 Cum enim vigesimo octavo die mensis
 Augusti 1668. ridiculum, stultiloquio
 plenum subscriptum Et approbatum vo-
 lumen accepi, paucos post dies inopina-
 to Mediolanum ad Illustrissimum vi-
 rum dominum Marchionem Fiorenza,
 Senatorem præstantissimum urbis, pro-
 priæ sanitatis causâ me contuli, in lec-
 tica, atque itinere concepi Hippocra-
 ticam hanc Doctrinam, quam ante ul-
 timas Calendas Novembris ejusdem
 anni maturam (quantum argumenti
 ratio postulat) edidissim, nisi inquisi-
 torum censura propositum procrastina-
 set, quod te candide Lector scire volui.
 Fave, si rectè sentis, Et ea, quæ ple-
 beis nota sunt, Hippocratis decreto so-
 liu ebuccinare memento. Vale.*

APPROBATIO.

EX ordinis Saluberrimi mandato
legimus libellum qui inscribitur
*Ottonis Tachenii Antiquissima Hip-
pocratica Medicina Clavis, &c.* hunc
verò dignum censuimus, qui in om-
nium Physicæ, Medicinæ, Chymicæ
studioforum manus veniat. Datum
Lutetiæ Parisiorum 10. Kal. Iany.
Anni 1671.

A. PUYLON, Decanus.

FONTAINE.

DODART.

VEU l'Approbation : Permis
d'imprimer. Fait le 13. de Fé-
vrier 1671.

DE LA REYNIE.

OTTONIS TACHENII ANTIQUISSIMÆ

Hippocraticæ Medicinæ.

CLAVIS.

*Acidum, & Alkali antiquis-
sima rerum principia,
quid sint.*

CAPUT I.

Cire, est res per cau-
sas cognoscere, do-
cet *Aristoteles primo*
Physicorum: Causæ
autem sunt Materia, Forma, &
Efficiens. Materia est, ex qua
aliquid fit, in natura enim nihil

A

2 *Hippoc. Medicinæ*

nisi ex præjacente materia, aut
 subjecto fit. Forma, quæ dat
 esse rei, & per quam res nomen
 habet, invisibilis est. Efficiens
 est causa, quæ movet materiam
 ad finem proprium. Omnes tres
 causas Hippocrates compre-
 hendit in duo principia necessa-
 ria, & sufficientia, vocatque il-
 la, **IGNEM, & AQUAM;**
 Raimondus, Entia Realia: Ba-
 silius, pugiles, & alio loco gla-
 diatores: alii litem, & concor-
 diam; attractum, & repulsum;
 rarefactionem, & condensatio-
 nem; masculum, & fœminam
 &c. Nos verò pro majori cogni-
 tione & lumine, duo illa Hip-
 pocratice principia **ACIDUM,**
 & **ALCALI** appellamus: quia
 ex duobus illis principiis uni-
 versalibus fiunt res omnes in
 universo, ut paulatim experien-
 tiâ ostendam, ut & ipsâ unicâ
 antiquissimâ veterum medici-
 nâ, quibus tamen tertium inse-
 parabiliter adhæret: hinc sal,
 sulphur, & mercurius, tria ni-

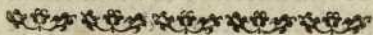
*Ignis &
 aqua.*

*Hippoc.
 princi-
 pia aci-
 dum &
 alcali.*

mirum, quorundam Philo-
 phorum principia exorta sunt,
 & rectè, vt in progressu clariùs
 apparebit. Hæc duo semper in-
 ter se aut amore exardescunt,
 aut digladiantur litigio, aut mul-
 tiplicantur, vel alterum alteri
 contrariatur, ita vt mors vnus
 sit vita alterius, & quod vnum
 producit, alterum destruat, vt
 rursus ex hoc nobilius quoddam
 oriatur. Hinc optimè Hippo-
 crates hæc duo elementa ignem,
 & aquam, vel acidum & alcali,
 omnia posse, omnia illis inesse
 affirmavit; ab acido siquidem
 duæ qualitates masculinæ, cali-
 dum scilicet & siccum; ab alcali
 totidem fœminæ, frigidum
 scil. & humidum effluentes in
 mixtorum generationem, con-
 currunt & commiscuntur. Duo-
 bus illis tanquam præcipuis ele-
 mentis, duo maiora lumina præ-
 sunt: S O L, ignis naturæ auc-
 tor, & L U N A, humorum do-
 mina. Hyle omnium rerum *Hyle*
 principium ideò dictum fuit,

4. *Hippoc. Medicinæ*

quod res omnes invisibili modo
ex igne, & aqua generentur: ex
his duobus fit calidum innatum
omnium rerum, quod in cre-
scentibus plurimum esse pro-
nunciavit Hippocrates. Res erit
clarissima, vbi non auribus tan-
tum, sed & oculis loquemur.

*Acidum, antiquissimum prin-
cipium vt spirituale, sen-
suum censuræ non submit-
titur.*

CAPUT II.

I Gnem Hippocratis formale
rerum principium, nullâ a-
nalyticâ destructione, nullo ar-
ti, ingenio separari posse osten-
dit Hippocrates Chymicus de
vino, & tartaro. *Cap. 10. & 18.*
Lux. Hunc Academiæ Princeps for-
mam: Antiquissimi (vt & sacer
Philosophus) lucem, & sul-
phur, à similitudine appella-

runt, eò quòd (sicut sulphur,) occultè acidum & pinguem simul se manifestat. Hunc primo loco posuerunt, & spiritum vitalem, atque masculum dixerunt, quia in illo imperceptibiliter tamen nostris sensibus continentur omnia rerum semina (ex insensibilibus namque omnia confiteare principiis constare, canit *Lucretius lib. 2.* & omnes res ex illo habent originem, nec quicquam in toto mundo nascitur nisi per hunc. Sedem suam habet in aëre, quia ventus illum portat in ventre suo, cuius pater, inquit Hermes in parva scedula, est sol. Undè excelsi ingenii Lullius in Testamento. Cap. 67. Nos, & multi alii, inquit, vocamus illum filium solis: nam primò per solis influentiam fuit generatus per naturam sine adiutorio scientiæ, vel artis: & ideò Aristoteles vocavit solem patrem, & terram matrem omnium vegetabilium, quia sol imprægnat terram ca-

*Filius
ignis.*

lore vivificativo, qui postea in naturalem convertitur calorem, hicque multiplicatur adiutorio caloris ignis, &c. Unde postea per ipsos Philosophos vocatus fuit filius ignis: ut apparet ex Bernardo de Tresne tertiâ parte, qui vocat Aurum, ignem purissimum. Aurum itaque si est ignis, & ignis filius solis, & hic spiritus vitalis quem ventus portat in ventre, Hermete teste hæc tria procul dubio erunt fratres, & solis filii.

Et quem admodum sol cælestis incorruptibilis, constans, & pereannis à sapientibus fuit iudicatus, & ab ipso ejusdem Auctore tantis dotibus decoratus, ut in eo tabernaculum suum posuisse dicatur, qui ob id forma formarum dicitur, vel acidum acidorum (licet talis à vulgo non advertatur, sicuti neque aurum) aut forma universalis, quæ in opere generationis omnes formas naturales, omniumque rerum semina in materiam

dispositam infundit, quodlibet enim individuum hujus naturæ lucis, vel acidi scintillam in se recondit, cujus radii virtutem activam, & motricem semini occultè suggerunt.

Sic quoque Aurum solis cælestis filius, incorruptibile, constans, & perenne, forma integra, vel acidum perfectum, fixum, & constans est, licet ut antè dictum ab ignaris, & vulgi plebe ut tale non cognoscatur.

Nisi enim acidum fixum esset, quomodo adimpleretur Philosophorum dictum? Perpetuum facit tres perpetuas, & fixum res fixas; ideoque est universon lumen in principio creatum, & in hoc corpus contractum, virtute vivificâ, & secretâ fecunditate dotatum. Acidum dixi integrum, fixum, & constans, quod tibi (*Ut ait Raimondus*) qui in Philosophia nihil vidisti, neque visurus es, vacuum, & inane cerebrum planè bardum, atque stupidum faciet.

*Aurum
acidum
fixum.*

8 *Hippoc Medicine*

Aciditatem Auri duobus vulgaribus tamen exemplis ostendit Hippocrates Chymicus, quæ nunc iterum in veritatis solidam fidem ex Novello Hippocrate in Zoilorum despectum producam. Auro enim liquefacto, vel fuso si extremitatem baccilli ferrei immiseris, ferrum in momento vertitur in scoriam non aliter quam si cum sulphure accenso concrematum esset, & nisi aurum, sicut sulphur commune, occultè acidum esset, atque pingue, ferrum ab ipso non corroderetur. Acidum hoc fixum capere non possunt superficiales, & vanitatum scriptores. Hippocraticæ doctrinæ destructores, qui malunt videri, quam esse, talem ego gloriolam illis lubens relinquo; aliud enim acidum non vident, nisi quod ex cupro distilare somniant, & falso titulo spiritum veneris vocant; quia fixum acidum in natura ex ignavia negant, quasi in cupro volatile esset.

Clavis. Cap. II. 9

Secundo aurum purissimum soluitur in aqua regia, soluto instilla alcali tartari, quod sorbet acidus spiritus etiam ipsius auri (causam docet Hippocr. Chym. Cap. 7. quod nimirum alcali tartari etiam metallorum naturam amplectatur) & aurum sic absorptum cadit in pulverem flavi coloris. Hanc præparationem docet *Crollius* in Cordiali, *Aurum fulminans.* ut *Beguinus* sub proprio titulo Ceraunocryson: in levissima hac præparatione acquisivit aurum vim fulminantem, vel detonantem eo quod ejus sulphur ex sua propria natura acetosum, ut *Sendivogii* verbis utar, cum artificiali nitro associetur, quæ associatio fit in alcali tartari in ipso puncto, quo hoc in aquam regiam, quæ aurum solutum continet, infunditur: modum, quo hoc fieri debeat, docet Hippocr. Chymicus cap. 7. (nam quæ alibi, & ab aliis rectè dicta sunt, ea hic otiosè non repeto) Aurum itaque, nisi sicut *Aurum est sulphur.*

10 *Hippoc. Medicinæ*

sulphur commune, acidum, & pingue esset; sulphureas non ederet actiones cum nitro, quemadmodum sulphur commune cum eodem nitro pro pulvere pyrio.

Si ergo Hermete teste Sol est pater spiritus vitalis, qui in aëre habitat; & aurum, & ignis, huius fratres, necesse est, ut filii participent de qualitate, dispositione, & proprietate parentis: adeoque spiritum illum nostrum vitalem solis filium, sicut etiam aurum, ut ignem acida, & pingua esse debere, ratione, & auctoritate liquet, & adstipulatur experientia. Acidum itaque est, & pingue antiquissimum principium, & omnium rerum vita, & fons; quod variis nominibus nominarunt scriptores, ut ignem, solem, aurum, spiritum, sulphur, formam, humidum, calidum, siccum, & sexcentis aliis nominibus, quæ omnia synonyma sunt, estque eadem res, cui tamen di-

*Ignis
acidus.*

verso respectu diversa nomina imponuntur, nobis tamen eam hic, & vbique commodiore opportunitate ACIDUM vocare libet.

Hoc in omnibus feminibus occultè latitat, quia per se quietissimum est, quandoquidem natura cuilibet composito inseruit plus de alcali, quam de acido (sulphuribus exceptis) & ideo non movetur, nisi excitatum, vt in pasta panis luculenter apparet, quæ tantillo acido fermento, & calore excitata movetur, & ab illo calore, & motu acidum illud multiplicatur, & nisi rursus calore internum excedente, vt verbi gratiâ igne artificiali compesceretur, ad vitalitatem pergeret, atque in vermes transfiret. Hinc liquet,

*Ignis
mollis
acidus.*

ignem naturalem longè alium esse ab igne artificiali, atque plurimum inter se differre. Naturalis enim, vel mollis per Hippocr. (vt in pasta panis ostendi) imprægnat, ac fovet, vi-

12 *Hippoc. Medicinæ*

*Micro-
cosmus
quid.*

res infundit, ac suavitet movet,
& omnia, quæ pater ejus sol
in macrocosmo, eadem pror-
sus in suo microcosmo similiter
operatur. Hinc notandum ve-
nit, non homini tantum illud
superbum Microcosmi nomen
convenire, nam quodlibet se-
men, quemlibet vermem, quod-
libet membrum inquit Hippoc.
suum ventriculum habere, &
microcosmum ideo appellari
posse. Artificialis autem omni
generationi adversatur, non nisi
ex præda vivit, ex aliena ruina
subsistit, vitæ destructor, & na-
turæ hostis.

A Sole itaque, ut à fonte de-
fluunt acidum naturale, & lu-
men vitale, quæ reipsa idem
sunt, sed officio distinguuntur:
Acidi enim munus est ad inte-
riora naturæ penetrare: luminis
verò exteriora rei patefacere, ut
cumque solis radij operentur:
adeoque sol est primum natu-
rale organum, cujus accessu, &
recessu omnes naturæ operatio-

nes variè reguntur, intendunt,
ac remittuntur. Hinc Cosmopo-
lita ingeniosissimus: si non esset
vis vegetabilis sulphuris (id est
acidum pingue, & filius solis)
non coagularetur aqua in her-
bas. Si itaque acidum à Sole
fluens infunditur in materiam
ex. gr. mineralem, statim reci-
pit determinationem naturæ, &
virtutis mineralis, & sic de cæ-
teris animalibus, & de vegeta-
bilibus rebus dixit *Lullius*: &
propterea quod hæc aciditas na-
turalis omnibus mundi materiis
copulatur, Mercurij nomen à
sapientibus adepta est, Et licet
oculus vulgi quotidie videat aci-
di naturalis multiplicationem,
nec non incorporationem, attam-
en illud non cognoscit: Exem-
pli loco sit minera salis petrae
Patavij jam evacuata, quæ quin-
que vel septem annorum decur-
su rursus repletur, est enim ter-
ra ejus nutrix Hermete teste,
vnde hic spiritus in illa corpus
assumit, atque fit inflammabile
nitrum.

*Nitri
mater.*

14 *Hippoc. Medicinæ*

*Elba
mater
ferri.*

Grandius est, quod in anima
voluitur: est insula vulgo Elba
parva in Tusco mari circuitu
suo 20. millaria italica comple-
ctens, ferro dives, ex qua per
plurima sæcula ferrum fuit eru-
tum, & hodiè quoque eruitur,
ita vt non solùm montes ibi-
dem, sed ambæ duæ insulæ ef-
fosæ esse debuissent, nihilomi-
nus ferrum semel eductum à vi-
ginti annis denuo renascitur, &
nunc meliùs, quàm olim; eò
quòd alcali, vel mater minera-
lis ibidem rursus ex satiatur à
fonte vitali, & accipit metalli
determinationem, fitque fer-
rum,

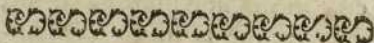
*Vitrioli
mater.*

Vitrioli quoque minera eva-
cuata in Carinthia, primò libero
aëri exposita, postea cooperta
ab aliquot annis rursus repletur;
adeoque radices rerum in aëre
esse, admodum peritè dixit
Calid.

Si hæc ita sunt, vt reuera sunt
experientiâ teste, quarè acidum
à sole defluens in materiam sili-

cis , in illa non multiplicabitur,
 durefcetque in filicis conftan-
 tiam , & fixitatem? Cum quod- *Silicis*
 libet individuum naturæ lucis *mater*
 fcintillam in fe recondat , cujus *fixa &*
 radiis corpus multiplicatur , vt *cōftans*
 oftendit Hippocr. Chym. cap. *in igne.*
 3. Et deinde cum fflex per ar-
 tificialem ignem in calcem ver-
 titur , propterea non perit ejus
 acidum , quod cum in vegeta-
 bilibus fixatur ab igne externo,
 vt paulò poft oftendam , quid
 ni etiam in filice ? pinguis ita-
 que & crassa Minerva eft aci- *Acidũ*
 dum in calce negare. Sed hæc *in calce*
 vana funt argumenta , & in *fixum.*
 vanis & vacuis cerebellis ex-
 cocta. Miffis ergo falſis ha-
 riolis , ad veritatis ſtudioſos me
 converto.

*Alcali quid sit, & quomodo
fiat tam à natura, quàm
ab arte, & unde ejus
nomen.*

CAPUT III.

Sicut in præcedenri cap. ex Hermete, & experientia ostendi, Solem esse patrem ACIDI, nunc in hoc cap. ex eodem Hermete, & experientia, Lunam esse matrem ALCALI docebo. Et quemadmodum acidum se non manifestat, nisi Philosopho naturali; sic quoquè alcali non prodit in lucem, nisi detineatur ab acido, quod amat; & primò adducam naturæ operationes, postea quomodo ars eas imitetur, mechanicè demonstrabo.

Thales, Heraclitus, Hesiodus, & Hermes cum Hippocrate dixerunt A Q U A M esse omnium rerum materiam primam,

miam, eisdem etiam assentiri videtur sacrae Geneseos scriptor: tota enim aqua est naturæ fœmineæ, quoniam rerum semina in se continet, ac fovet, & multiplicem induit figuram: in macrocosmo modò fit vinum, modò acetum, aqua ardens, caustica, oleum &c. in microcosmo fit modò bilis, modo lac, sudor, sanguis, vrina &c. horum omnium radix aqua est, & frigida, quæ ab initio tenui acido, vel luce imbuta fuit, vt aptior fieret formæ mixtorum suscipiendæ; sic enim ignis igni, lux luci, aqua aquæ facillimè commiscentur: nisi enim ab initio hac tenui luce imbuta fuisset, spiritus vitalis in illa corpus assumere non potuisset; illud corpusculum pro maiore intelligentia **A L C A L I** nunc voco, experientia sic docente vide Hippocr. Chym. cap. 19. Modum autem, quo utitur natura, istud alcali præparandi, docet Nobilis Polonus ille ingeniosissimus

*Alcali
aqua.*

Cosmopolita clarissimis, & ex-
 „ pressis his verbis. Quando plu-
 „ via fit, accipit ex aëre illam vim
 vitæ (quam pæcedenti Capitu-
 lo acidum esse spiritum ostendi)
 „ & conjungit illam cum sale ni-
 „ tri terræ, quia sal nitri terræ est
 „ instar calcinati tartari sua sic-
 „ citate aërem ad se trahentis, qui
 „ aër in eo resoluitur in aquam: ta-
 „ lem vim attrahendi habet illud
 „ sal nitri terræ, quod etiam aër
 „ fuit, est conjunctum pinguedi-
 „ ni terræ, & quò radii solares co-
 „ piosius tunc feriunt, eò major
 „ salis nitri quantitas fit, & per
 „ consequens major frumenti co-
 „ pia crescit, & hoc de die in diem
 „ fit. Hactenus ille, qui mihi vni-
 „ cus inter plurimos sufficit pro
 auctoritate, quod scil. acidus
 vitalis spiritus in pinguedine
 terræ à radiis solaribus fixetur
 in Alkali, qui rursus ex satiari
 optat ab acido vitali spiritu ex
 aëre in salsum, quod tunc ni-
 trum terræ vocatur, cujus ratio
 in progressu clariùs apparebit.

Solis
filius
fit al-
kali.

Clavis. Cap. III. 19

Unde rursus alio loco, *inquit*, " quod hic spiritus habeat foro- " rem (alcali) quam amat, & ab " illa amatur vicissim, nam illi est " sicut mater. Quid clariùs dici " potest pro alcali præparatione ex acido vitali spiritu naturali operatione? Addo, si spiritus hic per pluviam ex aëre in terram decutiatur, etiam in aquas decidere necesse est, & iidem radii solares, qui illum in terra reverberando fixant in sal nitri terræ, pariter illum fixant in a- " qua si non in sal nitri, saltem in " alcali naturale, quo aquæ omnes scatent exceptis distillatis ex cephalicis, cujus rationem docet Hippocr. Chymicus cap. 19. & alibi in sal marinum, alibi in Vitriolum, in minerale alibi secundum matris dispositionem, ut præcedenti capite ex Lullio quoque ostendi.

Hoc ex fundamento procedit etiam spiritualis plantarum representationis, de qua Hippocr. Chym. cap. 20. si quis quærat,

cratica
Doctri-
na pro-
cedit. vel dubitet de earum invento-
re, consulat atque perpendat
hanc antiquissimam veritatis
Philosophiam, & arcanorum
naturæ studiosus immediatè ci-
tra vetularum rixas inveniet,
quid quærit.

De ignaris approbatoribus,
atque detractoribus qui absque
stabili fundamento scribunt, nil
curamus: cum scimus, calum-
niam (quæ nostra, in potestate
non est) eum, qui infert, flagi-
tium committere, & eum, qui
accipit, culpa carere; pati au-
tem illam virtutis amore nihil
feliccius, nihil honesto viro ju-
cundius, unde incredibili cum
voluptate, & lætitia accipitur,
cum verò diuturna non est, rur-
sus suapte naturâ sine ullo labo-
re ad ortum revertitur. Sed re-
deamus.

Alcali
in terra. In terra autem alcali esse, do-
cet experientia per ejus extra-
ctionem, quia ex terra sublima-
tur alcali volatile, quod non-
dum constantiam acquisivit, unde

de cum solum esse negligat, in
auras avolare contendit.

Sic ex aqua fieri alcali nu- *Alcali*
trians, docuit *Paracelsus* per ac- *in aqua.*
cretionem silicis in phiola; li-
quor enim omnium rerum radix
aqua est, teste Hippocr. de diæ-
ta: ignis *inquit* omnia movet,
aqua vero omnia nutrit; hinc
Lactantius, aqua sunt omnia:
Democritus quoque non igno-
rabat virtutes aquarum, ideo *Aqua*
veritatem dixit immersam esse *nutrit.*
in puteum. Sic Hermes, aqua
susceptibilis nutrimenti in ho-
minibus, & aliis, & sine aqua
non operatur natura: vide Hip-
pocr. Chymic. cap 19. Pro con-
firmatione meæ assertionis au-
diamus Nobilem Cosmopoli-
tam. Natura, inquit, novit ex
aqua in terra fructus producere,
& ex aëre illis suppeditare vi-
tam: id sonat, nisi in aqua esset
foror, id est alcali, quod amat
hic spiritus, per se non subsi-
steret, quia solus esse non potest,
vt docet Hippocr. & per conse-

22 *Hippoc. Medicinæ.*

quens nihil produceret, sed rediret in patriam; vndè rursus Hippocr. de Natura pueri; ex paucis *inquit* multa contingunt, quia vniversa terræ nascentia copiosiore virtute ex terra attrahunt, quam secum à parentibus attulerunt: idem est, quod dixit suprà Cosmopolita pro alcali generatione, cui addit, aqua coagulatur vi sulphuris vegetabilis in herbas; vbi notandum; nisi hic spiritus vel sulphur (voca vt lubet) in aqua reperiret, quod amaret: certè non ingrederetur, & nihil coagularet: nam si aqua vi sulphuris vegetabilis coagulatur in herbas, eadem aqua vi sulphuris mineralis coagulari debet in mineralia, & eadem aqua vi sulphuris animalis in animalia, vndè debere esse nutritivam necesse est, si alias coagulationem subire debeat.

*Vinum
catolicum.*

Aqua itaque communis est vinum catolicum, & vniversale quod bibunt animalia, vege-

Clavis. Cap. III. 23

tabilia, & mineralia, quodlibet, suo modo: Adeoque negare alcali aquæ inesse, est contra gravissimos auctores, contra rationem, imò contra experientiam; & qui nutrire aquam pariter negant, ij ex hac negatione nil nisi universale ludibrium obtinere possunt. Sed audiamus Hippocratem 1. lib. de diæta, contra negantes aquam nutrire, atque coagulari vi sulphuris in mineralia, vegetabilia, & animalia, sic quoque in corpus humanum: cum natura ubique similis sit: quibus superatur, *inquit*, ignis à præsentia aquæ, hos jam alij desipientes, alij attonitos, sive stupidos appellant. Et hæc insanie quædam species tardior existit; hi plorant, nemine molestante, aut verberante: formidant non formidanda, & tristantur in rebus nihil ad se pertinentibus, & sentiunt ea, quæ non conveniunt sapientibus. Confert itaque his cerebrum jam turbatum, & stu-

24 *Hippoc. Medicinæ*

pidum veratris expurgare, cui addo: dummodò Anticyra ad sufficientiam produceret. Hæc habet Hippoc. contra negantes aquam nutrire.

Hactenus ostendi ex sapientis naturæ officina, quomodo filius solis per radios solares reverberatus in alcali fixetur, & quomodo illud alcali rursus indefinenter attrahat filium solis, & ita simul condensentur. Huic naturali operationi superstruam nunc artificialem, ut appareat, quomodo veneranda antiquitas conata fuit imitari naturam, quanto viciniùs fuit possibile.

*Ars
imita-
tur na-
turam.*

Ars itaque accipit vegetabilia omnis generis, ligna, frutices, ramenta, arbuta, folia, &c. viridia omnia atque recentia (quorum humiditas est hic instar pluvix) si ligna, frutices vel arbuta: ea possunt accendi in aprico, vel sub camino, & sine flamma in cinerem reduci, nè illud, quod quærimus, à motu in aërem, vel patriam redeat,

Clavis. Cap. III. 25

fi succulentæ sunt herbæ, in furno ignito (ignis hic est loco radiorum solis, qui reverberat acidum vegetabilium in alcali) in cineres comburi possunt, qui deinde acri flamma, in reverberii furno huic rei apto agitantur, donec fusionem minari incipiant, certo argumento, acidum in alcali esse conclusum, & tunc vocantur cineres clavellati, vel alcalizati.

His ex cineribus aqua communi elicitur sal per lixiviationem, deinde exhalatur aqua, donec remaneat siccitas: quæ appellatur sal alcali fixum artificiale; hoc sal cum formam ferè perdiderit, remanet pro majore parte vacuum, ideoque impatiens inanitatis rursus acido ex satiari in falsum optat, ut naturæ cursum adimpleat; sicut supra ex Cosmopolita ostendi. Et quemadmodum natura in elaboratum suum alcali quotidie, & sine cessatione infundit occultum acidum vitale ex aëre,

*Alcali
artificiale.*

26 Hippoc. Medicinæ

quæ postea ambo, solis calore coquente, paulatim assurgunt in segetes, & fructus: sic quoque ars naturam imitando præparatum suum alcali, ne sterile scat, imprægat occulto acido, ut v. gr. oleo, pinguedine, &c. & calore continuo paulatim coquit, donec assurgat in saponem falsi saporis: vel illud commiscet fixioribus rebus, vel arena alba, vel silicum pulvere, quæ mixtura fortiore calore fusionis scil. agitata assurgit in vitrum, quod saporis falsi esse debet, quia ex acido silicis, & alcali fixo compositum est; imò alcali tanto acido saturatum, ut sibi sufficiat, vertitur in falsum, & si alcali sufficienti acido silicis coquendo non saturetur, alcali superat acidum, & vitrum ex aëre ratione alcali vacui, & sitientis trahit humidum, fatiscit in rimas & diffringitur. Hinc Zoar: quod ex omni herba fieri possit vitrum quando nimirum alcalixatur, ut ostendit Hippocr. Chym. cap. 4. & 5.

*Alcali
cum o-
leo fit
sapo.*

*Alcali
cum si-
lice fit
vitrum.*

His intellectis, rursus instrui-
mini contra negantes, acidum *Acidum fixum,*
fixum esse in natura : & sicut al-
cali superante acidum, vitrum
fatiscit, rimas contrahit, fitque
inutile; sic quoque (vt supra ex
Hippocr. ostendi) quibus aqua
superat ignem in cerebro, fiunt
adeo stupidi hebetesque, vt præ
tenebrosa humiditate acidum
fixum in natura percipere non
possint.

Destruitur autem vitrum per *Vitri destitio,*
idem alcali fixum per quod
componitur, contra negantes
& non intelligentes principia
(non dari scil. vitro simile al-
cali) nescio ; an quid absur-
dus audiri possit. Sed levis ar-
maturæ doctores levitates pro-
ferant, mirum non est, plures
itaque partes alcali, quam vitri
vnam in massam colliquantur,
quæ aëri exposita tota resolu-
tur in liquorem, ex quo enim *Vitrum fit li-
quor.*
vitrum constat, in illud & per
illud debet rursus resolvi, vt
Aristoteles rectè docuit: huic

28 *Hippoc. Medicinæ.*

liquori affunde acidum minera-
le guttatim, donec strepitus ces-
set; & alcali saturatur in falsum
saporem, silicumque pulvis pe-
rit fundum. Hunc pulverem lac
mox generare per os assum-
ptum; & mox quoque eodem
modo assumptum perniciosum
esse, somniat Endymion, qui
nusquam tutus est.

Hujus pulveris conficiendi
modum docent veteres nostri,
ut nimirum ignitum vitrum in
cineribus stipitum fabarum ex-
tinguatur, & quanquam non
ineptè locuti sunt, cachinno ni-
hilominus excipiuntur à Man-
cipata turba, eo quod lixivium
prius parandum non docuerint
pro vitri extinctione, quasi Ra-
sis non expressè docuisset, Phi-
losophorum dicta, & scripta
semper intelligenda esse secun-
dum naturæ possibilitatem, &
non secundum simplicem ver-
borum sonum, nam minima
quæque peritis in arte adnota-
re, nimis longum, tædiosum.

que foret; verbum enim extinguere necessario præsupponit liquorem, vt ex Rasi liquido constat: sed nos Rasi respondeamus: quod Philosophorum dicta ægrè ab illis intelliguntur, qui in criticis glossulis gloriosam vanorum more quæritant, neque vnquam naturæ operationibus fuerunt informati, sed solum in receptulis hinc inde colligendis, maleque intellectis vitam consumpserunt; & hæc esse potest causa, quare plebeis distinguendi gratia data non sit, vt in ptogressu clariùs patebit.

Postquam ars naturam imitando ex vegetabilibus alcali extraxit; illud quoque in minerali familia delitescere necesse iudicavit, præsertim cum natura in omnibus similis existat. Incepit igitur coquere, & calcinare silices nudo igne donec alimenti, pars abscederet, sicut fecit in vegetabilium familia; cum verò per simplicem aquam ex illis calcinatis al-

*Silex
fit calce*

30 *Hippoc. Medicinæ*

cali extrahere non posset (eb-
quòd acidum fixum in calcina-
tione non periisset, sed rursus
apprehendisset sororem, alcali
scil. fixum, atque simul ambo
in petream indolem concrevis-
sent) incepit ideò commiscere
calcem cum tribus alcali vege-
tabilium partibus, vt nimirum
acidum silicis cum duabus al-
cali partibus neutram naturam
indueret, sicque tertiæ partis
vegetabilis alcali auxilio elice-
retur alcali pars vna silicei; si-
mile enim in simile facilem ha-
bet ingressum, docuit Hippocr.
de locis in homine: & sic extra-
ctum fuit alcali potentissimum
pro sapone conficiendo ex mi-
nerali familia, vt fusiùs docet
Hippocr. Chym. cap. 3. & 4.

*Alcali
silicis
calci-
pati.*

*Alcali
pro sa-
pone.*

*Alcali
quid
sit.*

Porro alcali nomen non est
vocabulum novum, aut vana
opinionem à me noviter introdu-
ctum, sed à Philosophis, & ar-
canorum mystis non solum ad
rerum, sed etiam ad salium di-
stinctionem; acidi autem con-

trario modo agentium inven-
tum. Alphidius enim antiquis-
simus Philosophus in libro, cu-
jus titulus, *Aurora consurgens*
cap. 12. de rebus mineralibus.
Quemadmodum, inquit, ex-
trahitur sal alcali è calce viva,
vel cinere clavellato, vel ab ip-
so tartaro calcinato, per humo-
rem convenientem, donec ni-
hil remaneat acuitatis: sic sal
nostrum &c. Idem docet Senior
gravissimus Philosophus hujus
antiquissimæ scientiæ de tribus
Lunæ Imaginibus. Sufficiant
igitur hæc, & quæ supra ex in-
geniosissimo Sendivogio addu-
xi, quod scilicet sal tartari, cal-
cis vivæ, & cinerum clavellato-
rum, eorumque naturam redo-
lentia alcalia (& non merè sala-
sa, vt insulsi doctores insipide
scribillant) à peritis vocentur,
& sint: quod sicut Sendivogii
alcali naturale spiritum nostris
sensibus occultè acidum (semel
pro semper dictum sufficiat) ex
aëre ad se trahit, imprægnatur

32 *Hippoc. Medicinæ.*

ab eo, amboque surgunt in segetes & fructus; ita etiam alcalia hæc artificialia vacua, & inania imprægnantur ad nutum artificis acidis quibuscunque & quando saturata sunt, sumunt ab acido determinationem juxta calidi innati proprietatem, & naturam, ut paulatim mechanice dilucidius ostendam. Adeoque non sufficit somniare alcali tartari pure falsum, sed oportet hujus doctrinæ clara, & demonstrabilia fundamenta adducere, alias hæc fidem in veritatis schola non acquirit, sed pro malitiosa illusione, ut ex hara rediens, proscribitur & exhibilatur.

Nunc clausulam ex Potanicis addam de herba Kali, qui hujus herbæ sal vocant alcali, & pro vitrificatione commendant: neque unquam legere contigit, sal marinum, vel fossile pro vitro, aut pro sapone conficiendo ullo modo adhibita fuisse, eò quod acido saturata, & prægnantia,

minimèque vacua experientia fuerint reperta, & vltra proprium acidum nil aliud combibere posse: imò proprium acidum cum difficultate dimittere, & nisi alcali acidam silicis partem fixam in se absumeret, vitrum nunquam fieri posset: quod confirmat supernatans *Fel* pinguedo, quæ alcali amplius *vitri.* non est, illamque fel vitri vocant, pro vitrificatione impotenter inutile: hoc enim, cum sit saturatum acido fixo ex silice, salis cibati faciem ratione falsedinis repræsentat, ob idque pecoribus, atque jumentis, quæ sale maximè ad pastum sollicitantur (vbi carius venditur) relinquitur. Adeoque salia acidum absorbentia à Philosophis antiquissimus vocantur alcalia (sicut sunt) ad distinctionem salis falsi, & cibarij, quod comedimus. Sic & nos pariter illa vocabimus alcalia, ab auctoritate, ratione, & experientia sic edocti, vt vt crepent illa momo. In

34 *Hippoc. Medicinæ*

filice igitur constanti in igne & fixo habitat alcali, & acidum, fixum, quod Decani cum socijs nondum didicerunt; nos autem demonstravimus, acidum in filice fieri vitrum, & rursus ex ejusdem filicis alcali fieri saponem, amboque illa principia per unicum alcali in duas diversas substantias fuisse divisa, humanis vsibus per quàm necessaria, & nisi Als & Cheo, id est, salis fusio (vnde Alchimix nomen (in natua fuisset, sapone, & vitro carere nos debuisset. Videatur præfatio Hippocr. Chym.

Silex
Galca-
li fer-
men-
tant in
vitrum. Acidum itaque filicis per se difficilis fusionis animat alcali vacuum facilis fusionis (hoc enim nisi vacuum esset, acidum filicis combibere non posset) & ambo hæc colliquando abeunt in massam opacam, quæ fermentationis ratione suapte naturà ejicit spumam salsam, quæ separata fel vitri à peritis appellatur; massa paulatim clarescit

in pellucidum vitrum, ita vt quod heri vegetabile fuit, hodiè ab anima filicis in mineralem, & petream indolem, vitrum nimirum transferit; quæ consideratio parvi momenti non est. Anima enim filicis exit, & intrat in alcali (vt habent Pythagorici) vel vegetabilis anima exiit, & mineralem reinduit naturam, animaturque vegetabile petreâ indole, vt imposterum nullus ignis, vel acidus liquor illud vincere, aut lædere possit. Vndè Raimundus *suavi loquela* ad suos: Aufer ei animam, & redde ei animam; & licet non propriè de vitrificatione, non tamen minoris pretii est operatio, de qua locutus est, cum Natura in omni re similis existat, vt in hoc libello prudentibus, & veritatem querentibus ostendam; vulgum autem non curo prophanum, quia hujus antiquissimæ medicinæ studij capax non est, nec erit; quare paucis placere studeo;

cum suspectum habeatur, quod pluribus arridet; & sequi paucissimos, sed recto tramite incedentes, Pythagoræ monitum sit.

*Alcali
femi-
nea,*

Sal alcali itaque se habet instar fæminæ respectu acidi Solis filij, & est soror, quam amat, & à qua vicissim amatur, ut loquitur Cosmopolita, & est sicut luna, quæ luce, & virtute imprægnatur à Solis filio. Vndè Luna est mater, ut Hermes, & reliqui post eum abditioris Naturæ interpretes loquuntur, qui suum alcali lunam vocant: hinc rectè innominatus arcanorum Mystes; fæmellæ, *inquit*, calor terrestri calori respondet, dum semen putrefacit, fovet, ac præparat: ignis verò semini insitus, Solis filius, materiam disponit, dispositam informat.

Si ergo alcali acidum Solis filium recipit, putrefacit, fovet, ut hoc rursus in novum, & clarificatum corpus (ut in vitro ostendi) resurgat, necesse est, ut ma-

tris fungatur officio, adeoque vacuum sit, si aliàs à Solis filio imprægnari debeat, vt docuit Hermes, & experientia. Vndè Hippocr. suspirando ignorantiam eorum, qui apud ignorantes scire se jactant: homines, inquit, ex manifestis obscura considerare non noverunt, 1. lib. de diætâ. Igitur ad distinctionem acidi salis communis vocatur alcali non solum à Philosophis, sed etiam à mechaniciis vitrariis, & saponum magistris. Si ergò alcali est vacuum, & acidum bibens (vt ostendi) quomodo, & qua ratione alcali tartari purè falsum declamari, & vt tale, appobrarî potest?

*Alcali
tartari.*

Anilis itaque, monstruosæ, & turpissimæ ignorantie fabula hæc est, in vanis cerëbellis inventa, & approbata, sed à viris doctis, & intelligentibus prorsus deridenda, & exhibilanda. Cavete ergò vobis veritatis amantes à fuminendulorum turba, cum longè aliter se res

38 *Hippoc. Medicinæ*

habeat, ut gloriosi illi milites
vobis propinant: mihi quidem
damnum nullum inferunt, sed
in tyronum gratiam, nè falsis
doctrinis se credant quæ incau-
tos plerumque abducunt in præ-
ceps, illa scribo, ut à quibus in
posterum sibi cavere debeant,
optimè noscant.

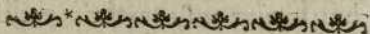
Cum Hippocrate ergò con-
cludimus, quæcunque mundus
habet, ex igne & aqua, vel ex
acido & alcali constitui: his duo-
bus instrumentis fiunt res in
universo, ut & ipsa antiquissima
veterum medicina (quibus ter-
tium tamen inseparabiliter in-
cluditur) quam ideò sal Philo-
sophorum indigitarunt; unde
omnia corpora ex acido & alca-
li completè mixta (cum scilicet
ignis aquam non superat, & vi-
cissim) sal dixerunt. Hinc na-
tum est illud, in Sole & sale na-
turæ sunt omnia: imò omnis
gratia, ornamentum, deliciae,
& vitæ humanæ delectamen-
tum, convenientiori vocabulo

*Sal Phi-
losopho-
rum.*

explicari non potuit: hinc delectabiles facetiæ, quæ neminem offendunt, sales vocantur: pariter gratiarum vox ei tribuitur: Vnde *S. Paulus Colos. 4.* Sermo vester sit semper cum sale gratiæ conditus. Et non frustra scriptura sæpius accipit sal pro symbolo sapientiæ (*accipe sal sapientiæ*) indicare volens, quod fundamentalis cognitio salis, ejusque compositionis ex duobus naturæ instrumentis parvi non sit momenti; si igitur determinata communis salina materia alcali scilicet acido solis filio informata tam in scriptura quam in morali Philosophia sal vocetur, illique vni salis vox tribuatur quare summum masculinum, qui soli æquiparatur, vultis innocentem defraudare, & detrahare de ejus nomine proprio? Accipite ergò à me sal sapientiæ, & rogate Dominum, ut vobis omnibus spiritum discretionis largiatur; nulla enim ætas ad bonos mores, & ad ve-

40 *Hippoc. Medicinæ*

ritatem perdiscendam tarda est.
Erubescat senectus, quæ emendare se non potest, sed (ecce quam placidus sum Cæsaris ad exemplum) vt adhuc melius concipere possitis, arrigite attentius aures, & audite differentiam inter sal alcali vacuum & sal commune, quod sapientes ob sui perfectam mistionem soli comparaverunt.

*Sal cibarium, quantum distet
ab alcali vitrificante, &
saponario.*

CAPUT IV.

Sal notissimū. **I**Am per vniversum terrarum ambitum est peragrata popularis, & conspicua salis cibarij inclita fama, cujus propugnationem aduersus muscas in illud solis lumen conspirantes nunc suscipio: sal qui adeo necessarium est mortalibus elementum,

mentum, vt vita humana sine eo degere nequeat, ideo natura jam ad perfectionem deductum porrigit, neque à nobis requirit (vt in cæteris acquirendis) vstionem aliquam, sed vt solum sive marinum; sive puteale ab aqueo humido deficemus; ad ejus mixtionem in naturæ officina elaboratam æquo confluxu librata principia concurrunt, vndè in sole & sale naturæ esse omnia perfecta, statuit veneranda antiquitas, & ab Helmonte non imperite salium summum vocatur, & est inter omnia armoniacum tamen natione laudatur, vt habet Dioscorides. Vide Hippocr. Chym. cap. 2.

Verum enim verò Alkali fa- *Alkali ignota plurimis.*
ma ad vniversos populos nondum penetravit, eò quod in natura non prodest essentialiter vel corporaliter, nisi arte, & vstione conficiatur tam in animali, quàm vegetabili, & minerali regno; hac tamen differentia,

42 *Hippoc. Medicinæ.*

*In sole
& sale
naturæ
perfectæ.*

*Alcali
artifi-
ciali
nunquã
purum
ab om-
ni for-
ma
privũ
haberi
potest.*

quod quædam mineralia non æqualiter mixta plus de alcali, quam de acido adepta sint sulphure, auro, & sale cibario exceptis, quibus plus acidi inest, ut ostendi. Hinc tres patres habere hanc virginem, antiqui scripserunt, naturam scilicet ignem & Philosophum; ubi notandum, quod nemo per ustionis artem in aliquo naturæ regno quidquam alcali absolute puri, quacumque sc. acidi mixtione privi, præparare possit; nam qui illud quærit, vano torquetur labore. Vndè Cosmopolita: comburite, inquit, sulphura sulphure incombustibili, & ab ejus anima, cujus granum & fermentum quidem mercurius in se habet, quantum sibi sufficit, sed fac ut etiam aliis sufficiat. Nunc satis dictum sit ad confusionem negantium antiquissimæ artis principia, quod nimirum mercurius sulphur non habeat separabile. vanum est, quod vanitatum magistri,

vanique, scriptores cogitarunt (inquit Geber) vidimus enim ab illo emanere &c. Cui adstipulatur experientia.

Sal commune est fals-acidi saporis, id est, acidum in illo prævalet, propterea incorruptibile (quod si sal in sulsum fuerit, in quo illud condietis?) hinc cibis modicè mixtum, gratum illis conciliat saporem, & appetitum excitat.

Sal alcali est fals-acido saporis contrarium, cibis licet modicè mixtum ingratum dat saporem, & appetitum pessundat.

Sal commune ratione aciditatis præservat carnes, & pisces longum tempus à putredine, attrahitque, ex illis alcali volatile, quod per retortam rursus facillimè separatur, ut docet Hippocr. Chym. cap. 14.

Sal alcali huic contrarium acida absumens putredinem promovet.

Sal commune nil acidi bibet,

44 *Hippoc. Medicinæ*

& ob id exsiccatum ab aqueo humido, & injectum in antimonii butirum, illud non turbat.

Sal alcali exsiccatum in idem antimonii butirum jactum, non solum in momenta illud non turbat, sed planè destruit quia acidus spiritus sorbet, atque antimonium cadit in pulverem candidum.

Sal commune cum quadruplo boli mixtum ac distillatum aperto igne edit liquorem acidum.

Sal alcali cum tantundem boli mixtum, ac distillatum aperto igne edit liquorem sub amarum ratione boli insipidum, & aqueum per se ut ostendit Hippocr. Chym. cap. 10.

Advertat hic Lector æquus, processum de sale tartari volatili reddendo deformatæ reformatæ inquam Pharmacopœiæ Augustianæ insertum fol. 247. ultimâ editione, ex supra dicto decimo capitulo Hippocratis Chym. surreptum fuisse, &

*Salis
tartari
volati-
lis sal-
is pro-
cessus.*

postquam illum spoliarunt de rebus sibi incognitis (vt ostendam) quid plura? Textum mutilant, calumniis illum onerant, sententias pervertunt, & crimen falsi committunt. Superi tandem malè perdant huiusmodi fictos, expilatos, & deformatos labores, quibus studiosorum mentes perstringuntur, Citato decimo capitulo mechanice demonstravi, cuncta ex igne & aqua constare, imò aquam esse basin, & radicem, non solum dulcium, insipidarumque, sed etiam ignearum virtutum, & rerum causticarum, vt aquarum fortium, alcalium, & salium, oleorum, acetorum, aquarum ardentium, & omnium, in quibus acrimonia ignis prævalet, aqua inquam horum omnium radix frigida est, natura enim in elementum humidum virtutes suarum rerum imprimit. Humor itaque est primum naturæ subiectum, in quo primus labor impenditur, vt ostend-

46 *Hippocr. Medicinæ*
di hujus libelli tertio capite, &
imposterum illustribus, clarif-
que exemplis palam fiet. In
hunc finem inquam, reduxit
Hippocr. Chym. citato loco
quàm plurima, vt & alcali tar-
tari per solutionem & coagula-
tionem in aquam simplicem
elementalem nullius saporis, &
odoris ignis verò & Solis filius,
propter quem chorea ducitur in
illa operatione in patriam re-
diit; ideò vt homo non inueniat
opus, quod fecerat Deus. Ec-
cles. Cap. 3. v. 11. Vid. etiam
Hippocr. Chym. cap. 18.

Hunc meum laborem atque
sudorem non solum in sui glo-
riolam diligentissimè surripue-
runt collectitij domini, sed in
per infinitis calumniis aucto-
rem, & veritatem suppressere
rentarunt, venditant que aquam
hanc elementalem simplicissi-
mam, pro sale volatili tartari,
sesquipedalibus his verbis di-
centes & approbantes.

Et hac demum ratione certior

esse poteris L. B. virtutes salis tartari per alembicum transisse, teque succincto sermone accepisso secretum magnum, Tuæ & proximi saluti destinatum, quo feliciter utere.

Proh! æqui Lectores judicetis velim an potuerit aliquid à magnificis dominis plausibilis excogitari? Auctorem nimirum spoliare, deinde calumniis illum onerare, postea claram veritatem detractione deprimere, & ut sibi apud sui similes nomen parent, simplicissimam aquam elato supercilio pro sale volatili tartari venditare, non solum in proximi detrimentum, sed etiam in contumeliam medicinae, quæ sane omnium artium nobilissima esset, nisi ab ejusmodi ignaris cerebellis, & alcali inanioribus tractaretur: ecce causa, quare à vulgo omnium vilissima reputatur. Quis ex hominibus candidis ingenuus lector delectari posset ejusmodi actionibus, atque promissis

48 *Hippoc. Medicinæ*

manifestis vanitatibus refertis, sub medicinæ prætextu? Olim qui falsa docebant pro nebulo-
nibus reputabantur, vnde *Ci-
cero pro Roscio* inquit, à nebu-
lone facile quis eluditur, Tan-
tis enim absurditatibus illorum
cerebrum est occupatum vt re-
miniscentiam perdiderint: ex-
cidit enim ab eorum memoria
quod aqua ab alcali tartari hau-
sta sit simplissima, nec quic-
quam virtutum illarum in illa
radicatarum contineatur, quas
Raimundus, Basilius Hollan-
dus, Helmont & alij sali tarta-
ri volatili adscribunt. Dissoluit-
ne aqua, quam sic ex alcali tar-
ri distillastis metallum, vel sal-
tem lapillos cancrorum verâ so-
lutione? vel quatuor tantum-
modò guttilæ hujus vestræ di-
stillatæ aquæ augmentantne vi-
talem spiritum incredibili vigo-
re, si quis superest, per os as-
sumptæ? Quibus addo: non so-
lum ex tartaro, sed ex omnibus
cephalicis, quæ alcali in cineri-
bus

*Sapiens
quærit
alcali
Tartari
ignem,
inspiciens
aquam.*

bus (id est sine clavellatione)
continent alcali volatile fieri
posse. Sic amicus ex lilio con-
vallio alcali volatile deduxit in-
credibili restaurandi facultate
præditum: imò ex corticibus nu-
cum inglandium externis illud
præparavimus non minoris ef-
ficaciæ in solvendo. Sed Basi-
lius, Hollandus, Helmont &c.
extollunt alcali tartari, eò quòd
cum suæ naturæ igne facillime
coëat. Attamen sicut in omnes
doctos, sic quoque in hunc vi-
rum ingratitudine debaccantur,
falsissimè illum criminantur
quod huius salis præparatio-
nem non revelaverit. Sed ridi-
culi magistri, quid indigetis
Helmontis ope, cum certiores
sitis *Virtutes salis tartari per
alembicum transisse, & aper-
tum magnum secretum habeatis?*
Quid laceratis virum? qui fi-
deliter ostendit vobis semitam
rectam, sicut fecit Hippocr.
Chym. tribus in locis, ut etiam
in hoc scripto, huius alcali præ-

parationem palam, & clarè posuimus; quam si non intelligitis, nolite maledictis insectari, sed propriam vestram inculpate ignorantiam, & postea adhibebite incurbitulas, atque acre suppositorium, ne vobis invidiosa illa rumpantur.

Sed nihil festivius quam cum eodem textu asseclarum suorum in aures sic susurrat: *idque tibi hoc ductus motivo revelo, ne ad emulationem multorum ævi nostri scriptorum invidiæ mancipium evadam.* Cui diceret Plautus non herclè aplauda est hodie, quam tu nequior. Et non minus ridiculum est, quod (supra citato folio) autumant, Doctorum scilicet virorum curiosas investigationes, pro quibus non semel sudarunt, in propatulum ostendi debere vanitatum magistris, qui aquam à sale distinguere nesciunt; quasi non sat abundè miseris ægrotantibus, quid pro quo exhibitum fuisset; sed ut ipsis Philosopho-

Clavis. Cap. IV. 51

rum inventa ulterius adulterandi, ac infamandi ansa daretur; ignorant enim quod expressis verbis Hippocrates id vetet, sed solum quæ plebeis nota sint dicere debere permittat. Non enim capiunt vim, & sensum verborum; exemplum sit hæc mea reductio alcali tartari in aquam, quam confestim pro alcali volatili in expertis venditant, & in super pro cordiali turgidis, vacuis tamen, & vanis verbis extollunt. His & similibus fabulis, studiosa Juventus sub specie veritatis nutritur quia tuentur, & approbantur à medicinæ magnificis decanis, & professoribus: innocens inventus facillimè his nugis veritatem subesse putat, quia verum à falso discernere ignorat, sicut & eorum magistri: Vnde qualem effectum habeant hæc & similia in arte, quotidiana docet experientia, ut non sine causa vulgus in proverbio habet: *mentiris ut medicus. Quis igitur*

*Scire
quid.*

Philosophorum erudiat indo-
cilem hanc rixantem, & inertem
turbam, nisi fortè qui sibi ipsi
injuriam facere, & maculam in-
delebilem contrahere velit?
Missis itaque istis processistis,
qui non absque doctorum viro-
rum risu in scenam prodeunt,
ad veritatis studiosos me con-
verto, & dico: quod antiquissi-
ma medicinæ scientia non con-
sistit in processibus, & receptis,
hinc indè clam surreptis male-
que intellectis compilandis (de
quibus in proverbio, cum carta
cadit, tota scientia vadit) sed in
vera scientia, id est, in rerum
per suas causas cognitione, ut
Aristoteles rectè docuit primo
Phyficorum: cui enim per cau-
sas cognitio accedit, non solum
experientiam habere dicitur,
sed rem scire, & perfecte tene-
re, & hoc est fundamentum
antiquissimæ scientiæ. Et licet
omnia recepta, cum eorum ex-
scriptoribus, subscriptoribus,
& approbatoribus interirent,

nihilominus hæc antiquissima
scientia immobilis persisteret:
cujus fundamentum Hippocr.
Chym. tritis & vulgatis exem-
plis, verbisque fideliter osten-
dit; at putatitij, vacuique do-
ctores propter mentis cæcita-
tem hoc attingere nunquam
possunt (cæcitatem dico, nam
omnis cognitio lumen est; sicut
ignorantia, tenebræ) eò quod à
veritatis cognitione jam dudum
exclusi sunt. Nunc de larvata
aqua elementalī satis: alia, &
infinita similium quisquiliarum
genera collecta sunt in citata
Pharmacopœa, quæ non solum
nobilissimæ medicinæ maculam
inurunt, sed etiam in proximā
ruinam resultant. Male parata,
quia non intellecta, sic quoque
malè dilabentur, & quia pro-
prium volumen postulant, tunc
temporis parco, & vnde digres-
sus sum redeo.

Sal commune non abluit sor-
des propterea non fit sapo ex
eo. Hinc Nausicca Regis Alci-

54 *Hippoc Medicinæ*

noi filia lavabat lintea ex fonte in littore maris, vt notat Homerus, odyf. lib. 6. quod Aristot. rectè ad salis perfectam mixturam refert, quia cum nihil vacui in se habeat (sicut alcali) sordes in se recipere non potest.

Sal alcali vacuum est, ideò sordes combibit, & ex eo fit sapo, quia absorbet occultum acidum in oleo, & pinguedine, quæ lenta concoctione vna vertuntur in saponem falsi saporis, vt habet Hippocr. Chym.

Sal commune carnem vivam fortificat, corroboratque; scabiem pforam, ac similia cutis vitia sanat, testes mihi sunt piscatores maris, imò & ambusta sanat cum oleo mixtum.

Sal alcali mortificat, & putrefacit carnem vivam, testes sunt cauteria potentialia, & Historia, quod totum hominem vivum in momento putrefecit vt habet Hippocr. Chim. cap. 4.

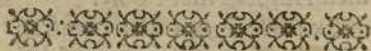
Sal commune cum arena non

abit in vitrum, quia acido saturatum est; Sal alcali cum arena liquatur in vitrum, quia acido privum recipit in suum ventrem acidum silicis, & per fusionem fit petreae indolis: ut supra dixi.

Sal commune nitrum reddit impurum; Sal alcali nitrum mundat ab omni impuritate ut docet Hippocr. Chym: cap. 8. Sic in sacris legimus, omnis vitima sale salietur, non autem alcali ibidem mentio fit.

Ex ostensis igitur circumstantijs manifestum fit, quod sal cibarium, vel commune, solis filius & salium summum plurimum distet ab inani, & vacuo alcali, quæ ideo juxta seposui, ut Doctorum & curiosorum virorum choro patefiat, quod nulla mica salis in tam magnis innovatorum corporibus reperiatur, qui sal alcali falsum esse contendunt, & imperitis suis socijs ignoranter persuadent. In universo itaque non sunt plura

56 *Hippoc. Medicinæ*
salia, quàm acidum & alcali:
acida sunt, infinita quæ omnia
pro fundamento habent vnicum
alcali, in quo subsistunt, & in-
corporantur, vt cap. 6. ad ocu-
lum demonstrabo. Adeoque ad
acidum, & alcali omnia salia, &
omnes res, quas mundus habet,
referri facili methodo possunt:
quare iucundum erit, prius-
quam progrediar, medicina-
lium salium præparationem hic
subnectere.

*Salium medicinalium
præparatio.*

CAPUT V.

Postquam in superioribus o-
stendi, in vniverso nil aliud
esse, quàm acidum & alcali, ex
quibus natura omnia opera
componit, quibus tamen ter-
tium indissolubiliter junctum
semper adhæret, vt paulatim

patefiet. Nunc pergam salium medicinalium propositionem confirmare, & ostendere quid sint medicinalia salia, quorum naturam hactenus à nemine descriptam inveni: Ideo operæ prætium judicavi ex Hippocr. Chym. cap. 21. veram præparandi rationem huc transferre, quæ simul eorum essentiam ostendat.

Prudentissima natura tertio capite nobis viam monstrat, quomodo spiritus aëris coagulatur, atque fixetur per ignem nimirum, & aquam, id est, per radios solares, & per pluviam, nisi enim ambo concurrant, spiritus redit ad originem, quod experiuntur illi, qui ex aridis simplicibus salia præparare satagunt; exsiccando enim exhalat maxima pars, & quò sicciora remanent, minor salis copia acquiritur, minimum, & nihil ex putridis, quæ licet summo studio in cineres redegeris, ex illis tamen sal non elicies; è con-

*putrida
ligna sal
non ha-
bent in
cineri-
bus.*

58 *Hippoc. Medicinæ*

tra verò, quò recentiora concrematur, major salis copia habebitur.

Principale itaque studium, & labor erit pro salium præparatione, vt herbæ sint recentes (vide Cap. 3.) tunc nimirum concremando innatum acidum apprehendit alcali, & alcali absorbet acidum & fixantur ambo juxta concreti proprietatem, ex parte autem, quæ eum flamma fugit, & ab acido non sufficienter ligata, in fuliginem abit, alcali volatile facili methodo elicies.

Exemplum sit Absinthium viride; hoc ità viride sub camino, vel loco aperto accendatur (Sed fumaria vel similis succulenta, recens, ac viridis in fornacem candentem projiciatur, & portella claudatur, ne flammam concipiat) flamma impedienda pro viribus; nam satis est in cineres licet nigros conversum esse, qui cineres ulterius calcinandi sunt in larga olla terrea, &

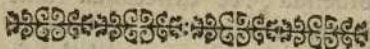
humili, vel super larga ferrea elatae orae lamina, accensis sub-
tus carbonibus in fornacula
venti, in eum finem, ut ostio-
lum claudi vel aperiri pro exi-
gentia possit, spatula ferrea
semper sunt movendi cineres,
donec optime albescant. Nota
hunc modum suavius, atque
benignius procedere debere,
quam capite tertio. In alcali
præparatione: ibidem enim ci-
neres acri flamma agitantur,
qui ideo clavellati dicuntur: hic
verò ignis non debet tangere ci-
neres, sed supra larga ferrea,
vel terrea tabula extendi, quæ
fornacis os non intret (vide
Hippocr. Chymici textum ca-
pite supra citato) cineres lineo
sacco acuminato, vel si eorum
habeatur paucitas, cartæ acu-
minatæ impone, & aquam com-
munem superfunde, quæ cum
transcurrit sale prægnans, lixi-
vium vocatur. Hoc percolatum
lixivium in sartagine ferrea non
vincta in culina celeri ebulli-

60 *Hippoc. Medicinæ.*

tione coagula & constringe in
massam, quam cum incipit in-
star mellis spifcescere, assidue
spatulâ tunc moveto, & exsic-
cabitur in pulverem griseum,
quem statim ollæ non vitriatæ
cum suo cooperculo fornaculæ
venti clauso ostiolo impone, ac
obruere carbonibus minutis, eo-
rundem carbonum pulvere cõ-
mixtis, sensim calefacito ad
brunnitiem usque, non autem,
ut incandescat, vel fundatur;
refrigeratis omnibus projice sal
in vitreum vas, & sufficienti
aqua dissoluito, cum bacillo li-
gneo agitando aliquoties, do-
nec totum sit solutum, postea
quiescat per duos vel tres dies:
clarum à facibus sine magna
agitatione effunde, & in plum-
beo, vel vitreo vase in arenam
posito aquâ, exhalare sine bul-
lis permittite, donec salina cuti-
cula appareat; tunc removeto
vasculum & sequenti manè col-
lige splendentia grana salis, quæ
aquâ limpidâ celeri motu a-

bluenda, & exsiccanda sunt. Remanens lixivium iterum arenæ impone, vt aqua exhalet sicut prius ad cuticulam. Ambo hæc salia conjunctim in vno vasculo sunt asservanda. Notandum quod salia hoc modo suaviter præparata referunt crasim sui concreti. Reliquum lixivium vrinacei saporis, & fetulenti odoris pro vitris abluendis relinquendum. Et hæc est facilis, & naturalis ratio parandi vegetabilium salia, que nunquam liquefcunt per se, neque ingrati sunt saporis, ex proprio nimirum acido & alcali per con-
cremationem sunt composita. Libra hujus cineris fundit ferè vncias quatuor salis purissimi, sed aridarum herbarum cinerum libræ quatuor vix vnicam salis dabunt.

Quod seminalis virtus omnium rerum sit acida, & quod acida ducant alcalia ad libitum, quodque omnis acidus liquor sit salis acidi solutio in aqua elementalī.

CAPUT VI.

Supra ostendi, quod aqua coagulatur vi sulphuris vegetabilis in id, cujus determinationis erat sulphur. Sulphuris proprium est, occultè acidum, & pingue esse, vt ostendi cap. 2. quod in vegetabilibus semper est volatile.

Accipe ergò vel lignum, vel farinam (cujus spiritum venditant, & approbant ridiculi magnifici Domini pro spiritu acido salis armoniaci) vel simplex, quodcumque sit, vegetabile, vel ipsa grana Kermes, ac distilla per retortam pingue acidum

liquorem, qui sulphur granorum Kermes, vel alterius vegetabilis (quod haecenus ignorarunt) dicitur, & est huic liquori affunde alcali tartari (quod aquae respondet igne ablato, vt docet Hippocr. Chym. cap. 10.) donec strepitus cesset; hoc compositum cola per cartam, quod paulatim exsicca in melleam consistentiam, & in frigido con- *Tartarus Kermes.* crescet tartarus granorum Kermes, vel sal essentialle, vt vocant alij: quod si cupis vt vertatur in purum sal, hoc in ollula non vitreata vix ad brunnitiem calefacito, vt saltem pinguedo superans deflagret, vel retortae indito, & ex vacua cupella aleum distilla massam griseam vel ex retorta nigram aqua communi dissolutio, solutio quiescat per tres dies, donec clarescat, quam effunde paulatim, & in vitreo vase in arenam posito exsicca ad cuticulam, sequenti mane colliges sal ejusdem virtutis, cujus fuit acidum, quod alcali af-

64 *Hippoc. Medicinæ.*

fudisti. Adeoque alcali ad acidi lubitum ejusque voluntatem perducitur.

Quemadmodum acidus liquor ex granis distillatus imprægnat alcali viribus, suis quod exindè determinationem suscipit, ita ut sal granorum Kermes dicatur, & sit: sic quo què eidem alcali effunde acetum distillatum, quantum bibere possit, id est, ad saturitatem, quod cognosces, quando strepitus cessat, & odor aceti spirat: imprægnatum alcali coagula ad siccitatem; & licet acetum fuerit distillatum, & alcali tartari purissimum, coagulum tamen valdè est impurum, sordidum, & nigrum propter aceti pinguedinem, quæ separata proinde flammam concipit. Dissolve nigram hanc massam in aqua limpida, quiescat, quod solutum est per tres dies, tunc per cartam separa purum ab impuro, purum rursus exsicca ut priùs, & habebis tartarum regeneratum

ratum; nunc distilla ex retorta
sicut tartarum vini, & tibi dabit
oleum fatidum magis, vel mi-
nus (juxta vini qualitatem, ex
quo acetum factum fuerat) &
liquorem subamarum, qualem
dare solet tartarus communis.
Fæces, vel caput mortuum ni-
si per ignem vehementem in vi-
trum abjerit, rursus dissolue in
aqua limpida; ac percola, &
coagula in alcali tartari verum,
quali ex communi relictum es-
set. Adeoque idem alcali tar-
tari à granorum Kermes acido
sulphure imprægnatum, eius
naturam sequitur, & sit sal gra-
norum Kermes: & idem alcali
aceto imprægnatum sequitur
aceti naturam, præstatque,
quod tartarus vini: non aliter,
quam fæmella, quæ postquam
est juncta viro, amittit nomen
stemmatis paterni, & viri co-
gnomen induit: Naturam enim
esse in omnibus similem docuit
Pythagoras, & post eum Hip-
pocrates, Excelsius est quod in

Tarta-
rus vi-
ni rege-
neratus

Alcali
tartari
fit sal
Ker-
mes.

Alcali
tartari
fit tar-
tarus
vini.

66 Hippoc. Medicinæ

animo versatur; oportet autem, ut ad scopum perveniam, nonnulla Hippocr. Chymici experimenta repetere. Distilla ergo ex retorta igne aperto sal commune cum quatuor partibus boli, omnibus prius in subtilem pulverem reductis (facilius succedit si invicem mixta & confusa sint, cum sic per cribrum facilius cadant) acidum egressum liquorum affunde alcali tartari puro, donec strepitus cesset, & alcali imprægnatum sit: mixturam hanc vitreo vase exhalato levi calore, vel etiam ad solem, usque quò cuticula desuper concrescat, & sequenti mane frigefactis omnibus habebis splendentia grana salis communis; ita ut spiritus salis in alcali tartari redierit in verum sal commune.

*Alcali
tartari
fit sal
com-
mune.*

*Alcali
regene-
rat in
nitro.*

Et quemadmodum cum sale communi fecisti, pariter fac cum nitro: cujus spiritus in alcali tartari fit nitrum verum, flammam concipiens, & angina re-

Clavis. Cap. VI. 67
medium. Vid. Hippocr. Chym.
Cap. 21.

Sic quoque ex alumine acidus elicitur spiritus, quo eousque alcali tartari imprægnetur ut supra dixi, donec strepitus cesset, qui liquor suavi igne coagulatur in alumen; ita ut *Alcali* non solum omnium vegetabili- *regene-* *rat. in* *aluminè.* *lium,* sed etiam mediorum mineralium omnium acidus spiritus in alcali corpus reinduat, fiatque illud idem, ex quo acidus spiritus eductus fuerit: sulphuris verò acidum in alcali non fit sulphur, eò quòd terream pinguedinem per flammam amiserit, sed cum arena vel silicibus pulverizatis, in quibus reperit, cui se associet, & illud vincat, ut docet Hippocr. Chym. cap. 21. in verum sulphur sublimatur.

His experimentis elucet veritas primi capituli, quod scilicet mundi spiritus, vel solis filius sit acidus, & pinguis, & quod hæc pinguedo, vel sul-

68 *Hippoc. Medicinæ*

phur participet de tertio, quod indicavi jam dicto primo capite igni, & aquæ inseparabiliter adhære, quod jam jam in vitriolo, ejusque anatomia dilucidius demonstrabo. Vanum itaque & ignorantia plenum est, quod contra omnem veritatem scribillant: acida nempe non prævalere alcalibus, nec acida ducere alcalia ad eorum velle.

*Spiritus
vitrioli.*

Distilla ergò in loquaculorum confusionem ex vitriolo exsiccatum spiritum communi modo, qui acido sulphureus est, quem ex retorta in vacua cupella positum adhuc semel rectifica, vel distilla, de quo tantum affunde alcali tartari paulatim, donec strepitus, & ebullitio cesset (nam si celeriter instilles, simul incalescant propter igneam naturam in ambobus subjectis) humorem superfluum, insipidum, & aqueum exalato, quousque videbitis cuticulæ nascentis signa (hic notandum, nisi tam alcali, quam acidum satis

*Alcali
regene-
ratur in
vitrio-
lum.*

prius sint diluta ante conjunctionem, in ipso coitu cadere pulverem album tartari vitriolati, neque nasci cristallina grana) tunc vasculum removeto à calido, & in locum frigidum reponito, repeties manè lucentia grana vitrioli formam laudentia, eò quòd spiritus & acidus traxerit alcali ab libitum, id est, in formam vitrioli. Hoc album vitriolum vocant Tartarum vitriolatum, nos verò vitriolum regeneratum, quicquid ignara plebecula remurmuret.

Erenim acidum silicis in alcali regeneratur in pellucidam petram frangibilem, quam deinceps neque ignis, neque vllus acidus liquor destruxit, vt suo loco de silice ostendi, & infra de coralīs ostendam.

Acidum occultum olei in alcali regeneratur in pinguesalsum saponem.

Acidum granorum Kermes in eodem alcali fit filius Kermes, id est sal.

Acidum falis communis in eodem alcali fit sal ejusdem naturæ.

Acidum nitri in alcali fit nitrum verum flammam concipiens, & anginæ remedium.

Acidum aluminis in alcali fit verum alumen.

Acidum vini in alcali fit tartarus, & omnia reliqua acida, regenerantur in alcali matre; quare ergo acidum vitrioli in alcali regenerati non appellari debet vitriolum regeneratum? Fortasse quia cum gallis non nigriceat, sicut vitriolum ferri? Vel quod distillari non possit, sicut vitriolum commune, ut ineptè vociferant? Sed quare ex his accidentibus, quæ omni vitriolo non sunt communia vultis naturam phantastico more cogere? Verum illa sapientissima magistra floccifacit non solum contumelias venenosarum linguarum; sed insuper vocales doctores omnes, qui discere recusant, eorumque delirantes fabulas;

*Sapien-
tiâ na-
tura
stulti-
tiâ suâ
meti-
untur.*

Igitur aures arrigite, ut discatis: quod sicut de acidis paulò ante demonstravi, ea scilicet ducere alcalia ad eorum velle; sic quoque hic contingere necesse est.

Nam cum acidum naturale casu roserit immaturum ferrum, tunc coagulantur ambo in vitriolum ferri, quod junctum gallarum succo, nigrum induit colorem ratione ferri, & non ratione acidi.

Atque idem acidum naturale cum casu roserit immaturum cuprum: tunc coagulantur ambo in vitriolum cupri: quod licet junctum gallarum succo non nigricet: nihilominus est, & vocatur tam à peritis quàm ab imperitis, vitriolum.

Acidum istud naturale per distillationem prolectum, cum roserit ferrum, coagulatur rursus in vitriolum ferri viridis coloris.

Acidum idem cum roserit cuprum, coagulantur ambo in vi-

triolum cælestini coloris : adeoque. Acidum idem cum roferit alcali tartari , coagulantur ambo in vitriolum albi coloris : quod nil aliud est , quam vitriolum regeneratum , vt docuit Hippocr. Chym. cap. 17. quem vos , vt prius evoluatis hortor , priusquam adversus naturæ opera debaccemini. Quare autem communis tartarus vester vitriolatus distillari non possit ? Jam jam clara demonstratione patebit.

*Quare
tarta-
rus vi-
triola-
tus cõ-
muni
more
prepa-
ratus
non sit
distilla-
bilis ?*

Aciditas illa naturalis , quæ ferrum erodit , salubris , gratissima , & pretiosissima , à perquam plurimis quæritur , à paucis invenitur : hæc inquam arte , & ignis ope distillando extrahit tentatur ex corrosivo & immaturo metallo ; sed cum sola esse non possit (vt Hippocr. de diætâ docuit) suum simile , sulphur nimirum metallicum immaturum , & volatile secum facillimè rapit , quia ventus ambo portat in ventre suo fitque vulgaris

garis spiritus vitrioli, austerus,
& corrosivus ratione admixti,
& inseparabilis sulphuris me-
tallici immaturi.

Hic vitrioli liquor vulgaris,
& austerus, vtv rectificatus
metalli liquamen sulphureum
continet, eo fundamento, quod
solus esse non possit, vt in pro-
gressu clarius patebit; hic spiri-
tus seu liquor, si alcali tartari
affundatur, donec strepitus ces-
set, imprægnantur alcali non
quidem acido naturali, sed a-
cido metallico, immaturi sul-
phuris metallici austeritate præ-
dominante, generaturque fi-
lius, quem parentis proprieta-
tes, sequi necesse est, fixus in-
quam, & constans in igne: ec-
ce domini doctores ratio, qua-
rè tartarus vester vitriolatus
distillari non possit; Nam in illo
puncto coitionis, cum poten-
tius ab alcali amplectatur, ter-
tium quia debile jugulatur, vt
paulatim legendo apparebit. Il-
lud est, quod steriles approba-

*Alcali
fit vi-
triolum
regene-
ratum.* tores vna cum antecedente gre-
ge hætenus ignorarunt.

Hunc sulphuris metallici fi-
lium nos cum antiquissimorum
Philosophorum choro vitrio-
lum regeneratum vocamus,
quia ferrum, seu terrestre cor-
pus deposuit, & in clariore for-
ma regeneratus relucet.

Anima itaque imperfecti me-
talli in acido austero spiritu ab-
sconsa sibi corpus fixum in al-
cali tartari format: vnde liqui-
do constat, spiritum esse vehi-
culum animæ, atque vinculum
ligans animam cum corpore,
quod paulatim in subsequenti-
bus, clariori sermone veritatem
amantibus studiosius apparebit.

Audiamus nunc Basilium Va-
lentinum de duplici hoc spiritu
*Spiritus
vitrioli
duplex.* vitrioli loquentem (præter
meam experientiam) in libello
quem repetitionem magni lapi-
dis vocat, his verbis. Et ut il-
lum cognoscas, *inquit*, Scire
te oportet, quod vitriolum ha-
bet duos spiritus, album & ru-

brum ; albus est sulphur album ;
ruber , est sulphur rubrum , qui
aures habet audiendi , audiat.
Et nota diligenter , nequè obli-
viscere , sermo enim difficilis
est , & quodlibet verbum ma-
ximi ponderis. Vitrioli spiritus
albus , est acidus & amabilis ,
stomacho gratissimus , & inti-
mis nectar , atque vniversali
concoctioni proficuus. Ruber
vero est multo acidior , & multo
ponderosior albo , ob id lon-
giori tempore distillando extra-
hitur. Hactenus Basilus. Qui
plura desiderat , videat locum
citatum : verba ingentis sunt
ponderis , & non frustrà hîc
apposita , & citata.

Si itaque vitrioli compositio
est ex acido naturali amabili,
odoris suavis , intimis nectar,
in quo sensibilis corrosio in lin-
gua non percipitur , sed spiri-
tualis & grata aciditas (per me
sunt testes Basilus , acidulæ , &
experientia) & ex immaturo
sulphureo metallo , quæ duo ab

invicem separari per distillationem, possibile non est nam naturalis aciditas summæ volatilitatis non ascendit sine comite sulphure acido immaturi metalli, quia sola esse nequit, ut ex Hippocrate ostendi, & experientia didici: & superest ergo, ut astutis manibus capiatur, & quidem tempore opportuno, quando dormit.

Privatæ itaque viæ multæ sunt, quas arcanorum naturæ studiosi inire possunt, gratum illud atque pretiosum anxie questum acidum acquirendi: & quamvis plures sunt, ad vnum tamen omnes intentum, ut Geber recte docet, conducunt; hic modus tamen contemnendus non est: licet multa nescientes contumeliosè vociferent, vomitum, & alia multa symptomata concitare consueverunt. Vah infælices ægrotantes, quos naturæ ministros nacti estis! Surdis his non loquor, quia incapaces sunt; sed veritatem

amantibus hoc munusculum offero.

Dissolve ergò vitriolum ferreum (ferreum inquam, quod cupri odorem non habeat, hoc si deest, illud præpara, sicut ipsa natura, modum ostendit in Hippocr. Chym. cap. 28. artificiale verò est distillato acido vitrioli, & ferro, inutile hîc est: consule Hippocr. Chym. cap. 17.) Romanum optimum est, in hanc claram solutionem instilla alcali tartari purissimum, quod statim attrahit, & absumit acidum naturale. Non incalescunt in hac conjunctione acidum, & alcali, vt supra in communi Tartari vitriolati præparatione, quia ignis, vel sulphur metalli immaturi fundum petit, & separatur à spiritu naturali pro majore parte, vt paulatim mechanicè ad oculum demonstrabo. Hanc compositionem si spissior tibi videbitur, ita vt metallum immaturum cadere non possit, dilue cum aqua, &

Tartarus vitriolatus magnus

citius cadet. Non te tædeat saturationis punctum invenire, quod post primam filtrationem facillè sequetur, vel cum alcali acidum superat, nil aliud incommodi affert, nisi vt digerendo tempus perdas, vt immaturum metallum subsidat (videatur Hippocr. Chym. cap. 10.) Liquerem clarum in vitreo vase (infundo, vel subtus acuminato, eo fine, vt si aliquid immaturi metalli adesset, in calido separari ad fundum possit) in balneo roris positum pedetentim exhalato ad cuticulam, & reperies in frigido cristallos splendentes, quæ non excalfaciunt, nequè stomachum subvertunt, & vulgaris tartarus vitriolatus austerum enim, & corrosivum sulphureum immaturi metalli liquamen non habent, & ideo in medicina sunt magni æstimandæ. En rudimenta ex Pythag. Hippocratica Schola, quæ ingenioso satis sunt, nec fas est omnia palam interpretari;

nostris hæc, & plura alia refer-
vanda sunt. De viribus hujus
tartari vitriolati, vide Crollium,
& securus eris: plura non addo,
nam ipse se potentissimum o-
stendet Herculem.

Verum quidem est, unciam
vnam hujus tartari vitriolati re-
quirere circiter à principio tres
vncias alcali, quia primum mor-
tificat immaturum sulphur me-
tali, & postea educit acidum na-
turale: cujus operationis exem-
plum dedi capite 30. de lixivio
saponariorum; ubi nimirum ve-
getabilem alcali primò morti-
ficat acidum silicis calcinati pro
lixivio inutile, illudque in pe-
tream condensat indolem, con-
traria enim contrariis coagu-
lantur: Et deindè idem alcali
vegetabile elicit; ac trahit ex
calcinato silice alcali potentissi-
mum, quia simile solvitur, tra-
hitur, & jungitur simili: in vi-
triolo autem hoc regenerato
nostro (vel tartaro vitriolato,
voca ut lubet) eadem quoque

*Contra-
ria coa-
gulan-
tur con-
trariis.*

fit actio, hac tamen differentia, quòd alcali tartari vertitur cum immaturo metallo in sui coagulum, & deindè sorbet acidum naturale: quæ differentia est notanda, quia invtilis non existit, vide quoque Hippocr. Chym. cap. 3. & 4. vbi saponis exemplum frustra scriptum non fuit, nequè pro inutili reputandum, vt vilis & ignorata plebecula existimat.

Hic noster tartarus vitriolatus in igne constans non est, sed pro medietate volatilis, iuxta patris proprietatem, qui illum genuit: vbi è contra vulgaris in igne constans persistit, ratione sulphuris metallici, quod alcali imbiberat, & ideò volatilis, vel distillabilis non est, eò quòd animam metallicam in igne perseverantem nactus sit, vt supra quoque ostendi.

*Vitriolũ
artifi-
ciale
martis
& ve-
neris:*

Si itaque spiritus vitrioli communis informatus est anima cupri vel ferri, mirari cessa, si perfectis his duobus metallis

affusus, ea dissolvat, atque cum illis vitrioli faciem ludat; simile enim simili facillimè associatur; ignis igni: aqua aquæ: spiritus vitrioli distillatus gaudet sulphure, & suo simili in Marte, & Venere, cum illo delectatur, penetrat eorum intima, dissolvit ambo metalla, & rursus corpus assumit, & cum illis vitrioli naturalis faciem ludit. Cum verò dominium in illa non habet, dicta metalla perficere, vel erudire non potest, quia plus non habet, quam sibi pro sustentatione satis sit: acidum enim cum rursus à metallis dictis per distillationem separabis, redibit idem spiritus vitrioli, quemadmodum illum affudisti, nequè doctior, nequè melior, & remanens caput mortuum funditur in idem cuprum, quod fuit, priusquam dissolutum esset, vel in crocum martis, si ferrum dissolverat sine alteratione vlla, nequè evadit melior neque pejor cæteris crocis quocumque

82 *Hippoc. Medicinæ*

modo præparatis : sicut ostendi,
& ostendam , naturam enim in
omni re eandem docuit Pitha-
goras , non minus quam Hip-
pocrates.

Si itaque spiritus vitrioli sym-
bolum fert in cuprum ratione
sulphuris vt ostendi , atque nil
de cupri virtute auferre potest,
sivè per macerationem , sivè so-
lutionem , coagulationem , &
distillationem , multò minus re-
liqua acida cuiuscumque ; sint
generis. Admirandum , & ju-
cundum erit , hanc historiam
penitius scrutari , nam non mi-
nus reipublicæ medicinæ , quam
curiosorum , & nostris tempo-
ribus floridi frequentis , & clari
pharmacis senatus interest.

*Ærugo
fit ex
cupri
laminis
& vi-
naceis.*

Fiat itaque *ex cupri laminis*
ærugo , vel *æs viride cum vis re-*
centibus , interpositis telis raris,
vel lineis , vel *sericis* , quicquid
rudi mineræ lubet addito ace-
to , *vrinâ* (fæminarum , aliter
forfan veneris nomen fugeret)
alumine & nitro. Hanc miscel-

laneam testantur Norimber-
gensis, & Austriaci collegij de-
cani cum reliquis approbatori-
bus tempore neque acescere,
imò neque posse acidum ingre-
dientium vaporem per raram
telam ad cupri corpus pervade-
re, vt illud erodat; hoc autem
(si non dico verum, sed verifi-
mile sapiat) peritis iudicandum
relinquo. Quomodo autem fiat
æruugo, docet Dioscorides rectè,
& sine fraude. Quinque ergo
prædones sub pingui ignorantia
vexillo militantes invadunt fæ-
minam fragilem (advertat ju-
ventus moralitatem, nè scilicet
verecunda hæc nuda compareat
in conspectum quinque mili-
tum, rarâ telâ vestitur) quæ in-
trepidè diù pertulit, omne cer-
tamen, sed cum contra duos ne
Hercules quidem, in prædam
se dedit pudica, & in morda-
cem æruginem acidi naturam
imitantem cum prædone vnico,
id est, aceto (vt ostendam) con-
versa est. Hæc materia viridis,

84 Hippoc. Medicinæ

æruginis à veteribus nostris;
non autem vitrioli nomine, ap-
pellata fuit, quia vitrioli pro-
prietates non habet, ideoque
æruginem appellavere, ut de-
notarent omnes simul quinque
prædones non habuisse vim,
aut potentiam, cupro exignam
virtutem extrahendi, vel in mi-
nimo puncto alterandi, sed tan-
tummodò corporeitatem ero-
dendi, dominium enim in illud
non habent, nequè ab illo eru-
ditiores redeunt, & quanquam
plurimi sint, qui de eo glorien-
tur, eorum tamen gloriatio fal-
sitate non caret, eò quod supre-
mi Conditoris decreto cautum
sit, nè nobilius in ignobilius, aut
præstantius in deterius degene-
ret, aut in servilem mancipij
sortem transeat.

*Cuprũ
acidis
liquori-
bus vel
vapori-
bus non
destrui-
tur.*

Cuprum itaque (seu venus,
quicquid lubet) jam in æs viri-
de mordax, & scabrum con-
versum, & in aceto (ex quo o-
ritur) distillato, dissolvitur, at-
que rursus in æruginem con-

gelatur, rejectis facibus &c.
purgata ærugo, vel æserorum, *Veneris*
ex retorta loricata aperto igne *(spiritus*
distillatur, & postea ex arena *nasci-*
rectificatur. En arcanorum My- *tur.*
stæ, hic ille est *spiritus veneris*,
& *menstruum secretum tan-*
quam Alcahest (vide Hippocr.
Chym. cap. 29.) quod pro ve-
neris filio adorant DD. Norim-
bergensium & Austriæ Medici-
næ decani cum sociis, de quibus
bus Epictetus: multos esse ver-
botenus; non re ipsâ doctos.

Procacitas, & turbis licentia,
de qua venus multis sed inani-
bus clamoribus à falsis testibus
accusatur, quod nimirum vni-
co actu quinque procos admise-
rit, Philosophos non solum in
admirationem, sed ad incredi-
bile traxisset, nisi pariter scivis-
sent in jure accusationum co-
piam sæpenumero indicibus fa-
stidiosam, & suspectam existe-
re; præsertim cum eos non la-
teat, in natura amorem non
quinque, sed nequè tertium

quidem admittere : vndè potius
ferunt contra accusatores sen-
tentiam , & dicunt. Quemad-
modum venus à falsis accusatio-
nibus , & falsis imputationibus
post examen , vnico tantummo-
dò masculo constans , & casta
reperitur, fieri posse, vt ità quo-
què aliquis à similibus accusa-
tionibus inclarescat , vt multi
ignotialioquin.

Notissimum quidem est , ve-
nerem esse lascivam , & quem-
libet masculum (id est acida
omnia tam occulta , quam ma-
nifesta , vt acetum , oleum , a-
dipem, saccharum, mel &c. om-
nia inquam viridescere cum cu-
pro) sine discrimine quidem
amplecti , ità vt omne smasculi
ejus amore exardescant , id est,
viridescant : Sed teste alcali na-
turalium rerum matre , cum
nullo eorum omnium in deli-
quium animi vsque oblectetur,
nisi cum proprio fratre : Verùm
vt discursus hîc clarior evadat,
paulò altius doctrinam repete-

cuprum
virides-
cit ab
omni-
bus aci-
dis.

re convenit: quod scilicet acidum cujusvis vegetabilis, aut per fermentationem, aut per distillationem, vel per expressionem prolectum, vel occultum, vel manifestum, affusum alcali tartari, informet idem alcali anima eius, de quo desumptum sit, fiatque eiusdem acidæ naturæ sal, vt in principio hujus capituli per Kermes grana (in quibus acidum, id est, virtutem feminalem negant decani cum focijs) & per farinam (ex qua spiritum salis armoniaci acidum stillare jactitant) ostendi. Vide quoque Hippocr. Chym. cap. 11. & finem. cap. 17.

Sic quoque acetum vini distillatum, & in alcali tartari projectum ad satietatem coagulatur in tartarum, & quidem ejusdem naturæ vini, de quo acetum fuerat desumptum. Hic tartarus si cum igne sabuli, vel etiam aperto ex retorta distilletur, prodit oleum pingue, & liquor subamarus, sicut in com-

Tartarus artificialis.

88 *Hippoc. Medicinæ*
munis tartari distillatione.

*Salia
artifi-
cialia.*

Idem quoquè de nitro , de sa-
le & de alumine hujus capituli
principio ostendi , nec non de
vitriolo ; omnis nimirum acidus
liquor alcali junctus imprægnat
illud anima ejus corporis , ex
quo ille eductus fuit , format-
que sibi corpus ad lubitum , id
est , suæ propriæ naturæ simile.

*Veneris
spiritus
reduci-
tur ad
examē.*

Videamus nunc in Nobilissi-
mæ Medicinæ veritatem & glo-
riam , vtrum acetum illud distil-
latum ex ærugine , quod lucti-
sona voce Doctorum virorum
examine obvelare , atque celare
student , sit legitimus veneris
filius !

Ostendi vnicum esse mundi
spiritum acidum , & solis filium ,
qui nudus super terra non repe-
ritur , & cum solus esse recuset ,
accipit materiam , qua cum ha-
bitat , crescit , regerminat , &
multiplicatur quandòque ad
nutum artificis ad suos fines.
Hic cum in cupri semen (vt ita
dicam) cadit , se cupreâ vestit
naturâ ,

naturâ longissimâ laboris opere, ideò ab ipso cupro separabilis non est, nisi à totali cupri destructione, vt ostendit exemplum de sale tartari Hippocr. Chym. cap. 10. minimum enim metallicæ naturæ odorem præferens non potest ad vegetabilium naturas descendere: & idem spiritus cadens in vitis semen, se ibidem vestit in vitis indolem, & similiter non potest ad mineralium naturam ascendere, vt supra ex Lullio & experientiâ demonstravi, imò non separatur à vitis indole nisi naturâ vel arte à corpore solutus ad elementum aëris, vnde venerat, redeat: vt docet Hippocr. Chym. citato 10. & 18. cap. Idem quoquè intelligendum de sale, de vitriolo, de nitro, & de omnibus mundi rebus, ea de causa, quod ars creare semina non potest, & qui de hoc gloriatur, hunc falsarium esse, docet Cosmopolita. Adeoque omnis spiritus, vel occultè, vel

manifestè acidus, vnicam animam in ventre habet, cum qua inseparabiliter junctus formam constituit corporis ejus, in quo habitare decernit: ex quo cum extrahitur, & rursus in novum alcali stillatur & ab eo absorbetur, suscipit simile corpus, quo antea vestitus erat, vel ex quo primò extractus fuerat, in corpore tamen clariori: infallibili argumento, quòd spiritus vel occultè, vel manifestè acidus sit vehiculum animæ, & vinculum ligans animam cum corpore. Et nisi omnium rerum spiritus in vniverso acidus esset, animam corporis non posset invisibiliter in ventre portare, vt Hermes, & experientia docent.

Redeamus nunc ad puerum recens natum, quem mancipia veneris filium, vel spiritum veneris nominare & approbare noviter cæperunt, & insuper jurant, hunc ex matre, vel *cupro-
purgâ- in vis eximias virtutes traxisse*, ne-
quid? *quid?* scientes virtutem rerum vt &

purgantium vim consistere in eorum anima, quam esse filium solis ostendi cap. i. inseparabiliter junctam ejus rei spiritui, quæ ambo eximiam illam virtutem, quæ cupro inest, constituunt: qui spiritus rursus in alcali se manifestare deberet, si in acida forma flueret, ut de reliquis spiritibus, & alcali tartari mechanicè ad oculum ostendi.

Procedamus ergo ad experientiam. Cum hoc acido, & re-
Veneris spiritus in alcali fit tartarus.
 tificato spiritu veneris saturato ad sufficientiam alcali tartari, ut de sale; de aceto, & de nitro distillato docui, id est, tantum de hoc spiritu affunde alcali tartari, donec strepitus cesset (æquales partes circiter) phlegma superans exhalare permitte, vel si mavis, distilla diligenter ad siccitatem (illud phlegma ex phiola alta in balneo distilla, & prodibit aqua ardens. Vide Hippocr. Chym. cap. 18.) & invenies tartarum regenera-

rum ejusdem naturæ, conditionis, & proprietatis, cujus erat ille, qui ex aceto vini supra generatus fuit, quia idem est: si enim quicquam de nitro, de alumine, vel etiam de cupro occultum haberet, ut ignoranter pejerant, in alcali tartari omnia manifestarentur, ut mechanicè supra ostendi: sed hunc spiritum, cum solum tartari corpus sibi fabricare possit, non habere alia instrumenta, quam acetum distillatum necesse est. Undè hic spiritus statim à Philosophis non veneris filius immortalis tanquam Alcahest, sed ut verus aceti vini vterinus frater cognitus fuit, & minimè spurcius, qualem convitiatores, atque mei calumniatores in vlgus publicaverunt; verum legitimus viris filius, qui nefas ducit, sibi in posterum obtrectari ab imperitis magistris, quare in hac regeneratione curiosis, & veritatem amantibus rursus se manifestare voluit, pro vero aceto

*Spiritus
veneris
qui est
tanquã
Alca-
hest co-
gnosci-
tur pro
aceto.*

vini fratre, id est, pro aceto distillato.

Sed ut huic inquisitioni nil desit, & ut omne dubium tollatur, hunc scil. spiritum quem veneris filium somniant, nil acquisivisse constantiæ, vel immortalitatis, vel eximiarum virtutum ex cupro, neque esse tanquam ALCHEST, ut vociferant decani cum socijs: sic edisce. Accipe hunc tartarum regeneratum (ex putatio nimirum veneris spiritu, & alcali tartari) hunc distilla ex retorta, ut supra fecisti, extillabit oleum gravis odoris simul cum subamara aqua, sicut à tartaro, regenerato ex simpliciter aceto distillato paulò antè ostendi. Ex dictis, & ostensis liquet, quod quicquid distillatur ex alcali tartari aceto distillato imprægnati illud ipsum distillatur ex alcali tartari ficto veneris spiritu imprægnati, aqua nimirum subamara, aqua ardens, & oleum flammam concipiens: a-

deoque spiritus veneris, cum habeat omnes operationes aceti, nil aliud est, & nunquam aliud erit, quam acetum distillatum teste Aristotele, & Experimentiâ.

*Spiritus
veneris
est ace-
tum di-
stillatū.*

Nunc reliquenda est pusilla hæc vana, & futilis societas, ut gaudeant cum ineptis suis deductionibus: ad vos me converto præclara mundi lumina ut veritatem judicetis, non autem ut ululantium fictas & temere effutitas contumelias vindicetis, cum ex Plinio satis constet, ranas ultra solitum vocales signa tempestatis esse. Posito & non concesso, quod acidi gutta unica contineat solum 8200. partem eximie virtutis cupri, hæc inquam pars minima deberet tamen sub fermentationis calore, si non in alcali vegetabili, saltem in alcali metallico se extendere, atque regerminare, ut docet alias fermentationis ordo, ita ut, si non multam, tamen parvam quantita-

tem alcali metallici in cuprum
vertere, non aliter quàm virtus
acidorum vegetabilium, & me-
diorum mineralium transmutat
alcali tartari in sal suæ propriæ
naturæ, ut dixi, & ostendi: sed
sicut antecedens & eorum præ-
missæ sunt falsissima, & igno-
rantia plena, ita & subsequen-
tia.

Et rursus dato, non autem
concesso, quod acetum eximias
(vt inerudite, & absque veri-
tate testantur) ex cupro secum
auferret virtutes, nullibi tamen
neque apud Philosophos, ne-
que Medicos invenire potui, in-
tra corpus assumptum fuisse;
sed quicquid ex cupro paratur
externè semper ad chirurgicas
operationes adhibitum fuisse.
Et licet ex cupro per acetum
eximiae virtutes trahi, ac distil-
lari possent quod impossibile,
ostendi: quare non trahitur
eadem eximia virtus multo fa-
ciliori negotio ex cupro imma-
turo? cum nimirum multò com-

modius sit conficere vnum; quàm duo milliaria: quare regeneratum vitriolum meum ex crudo vitriolo martiali paratum, vomitus, & suffocationis portenta edere debeat, si ex cupro maturo cum aceto tot eximias virtutes trahitis? Quibus adjungitis hæc magnifica, falsissima tamen uerba. *Hic laudatissimus spiritus, in medicina non solum magnarum est virium, cum Epilepticis, Apoplecticis, Hystericis, Hipochondriacis summè opituletur, verum etiam tanquam liquor Alcahest se habeat, & non vt reliqui spiritus acidi, qui soluendo patiuntur, & destruuntur, in que aliud ens convertuntur &c.* Vid. Hippocr. Chym cap. 29.

*Fictus
lauda-
tissimus
spiritus
veneris
est ficta
pana-
cea, &
Alca-
hest.*

Veritatem amans lector nunc judicet, vtrum possit aliquid ineptius excogitari? quod nimirum Philosophorum vitriolum regeneratum ex immatura ferri minera eductum sit perniciosum atque lethale; cum quotannis

quotannis aliquot mijriades hominum acidulas immaturo ferro, & spiritu naturali saturatas in magna copia bibant, ingenti cum emolumento, & vtilitate; & quod imaginaria eximia virtus ex cupro maturo cum aceto extracta (si daretur) fit panacea? peraptè sanè hîc quadrat illud Plauti *dicentis*: profectò nihil est, stultitius, nequè stolidius, nequè mendaciloquius.

Supereſt, vt laudatiſſimus ſpiritus veneris, quem tanquam Alcaheſt ſe habere ſcribillant, ſoluendo corpus quoddam, examen ſubeat.

Circumſcribitur autem ab *Alcaheſt* Helmonte Alcaheſt, quod ſit *heſt* exiguus liquor *a* labore ſophiæ *quid?* parandus *b* qui non ſolùm om- *a Phariſæ* ne corpus viſibile in primam *mac. 14.* materiam reſoluit *c* ſed inſuper *b imago* vt immortalis, & incorruptibi- *ſermeni* lis, *d* naturam mundat, om- *ſ. 8.* neſque morbos conſumit. *c verb.* *e explic.* Non dari autem putatiſſis do- *d arca-* ctoribus, ſed duplatis ſcienti- *na Pa-* racelſo.

e pote- bus phactenus Helmont. Utrum
 stas me- autem loquaculorum, voca-
 dic. §. liumque doctorum laudatissi-
 4. mum acetum à cupro distilla-
 f arbor tum simile sit viribus Alcahest,
 vita in judicent æqui animi lectores,
 fine. quibus si inepta hæc eorum as-
 sertio profundius examinetur,
 oculisque legentium subjicia-
 tur, indignationem, & nau-
 seam profectò movebit: pro-
 pterea solâ experienciâ eorum
 vanitatem ostendam.

Spiritus Dissolve ergò coralliorum
veneris rubrorum contritorum vnicam
solvit saltem drachmam in hoc ace-
corallia. to, quod esse *laudatissimum*
spiritum veneris vociferant: so-
 lutum exsicca in balneo.

Acetū Similiter in aceto simpliciter
solvit distillato dissolve aliam drach-
corallia. mam coralliorum contritorum,
 quæ pariter in balneo exsicca.

Hos pulveres accurate colli-
 ge, atque separatim trutinâ ex-
 pende, & videbis corallia soluta,
 & exsiccata, ad mediam drach-
 mam aucta fuisse, tam à *spiri-*

tu veneris, qui illis est tanquam
Alcahest, quam ab aceto vul-
gariter distillato: adeòque tan-
tum acidi salis imbiberunt cora-
lia à ficto spiritu veneris, quan-
tum ab aceto distillato; vnde
pater denuò hunc se habere si-
cut acetum, quia est, & non si-
cut liquor Alcahest, quemad-
modum magnifici domini rudi
papello imponunt.

Spiritus
veneris
est ace-
tum, &
non al-
cahest.

Rursus instant; *Spiritus lau-*
datissimus veneris dissolvit per-
las sine bullis, & cortices inta-
ctos relinquit! Id sanè deberet
 mirum videri hominibus pror-
 sus medica in arte rudibus qui
 nondum in ea titocinium posue-
 rint, verùm decanis, reliquis-
 que approbatoribus non nisi
 vulgatissimum, & veluti ex in-
 fimioris medicinæ trivio de-
 sumptum. Quis enim vel trivia-
 lis medicus ignorare potest,
 acetum simpliciter distillatum
 præstare illud idem licet morâ
 longiori, integris in illud perlis
 injectis, ideòque spiritus vester

Spiritus veneris, qui se habet tamquam
veneris *Alchæst*, acetum distillatum
est aci- esse non desierit.
dum di-
stillatū.

Quare autem vnionum pelli-
 culæ ab utroque aceto non sol-
 vantur, in causâ est eorum pin-
 guedo, & vnitivum gluten, se-
 des filij solis, omnibus crusta-
 ceis, piscibus, animaliumque
 membranis proprium, & fami-
 liare; hoc gluten in lapillis can-
 crorum, percarum &c. fictus
 veneris filius numquam tangit,
 ut cumque à vanitatum appro-
 batoribus extollatur, accessum
 ad ea non habet leprosus enim
 est horum respectu, ob id non
 admittitur ad Regiam sedem
 idiotis ignotam. Quare verò a-
 cetum medullam perlarum la-
 pidum dictorum, & corallia &c.
 erodat? causa est, quod nimi-
 rum natura rebus quam pluri-
 mis minimam acidi partem in-
 didit, ut cap. 2. ostendi, quæ
 minima pars, nisi per artem,
 vel naturam multiplicetur, fa-
 cillimè à potentiori supprimi-

tur. Dabo exemplum in supra solutis , & exsiccatis coralliis, quibus acidi naturalis minima est portiuncula , quæ à falso veneris spiritu oppressa sub illius cadit dominium ; vnde augentur pondere.

Exsiccata hæc corallia rursus dissolue in aqua quadam vel distillata , vel communi limpida, quiescat solutum , vt turbidum deponatur , quod ineptè fæces appellant , quas nihilominus separa , & in claram solutionem stilla tantillum spiritus vitrioli, vel sulphuris , qui superans spiritum fictum veneris non quidem aciditate , sed animæ nobilitate ejicit acetum , quod spiritus veneris dicunt , de sede, & spiritus vitrioli regionis possessionem assumit , atque cum coraliis lactis coagulati formam ludit : fictus verò spiritus veneris jam à nobiliori 'expulsus' diluitur , & aquæ supernatanti inhaeret , illique permiscetur.

Utrumque hoc coagulum

ablue, quantum permittitur, atque separatim in carta emporetica exsicca, & habebis magisterium coralliorum in pondere æquale tam ex ficto spiritu veneris; quam ex aceto simpliciter distillato, quia idem est.

*Spiritus
veneris
est ace-
tum di-
stillatū.*

Aquam verò istam ablutam à coraliis, in qua esse dilutum dixi spiritum, scil. fictum veneris, vel acetum simpliciter distillatum, accipe (si alias cautè spiritum vitrioli affudisti, nam si rustico more, & sine iudicio plus affudisti, quàm coralia bibere possint, tunc revera supernatabit, sed suppono fuisse affusionem studio factam) & in illam stilla alcali tartari, donec ebullitionis motus cesserit: aquam superantem exhalato in vitreo vase arenæ imposito, & invenies tartarum regeneratum, sicut supra ex ficto veneris

*Spiritus
veneris
est ace-
tum di-
stillatū.*

spiritu vel aceto simpliciter distillato in alcali tartari combibito ostendi; idem enim est, hoc infallibili argumento, quòd in

coralijs solutis , & in balneo
exsiccatis remanserat media
drachma salis acidi ex ficto ve-
neris spiritu ; illud sal acidum
per spiritum vitrioli à coralijs
separatum solum esse non po-
test , quare rursus in aqua ele-
mentali , sicut matris in gremio
se custodit , atque se in illa dif-
fundit , fitque rursus spiritus
fictus veneris. Et nisi aqua ele-
mentalis occultum alcali in ven-
tre conrineret : acidum sal in
in illa habitare non posset , eò
quòd solum sibi non sufficit ,
ut Hippoc. docuit de diæta.
Idem autem facit acetum distil-
latum simplex : adeoque omni-
bus etiam medicinæ ignorantibus
nunc patet , quod laudatissi-
mus spiritus veneris hîc & ubi-
que , nil aliud est , & nil aliue
sapit , quàm acetum distilla-
tum ; qualiacunque ejus adora-
tores terri culamenta objiciant.
Et licet Crollius , Beguinus , &
reliqui tyrocinij scriptores cla-
ris verbis hoc solvens acetum

*Est ace-
tum di-
stillatîo.*

appellent, nec non magnus ille
 Basilius, à quo de verbo ad ver-
 bum processus hujus aceti sur-
 reptus est, ut ostendit Hippoc.
 Chymicus cap. 29. nihilominus
 illud ignorantia virus non so-
 lum Austriam, sed ferè totam
 superiorem Germaniam infecit,
 ut inertes approbatores, inep-
 taque societas cum rithmulis te-
 stantur; mirum sanè non esset,
 quod sicut olim Romani, sic
 quoque magistratus ejusmodi
 Ambubaiarum collegia, hoc-
 que blateronum genus, qui de
 rebus sibi ignotis in proximi de-
 trimentum scribillant, de civi-
 tatibus, & Rebuspublicis ex-
 pellerent. Germania inferior
 ab hac contagione adhuc tuta
 est, sicut & Italia, atque Gal-
 lia, & in posterum hac antido-
 to tutæ præservabuntur.

*acetum
 ab æru-
 gine
 quare
 acidius
 simpliciter.*

Quod autem acetum ex æru-
 gine prolectum in parva men-
 sura potentiùs solvat coralia,
 quam vulgariter distillatum
 causam paulo ante ostendi; id

nimirum contingere, quòd vulgariter acetum distillatum multâ adhuc aquâ dilutum sit: ab illo verò, quod ab ærugine distillatur, per exhalationem paulatimam, elementalis aquæ evaporaverit: non secus atque si quis vitriolum viride, & humidum distillaret, tunc sanè acidum sal in longo liquore valdè debile esset: cum verò humidum (quod phlegma vocant) paulatim exhalavit antè distillationem, acidum sal in minore copia aquæ potentius, atque validius esse, necesse est, quò enim contractius lumen, eò etiam efficacius. Hic distillatus spiritus vitrioli, si rursus quicquam roserit, vel ferrum, vel cuprum, & coaguletur cum ipso, & ab illo denuò redistilletur, redit quidem ejusdem naturæ acidus liquor, sed multò subtilior, eò quod in omni coagulatione quodlibet sal, vel spiritus salinus perdit de humido suo radicali (quid illud sit po-

106 *Hippoc. Medicinæ*
stea ostendam) unde deponere
suam terram, necesse est (hanc
vulgus facem appellat) & lu-
men ferri contractius. A re-
perita autem coagulatione, ac
distillatione redit aquosior, tan-
demque in elementa redit vt de
alcali tartari (pro exemplo)
mechanicè ostendit Hippoc.
Chym. cap. 10.

Eodem prorsus modo, & me-
dio fictus spiritus veneris per re-
peritam solutionem, coagula-
tionem, ac distillationem in ele-
menta remeat: quotiescunque
enim coralia, vel quicquam
aliud soluit (cum coraliis incæ-
pimus, cum illis finem facie-
mus) & postea cum iisdem co-
raliis coagulatus, & exsiccatus,
toties deponit suam terram, vel
alcali, & quantum terræ depo-
nit, tantum acidi salis coralia bi-
bunt, quia hoc solum esse non
potest, & acetum fit tantò a-
quosius, ac tandem repetito
labore in elementa redit, id est
in aquam inspidam; terra verò,

& acidum sal coraliis pondus
dedere: quæ quoque ex illis per
repetitam distillationem in pa-
triam redeunt, eodem planè
modo, vt de vino ostendit Hip-
pocr. Chym. cap. 18.

Quod autem acetum vel spi- *Quare*
ritus vitrioli cupro affusa, ac *acetum*
redistillata redeant acida; ab *redit à*
alkali tartari verò insipida, & *cupro*
aquosa, causa est, quod alkali *acidum*
cum esset vacuum, se saturavit *et non*
acido sale, quod in aqueo li- *ab alca-*
quore habitabat, unde acidum *libus?*
sal convertit, & transmutat al-
kali in suam naturam. Cuprum
autem vacuum non est, nam
acidum, vel forma cupri supe-
rat ejus alkali, & ideò non ab-
sorbet acida salia; & licet agant
circa illud, & erodant ejus cor-
pus, non possunt tamen im-
primere quicquam formæ, vel
virium, nequè illud destruere;
eò quòd cuprum animam con-
stantem à natura acquisivit, vel
cum Plauto acidum in pectore
habet.

*Quare
à plum-
bo insi-
pidum?*

Et rursus quærunt, quare à cupro acetum, sicut affunditur, redistilletur, à plumbo vero insipidum? Quamvis hanc similesque pueriles quæstiones cum erubescencia tractem, motus tamen commiseratione inrudes, atque inertes doctores, sperans hanc responsionem posse esse eisdem futuræ emendationis, lubens repeto supra ostensum responsum. Cuprum dixi habere acidum prævalens, vnde non solum aceto, & ficto veneris spiritui resistit, sed etiam acidis mineralibus omnibus: plumbum verò à natura minimam ejus aquisivit particulam, ideò omne acidum bibit sub perfectionis spe, ut ita dicam, & de alcalibus ostendi: hæc est causa, qua plumbum similitudinariè vocatur à Philosophis prima metallorum materia, vel metallorum alcali respectu aliorum metallorum, quæ magis, vel minus acido ditiora sunt. Aurum est acidissimum, & ob id

perfectissimum vt cap. 2. ostendi. Ecce quam facili negotio me ab ingentibus difficultatibus expedierim.

Mirabuntur nostrorum quam plurimi, quod in re tam clara horas consumem, Basilius enim Valentinus ante sæculum hoc acetum ex ærugine in iuventute præparare docuit: idque non spiritus veneris, sed aceti nomine appellavit cognoscebat enim hic vir (non autem decani neque focii) quod cautum erat *Spiritus veneris est acetum.* Conditoris Supremi decreto, naturam scil. præstantiorem non degenerare in deteriorem, quod probat remanens sæx, vel caput mortuum in retorta post distillationem huius aceti relictum; quod cum borrace, facili fusione redit in cuprum, evidenti argumento, cuprum de sua substantia, vel virtute eximia (vt dicunt) nil perdidisse, plura vid. in Hippocr. Chym. cap. 29.

Pro epilogo huius capituli re-

peto, quod quicquid mundus
habet, nascitur, conservatur, &
multiplicatur per acidum spiri-
tum, aut occultum, vel mani-
festum id haberi, nasci conser-
vari, & multiplicari, & in aci-
do habitare animam, illique al-
ligatum esse inseparabiliter, at-
que juxta acidi spiritus proprie-
tatem informari corpus, vel al-
cali. Si itaque natura est in om-
ni re similis, & ars imitatur
eam, ut Pythagoras, Hippo-
crates, & experientia docent,
necesse est, ut cum acidus spi-
ritus aceti ab æruginè distillatus
coralia roserit, & ab illis fue-
rit absorptus, atque cum illis
coagulatus, tunc sanè coralia
imbuta sint proprietatibus, &
conditionibus aceti, non quod
coraliorum acidum innatum,
vel forma pereat, sed solum à
potentiori acido supprimatur,
ut suprâ in magisterio ostendi:
Si ergo vester laudatissimus spi-
ritus veneris *legitimè*, ac debi-
tè (ut aiunt) *exhibitus* (licet

modum nondum docuerint) succurrit Hippochondriacis, Epilepticis, Hystericis, &c. magisterium coralliorum (quod tur- gido pectore nostrum magiste- rium solubile vocant) cum spi- ritu veneris factum multo ma- jora prestare necesse est, si alias spiritus animare debeat corpus, cui jungitur, vt haec- nus claro sermone, & mecha- nicè ostendi, & in posterum of- tendam: sed sicut spiritus ve- neris legitime, ac debite exhibi- tus optimus est ad condiendum acetarium; sic quoque, aceti vini veram naturam habebit, semperque retinebit, vsque dum fiat tanquam Alcahest.

*Spiritus
veneris
est ace-
tum.*

Maximum autem secretum ex libetalitatis thesauro nuper, & noviter nobis revelarunt do- mini decani cum reliqua turba collegij, quod in hunc vsque diem in tenebris delituerat: quod nimirum eorum fictus spiritus veneris dentium dolori succurrat, neque in Dioscori-

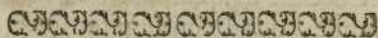
*Aceti
abster-
git.*

de de aceti historia nemo intelligere potuit, nisi mundo per somnium, & arcanam revelationem patefactum fuisset: Sed sicut acetum coralia soluit; sic quoque induratum mucum circum dentes abradit, atque tollit, ut gingiva rursus dentibus uniri possit: gingiva enim sana cuspidalis non admittit dolores; sed quàm primùm sordibus cogatur cedere, & dentes tantillum denudentur, statim continuo soluto sanguis acescit, putrescit, & in fæcem ibidem coagulatur duram, quam nonnulli tartarum inepto tamen nomine vocant, quæ fæx cum abradiatur, vel aceto, vel spiritu salis, imò ferreo instrumento dentibus breviter auxilium datur.

Habetis veritatem amantes studiosi integram tragediam, ortum, & interitum decantati spiritus veneris, qui *eximiiis suis viribus* approbantium, & subscribentium socordiæ mederi non valet: vnde

dè accidit iis quidpiam non ab-
simile, quod contingere solet
filiis eorum, qui possessiones
alienas conduxerunt: vt enim
qui pueri adhuc sunt, cum vi-
dent patrem colligentem fru-
ctus, Colonisque imperantem,
existimantes, fundos esse suos,
lætantur, at postea ubi adole-
verint, nihil suum esse præter
laborem animadvertentes, ve-
hementer tristantur, & dolent.
Huiusmodi sunt isti; sicut quo-
que apud Sendivogium legi-
tur, quicquid Alchimista ex
sulphure voluit, semper can-
delula, fuit; idem accidit de-
canis cum reliquis approbato-
ribus, quicquid *eximiarum vir-*
tutum ex cupro volunt, semper
acetum fuit.

*Quod nulla materia ita destrui
possit, quin maneat sub
aliqua forma.*

CAP. VII.

O Stendi præcedenti capi-
tulo, acida ducere alcalia
ad eorum proprietates, atque
in falsa ambo mutari. Quæ au-
tem planè alcalia non sunt, cum
nobilius acidum eis supervene-
rit, pessundatur quidem inter-
num eorum acidum, non tamen
atteritur, vel destruitur, ut ex
eo aliud quicquam novi rege-
neretur.

Nunc pergam probare me-
chanicè per sequens instrumen-
tum, quod alcalia omnia reti-
neant quodammodo de forma,
quâ mixta saturata erant, prius-
quam per ignem in alcali redu-
cta sint. De quo vid. Hippocr.
Chym. cap. 7.

Clavis. Cap. VII. 115

Dissolve unciam mediam mercurij sublimati in communis aquæ distillatæ uncijs quinquaginta: vel drachmam saltem sublimati in duodecim uncijs aquæ: in particulam hujus claræ solutionis guttatim, sed celeri lapsu stilla alcali tartari fixum in liquoris forma, vel ut aiunt, oleum tartari per deliquium, quod in momento à mercurio aciditatem pro maxima parte separat & absorbet, & mercurius cadit in vasis fundum sub forma pulveris obscure rubentis. Hæc operatio vocatur in Pharmacopolijs, & ab eorum ministris, physicaque studiosis omnibus præcipitatio; hoc nomen etiam & nos nunc usurpabimus.

Ex aceti distillati facibus in cinerem exustis elicitur per aquam alcali tartari: & licet illud ex eadem vite cum vino productum sit, mercurium tamen ut supra solutum præcipitat rutilantem & splendentem,

Cum vero idem alcali ad rubedinem calcinatum fuerit igne humido, tunc cadit idem mercurius ut cinnabaris contrita. Tartaro exusto si calcem superaddideris, & alcali extraxeris aqua simplici, mercurius rutilus præcipitabitur.

Calx per se mercurius sic solutum non præcipitat, cum sit ex acido, & alcali falsa; & qui contra experientiam falsedinem calcis, negant inter stultorum numerum habendi sunt. Cum verò per aliquot horas tandiu quietè gaudet liquor mercurij supra dictus, cui frustulum calcis injectum sit, quousque acidum, quod mercurium solutum continet, illud in calce suppressere possit; tunc sanè mercurius paulatim cadere cogitur, atque calci circum circa adhærere minij instar, curiosis oculis valde delectabilis.

Ex herba kali incinerata extractum alcali mercurium præcipit: multò obscuriorem prioribus.

Lixivium quod saponarij magistram vocant, quod constat ex calce, & alcali artificiali, dat mercurium obscure flaventem.

Ex Hispania adfertur alcali, utrum simplex an compositum incertum est, mercurius tamen præcipitat fulvi coloris. Hæc exempla de fixis alcalibus (pro sapone & vitro) quæ in cineribus reverberationem admittunt, nec facilè ab acuta flamma pereunt, sufficiant. Addam quædam medicinæ alcalia, quæ acrem reverberationem in cineribus non perferunt, nisi superioribus commisceantur, hæcque fiunt ex herbis cephalicis dictis, ut ex rosmarino, lavendula, ruta, &c. omnibus calidis atque grati odoris, hæc inquam sunt quidem alcalia, sed non fusibilia in cineribus; facilimè enim fugiunt; & ob id medicinalia. Hæc omnia quot quot sunt dejiciunt mercurium sic solutum in rubidum lucentem pulvisculum.

Sic quoquè chelidonie alcali
dejicit, vel præcipitat mercu-
rium rubicundissimū : undè non
ineruditè, sed præclarè sanè, &
» doctrinaliter exclamat Io. Isaac
» Hollandus : qui salia non novit,
» nihil unquam in arte præstabit.

Omnia dicta alcalia, tam quæ
acri flammâ exusta pro sapone
& vitro, quam medicinalia ex
cephalicis diverso colore mer-
curium sic solutum (ut dixi)
præcipitant, manifesto argu-
mento, quod eorum forma ab
igne totaliter non absumatur,
sed quod conservent quandam
sui simplicis proprietatem, ex
quo extracta sunt, Gebro sic at-
testante; sal retinet propieta-
tem illius rei, à qua exortum
est; cui adstipulatur experientia,
quam ostendi. Olim existima-
vi colorum differentiam in mer-
curio sublimato, ut suprâ so-
luto, & per alcalia præcipitato,
provenisse ab igne in alcali ma-
gis vel minus agente; sed tan-
dem frequenti experientiâ cr-

rorem cognovi; dies enim diem docet, & nox nocti indicat scientiam: magistri nati non sumus, neque Lullij omnes esse possumus, sed ætas, usus fræquens, & experientia veritatem manifestant: observo Hippocratem & Galenum errorem sic correxisse à veritate nimirum edoctos, undè etiam nobis qui tardi ingenij esse fatemur, turpe non esse juventutis delicta corrigere existimo; præferim cum prægressores non habuimus, ex quibus excerpere-mus, sicut illi, qui in receptulis colligendis gloriam temporis requirunt, neque ullum alium Scipionem, quam fontem omnium virtutum, unde proprio Marte è naturæ fontibus, immensâ meditatione, & non paucis expensis, atque labore veritatem eruimus. Quamobrem ad formarum constantiam demonstrandam notum sit vobis volo me illustriorem, breviorẽ, & simpliciorẽ viam:

invenire non potuisse, quam per mercurij alterationes alcalium affusione demonstravi. Formas nimirum cum ostendere studeo, eodem labore, sponte se offert, & se manifestat mercurij præcipitatio: qui currens adhuc, solutus in aqua forti, alcali tartari affuso præcipitatur in colorem obscure flaventem.

Omnes supradicti præcipitati pulveres mercurij; causticæ & corrosivæ sunt proprietatis, eò quod mercurius induit ejus reinaturam, quâ cum primo commiscetur, & non abluitur caustica vis ullo artificio, nisi solo igne, ut docet Hipp. Chymic.

Sic quoque mercurius in aqua forti solutus, & ad siccitatem evaporatus aucto igne, ut fundus vasis candeat, fit pulvis rubicundissimus scintillans, & vocatur in medicina præcipitatus Vigonis, eò quod Io. de Vigo Chirurgus maximæ famæ hujus

*Præcipi-
tatus
Vigonis.*

hujus inventor fuerit : cui rubicundo & scintillanti pulveri affunde alcali tartari, & in loco tepido per horulam relinquito, & totus pulvisculus obscure flavescet, quia alcali pro parte causticum acidum ab aqua forte relictum absumpsit.

Rubicundi, & scintillantis præcipitati virtus est, ut sordes crassiores ulcerum, callos, hyperfarcosin omnem, & condylomata, similesque excrescentias sine morfu ferè strenuè absumat, ideo sordidis, putridis, saniosis, callosis, serpentibus optimè medetur, modò solus, modò unguentis, modò emplastris, ut necessitas flagitat, commixtus.

Idem Ioannes de Vigo composuit Emplastrum ex mercurio vivo cum plurimis alijs anodinis ingredientibus ad mitigandos artuum dolores ab inveterata lue venerea obortos, felici successu, quod usque in hunc diem nomen ab inventore Em-

plastrum scil. Vigonis de ranis cum mercurio, retinuit.

Io. de Vigo itaque nobis tradit ex mercurio vulgi vivo duo medicamenta; vnum escaroticum, & detergens: alterum anodinum, atque dolores sedans, indicare volens ipse, & cum eo totus Chirurgiæ senatus, anodinum toto cælo escarotico esse contrarium.

Nihilominus, vel ambitione, vel ignorantia, vel utraque textum, & sententiam viri optimi evertunt (in jure crimen falsi admittendo, cujus defensionem perpetuam nunc suscipio) illumque insuper cachinnis excipiunt, eo quod mercurium oleo laurino secundum artem, & salivâ extinguï jusserit; sed sicut crassa ignorantia animo non sincero fermentata, mutilarunt & infamarunt Hippoc. Chymicum; sic quoque Auctoris intentioni sensum toto cælo contrarium supposuerunt. Coquit nimirum dulce

hoc sodalitium mercurium vivum aquâ forti solutum cum axungia viperina, & oleo usque ad humidi aquei absumptionem, asserens, atque peiorans coquendo causticum hoc dulcescere, quod non solum contra experientiam, sed etiam contra claram veritatem pugnat.

*Vigonis
Emplastrum
anodinum
deformatur
in causticum.*

Nam dulcem si desideras, satis est, ut eum extinguas cum oleo, & saliva juxta auctoris mentem, vel accipias mercurium dulcem, ut extat in Pharmacopoliis, quia uterque ab alcalibus non tangitur, eo quod nihil acuti habeant, ut mox mechanicè ostendam.

Paulò ante demonstravi argentum vivum, seu mercurium vivum (voca ut lubet) in aqua forti solutum, cum alcali tartari præcipitatum cadere in obscure flavo calore, alcali ab eo sorbente pro majori parte causticum acidum illi ab aqua forti impressum: sed in hoc

emplastro mercurius cum aqua
forti solutus cum axungia vi-
perarum ad humidi aquei con-
sumptionem coquitur, fitque
massa grisei coloris; cui massæ
si affundes alcali tartari mediæ
horæ spatio videbis alcali pin-
guedinem penetrans acidum
corrosivum ab aqua forti reli-
ctum absumere, mercurium-
que obscure flavescere simi-
li prorsus modo, quo fit in
mercurio simpliciter aquâ for-
ti soluto, & juxta mentem Vi-
gonis præcipitato: adeoque
mercurius sic solutus, & cum
axungia coctus, nullo modo
dulcis evasit, vt falso testantur
inepti coctores, sed remanet
corrosivus per eorundem pro-
priam confessionem: asseve-
rant enim *mercurium aquâ forti*
solutum coquendo in axungia
dulcem fieri, & postea faten-
tur per eundem *condylomata,*
carnes putridas, & similia ab-
sumi: quæ duæ assertiones in-
ter se invicem adversis frontibus

pugnant : Illud est, quod movet Hippoc. in dulcem risum dicentem : *nesciunt quid faciunt*. Ex fructibus ergò & operibus cognoscetis eos, id est, opera ignis probant ignem verum, & mercurius condylomata absumens est verus præcipitatus, eò quòd facit operationes mercurij præcipitari, quod ostendi ex propria eorum confessione, nec non per alcali affusionem, ambo enim obscure flavescent, tam ruber præcipitatus Vigonis, quàm hic cum axungia coctus.

Deploranda sanè est mortali-
um conditio, dum omnium
artium celeberrima medicina,
atque nobilissima nostris tem-
poribus à stupida ignorantia di-
rigi permittitur & ob id meritò
omnium artium vilissima pro-
clamatur.

Nonnè docent clara, & lucu-
lentissima doctrinæ lumina ve-
teres nostri ità se habere terre-
stem mercurium sicut cælestis
mercurius se habet? Et ea, quæ

sunt in superis, pariter hic esse in inferis? Et cui planetæ mercurius jungitur, id est cui virtuti connectitur, ejus naturam quoque suscipere? cum sit omnium rerum seminibus prægnans.

*Mercurius
præcipi-
tatus
causticus.*

Ioan. de Vigo desiderabat mercurium terrestrem causticum, undè prædecessorum suasu, illum junxit cum planeta terrestri, cujus virtus erat ignea, & caustica, hujus naturam amplexus est, & causticus evasit, juxta veterum doctrinam, qui vocatur mercurius præcipitatus Vigonis.

Desiderabat etiam idem ipse de Vigo mercurium terrestrem anodinum, undè rursus veterum doctrinam secutus illum junxit cum anodinis rebus, axungijs nimirum, oleis, & ranis, quorum naturam assumpsit, atque anodinus factus est.

Adeoque mercurius accipit formam ejus rei, à qua soluitur, illique commiscetur, ut de alcalibus vegetabilium satis luci-

dè supra ostendi : qui habet aures audiendi audiat.

Hinc patet, inventorum præcipitati, vt & Emplastri anodini (fuerit ne Vigo, an alius, meum non est hîc indagare) non solum habuisse experientiam, sed causarum quoque cognitionem, vndè sapientem fuisse necesse est : adeoque reformare scientificorum actiones, frivola, & absurda est ignorantia, inter phræneticorum deliria reputanda : quare melioris operæ prætium ex commiseratione vestra me facturum puto, si hanc sine sale disceptationem perpetuo silentio claufero, nè in pharmacopolarum tyronum, atque vulgi risum abeat, verum vt imposterum, quæ nescitis, discatis, priusquam contra veritatem, & antiquissimam Hippocraticam medicinæ scientiam vestra scurrilia effutiatis, quibus fateor longè vos esse me superiores; hominum enim ineptias, tam

eruditè , & ornatè depingere,
& decorare nostis , ut hac in arte
meritò vobis fasces submittan-
tur. Nè autem perpetuus , &
fonticus fiat vester morbus, sal-
tem curate , vt sæpiùs ejusmodi
vomatis.

Porro mercurius præcipita-
tus , qui jam ab aqua forti cau-
sticus evasit , pro carne putrida
absumenda omnium perito-
rum Chirurgorum assertione
cuilibet unguento juxta exigen-
tiam potest commisceri; quid
ergo anodina compositio cum
præcipitato , præsertim in re-
gionibus ubi axungia viperina
auro clariùs venditur ? vnde
non solum hæc axungia contra
inventoris intentum præcipi-
tato commiscetur , sed insuper
pharmacopœis odiosa , atque
molesta (præsertim dum por-
cina cum præcipitato idem
præstet) ægrotis verò inutilis
evadit.

Audivistis nunc veritatem
amantes lectores , quo funda-

mento emplastrum hoc de ranis cum mercurio reformatum sit, ad vos nunc spectat judicare, utrum ob id Ioh. de Vigo vir ingenuus ignominiâ contumeliosè affici meruit? Et vtrum sit toleranda sterilis illa, & à veritate aliena, insipidaque doctrina, quæ non solum contra naturæ ordinem, sed insuper contra prædecessorum nostrorum rectè instituta ineptissimè debacchatur, quâ studiosa juvenus à teneris annis erudiatur, cum quibus crescit imperitiæ virus, fitque vulnus incurabile. Sed hæc tandem non essent summi momenti, nisi hominum salus periclitaretur; aquam enim simplicem pro cordiali, acetum pro epileptico remedio, causticum pro anodino, toxicum cupri pro salubri medicamento ægris propinant; ab hujusmodi profecto nulla est languentibus speranda salus, sed tantummodo numerorum stulta profusio, & demum ipsius quoque vitæ jactu-

ra : ad gharamantas itaque cum
eorum veneris spiritu fictisque
receptulis ab orbe civili exulenti,
vt ibi fleant sicut fœminæ, cum
non pugnaverint sicut viri.

Mercurius sublimatus.

Ordo postulat, vt ostendam,
quid sit mercurius sublimatus,
cum illum pro instrumento po-
suerimus in alcalium examine.
Quomodo autem hic paretur,
docet Hippocr. Chym. cap. 29.
vbi notandum, quod vitriolum
rubificatum, vel ad rubedinem
calcinatum non additur, vt mer-
curio pondus augeat (ut existi-
mant magnifici domini cum so-
ciis, alias non calcinaretur ad
rubedinem summam, sed ad al-
bedinem solum, vt in distilla-
tione vitrioli fieri solet, cuius
caput mortuum ex spirituum di-
stillatione relictum huic nego-
tio aptissimum est ; adeoque
non indigemus ejus spiritu, vt
mercurio pondus addat) sed
additur, vt nitrum sulphu-
reum apprehendat sulphur im-
maturi metalli in rubificato

vitriolo delitescens, quod supra ostendi, junctisque viribus mercurium dissolvant; hæc est ratio, quâ vitriolum rubificatum requiritur. Quantitas autem in quadruplo respectu salium additur, eò quod hæc sint facilis lusionis in igne, à qua per vitriolum rubificatum præservantur, reliqua habet Hippoc. Chymic. citato capite.

Idem mercurius semel sublimatus, non indiget cum novis speciebus rursus sublimari, ut volunt inertes approbatores, eò quod acidus spiritus semel sorptos non exuat, ut eosdem spiritus ex novis speciebus rursus reinduat: & posito, quod centies novis speciebus resublimaretur, nunquam tamen fieret purior, ut falsò testantur: ratio est, quod hac via non separatur externum sulphur, nequè suscipit magis vel minus, quanquam (*legitime* ut aiunt) millies, & centies millies resublimaretur,

verbum autem *legitimè* hoc loco nil nisi agrestem inscitiam denotat, aliamque vim non habet, nisi quod intelligentibus nauseam moveat; sed tantum recipit, quantum illi satis est pro sui saturatione: quod sciunt, qui aliquandò mercurium in aqua forti solverunt, quæ ubi satis potens non est, in tactum manet granum mercurij, & vivum, quia bibere non potuit, quod non erat, & vice versâ aqua solvere non potuit, quia acidum sal illi deerat. Profecto à Pharmacopœorum tyrunculis *legitimè* ad pontem asininum cum hoc *puriori* mercurio, cæterisque falsis receptulis amandandi essent.

Mercurij sublimati vel precipitati revisio.

Cum verò mercurius sublimatus per alcali vegetabile ab acidis spiritibus liberatur, & ex retorta vivus revocatur; tunc sanè novis speciebus commisceri, ac denuò sublimari potest, quem modum hætenus ignorarunt decani cum socijs,

purior tamen & splendidior non fieret, eò quòd in prima sublimatione omne id, quod quod suæ naturæ non erat in fascibus, & capite mortuo neglexit; minor tamen rediret in quantitate, eò quòd à frequenti sublimatione & revificatione in elementa redeat: sicut de alcali tartari, de spiritu vitrioli, & de aceto suprà ostendi. vid. Hippoc. Chym. cap. 10.

Mixturam mercurij cum vitriolo rubificato, nitro, & sale antè dictam si non paulatim, sed plus justo, & majori cum celeritate sublimaveris, concrescet in summitate capitis mortui mercurius, in cristallos lucidas & magnas, nitro æmulas, atque adamantis splendori nil cedentes, quam rem loquaculi pro magno secreto celebrant, arque *mercurium purissimum* esse affirmant, quibus quadrat sermo mercurij apud Sendivogium; sibi scilicet à natura esse ridere stultis; cui

morbo , Cardano teste leviter
fine baculo occurrere possunt ,
edendo cerebra gallinarum ,
testiculos palumbarum , & te-
studinum , bibendo aceti albi
modicum quotidie ; Cardanus
notitiam si habuisset de vene-
ris filio , strepidulis doctoribus
noviter nato , hunc fortasse
aceto prætulisset , cum *epile-
pticos & melancholicos sanat
debite exhibitus* , testibus medi-
cinæ Decanis Austriaci & No-
rimbergensis collegij purgen-
tur interim humores helleboro
nigro , utinam Antycira hoc
in casu non deficeret , bibatur
jus castrati , & odorentur nym-
phææ flores , qui grato odore
cordis spiritus egregiè exhila-
rant ; sculpe in topazio Ari-
stotelem in Tempe spaciân-
tem ; hætenus Cardanus : cui
addo , nisi summi & nimium
sapientes Decani cum socijs ,
veneris filium approbassent ,
nemo profectó , vel simplicissi-
mus hominum hunc natum

Clavis. Cap. VII. 135
credidisset. Sed ecce magnum,
& tacitum illud artificium vo-
bis gratis communico. Conclu-
dendo igitur dico, quod etiam
mercurius sublimatus, vel præ-
cipitatus, cum axungia viperi-
na malè tractatus, & aquâ for-
ti mortificatus, nec non alcali-
bus commixtus, & ex retorta
igne nudo revificatus, adeoque
debilis & fragilis sicut alcalia,
ut & nulla materia ità destrui
possit, quæ non ostendat de sua
forma.

*Acidum destruere, & perficere,
& ignem, & solem, & aci-
dum easdem habere potestates.*

CAP. VIII.

Seminibus indidisse naturam
minimam acidi partem ab
initio capite secundo ex autho-
ritate & experientia ostendi,
cò quod ex se ipsis incremen-

tum suscipiant, & multiplicentur, ut manifestè in frumenti grano apparet, cujus acidi naturalis quantitas computatur esse 8200 pars respectu sui corporis, ut docent arcanorum Mystæ; quod si cum humore mollificante maceretur, convenienti calore adhibito, excitatur ejus acidi innata scintilla, quæ ita se distendit atque dilatat, ut de loco palàm moveri videatur, hoc autem expansionis motu comprimit, atque superat sororem quam amat, id est, tam alcali proprii corporis quàm illud, quod ex aqua hausit, illudque convertit in sui naturam, id est in acidum. Hanc motionem tam cum vulgo, quàm cum Philosophis fermentationem appellamus. Sic ex hordeo, quod frigida naturæ per Hippocr. est, non solum fit temperatus, sed etiam inebrians potus nomine cerevisiæ, ex qua per distillationis artem elicitur aqua ardens, quæ ante
fermenta

fermentationem hordeo non inerat, spiritui vini nil cedens, qui licet inflammabilis, acidus ramen est, ut ostendit Hippoc. Chym. cap. 18. multiplicatur autem innatum acidum vel spontè, vel arte, adjectione nimirum sui similis acidi, quod propter symbolum facillimè admittitur (similia enim similibus delectantur) quod communì nomine fermentum appellatur. Si verò minimam illam portionem acidi grano innatam excitare vellemus acido non ejusdem naturæ, sed mineralem animam habente, ut exempli gratia acido virrioli, nitri, salis, vel similibus tunc generosius, & potentius deprimeret debilius, illudque suffocaret, quod tyrannidis impatiens jugularetur, & in nihilum converteretur.

Sic margarita possidet respectu sui corporis 8100. partem innati acidi prætiosissimi, cui superveniente acido potentiori

ex aliena familia aceto scil. ex ærugine distillato (quod ridiculo titulo *menstruum secretum* appellant) tyrannidēque exercente , supprimitur in perla rector , atque jugulatur lucidum illud prætiosumque lumen solis filius , qui ægrorum vitali lumeni lubens succurreret , nisi ab aceto ex ærugine falso nimirum spiritu veneris iniquo dominio subigeretur. Perla itaque sic soluta prodesse non potest , nisi ægri debilis stomachus acidum illud sal (quod suprâ ostendi in coraliōrum magisterio) ab aceto ibidem relictum subigat. Nam quemadmodum acetum ab ærugine distillatum dominatur , atque sub jugo detinet lumen vitale perlarum ; eodem modo in morbis contingit : supprimitur nimirum lumen vitale à potiori acido morboſo , teste Hippoc. de veteri medicina ; quod si combibatur , ut ab alcali acidum , vel diluatur , atque à loco affecto sepa-

retur, facile resurgit vitale lumen, vid. Hippocr. Chymic. cap. 21. Hinc natum est illud famosum dictum, quod sicut in Theologia, sic quoque in Philosophia non minorem locum habet. *Timor scil. Domini initium sapientie.* Id sonat, noli contra præceptum altissimi, acida acidis destruere, sed placide, blandeque fovere, & sapiens eris: sic docente Domino. Granum frumenti cadens in terram spongiosam, & non in calcam illam, quæ innatum lumen quoque deprimit (ob id invertitur) ibi solvitur, & exteriorem amittit formam, innatum tamen ejus lumen quicquam non patitur, sed tempore suo producit sui similes fructus, & non dissipatur, eo quod filius solis in spongiosa terra se extendit, & alcali sororem, quam amat, amplectitur, quæ prægnans trahit nutrimentum ex eo, ex quo ambo constant, producuntque unà simul sui si-

140 *Hippoc. Medicinæ*
miles fructus, & hæc naturalis
operatio, atque processus est
timor Domini, atque sapientiæ
initium.

Cum verò frumenti granum
projiciatur in ignem, id est in
acidum potentius naturæ suæ
non conveniens, vel ex aliena
familia desumptum, vel in ter-
ram sulphuream, vel in fictum
spiritum veneris: tunc fit con-
tra præceptum Altissimi, com-
mittitur inobedientiæ peccatum
adversus Dominum, granum-
que tam in materia quam in
forma corrumpitur, dissipatur,
planèque inutile redditur, non
solum generationi, sed etiam
fermentationi, ut de perla in
aceto soluta suprâ ostendi; sic
cessat timor Domini, & loco
initij sapientiæ innascitur ini-
tium stultitiæ. Ubi notandum
quod sicut acidum grano inna-
tum fermentando agit, & se
multiplicat, aut in virtute, aut
in numero, sic quoque ignis,
qui est acidum inflammatum,

agit sicut fermentum, & non *Ignis est*
cessat, donec reperit, in quod *acidi*
fermenti more agere, illudque *fermen-*
ad ejus similitudinem æquale *ti inflā-*
sibi reddere possit. *matio.*

Adeoque, quicquid dissolvi-
tur in acido extra familiam
suam, vel innato potentiori,
statim supprimitur ejus debile
acidum, & dissolutum acidi
dissolventis naturam induat,
necesse est; acidum enim cum
solvit, coagulatur, & combibi-
tur ab innato alcali rei, & ab
acido solvente crescit ejusdem
rei pondus, ut de ficto veneris
spiritu in coralia agens supra,
& in Hippoc. Chym. de mer-
curio sublimato ostendi: Om-
nia inquam crescunt pondere
ab acido externo, quod inter-
num pro viribus supprimit, vel
jugulat, & id non solum in via
humida quam ostendi, sed
etiam in via sicca ignea & ar-
dente: cujus exemplum sit se-
quens mechanica.

Plumbum ad pondus drach-

M iij

Mini)
prepa-
ratio.

142 *Hippoc. Medicinæ*

marum centrum exustum reverberij flamma ex aridis lignis in pulverem qui valde rubet (nam debile acidum plumbi ab imperiosa acida flamma accensa suppressitur) perdit plumbi nomen, atque figuram & igneum colorem reinduit; à lucente autem rubedine ratione domitoris acidi minium vocatur. Hoc lance expendito & invenies minium decem drachmis auctum ex flamma accensa: & quemadmodum in via humida coralia soluta in falso spiritu veneris, & coagulata augmentum suscipiunt; sic quoque plumbum in via sicca & ignea crescit, & augmentatur ab acido in flamma, Hippoc. Chym. cap. 26. Eadem enim est ratio, quam decani cum socijs capere non possunt, dum vociferant, *pondus illud ad decem scil. drachmas in minio auctum non provenire ab acido ex flamma accensa, sed ab aere.* Ab aëre illud pondus minio? Decani! quo ruitis? Ad

Anticitas cum antecedente grege fideliter hortor. Nam Philosophorum testimonio aër est naturæ cribrum, per quod virtutes & influentiæ transmittuntur, vacui impatiens, nullo modo per se condensabilis, sed immortalis & subtilissimus fumus ab igne cœlesti accensus &c. In illo habitare solis filium ostendi supra, qui non assumit corpus, nisi cum sorore sua, quam amat, id veterum, & neotericorum verè Philosophantium auctoritate, & experientiâ adstipulantibus. Adeoque aër cum sit subtilissimus, & de se incondensabilis non potest minio addere pondus.

Aër ipse non levitat, nec gravitat, neque propria sponte comprimitur, nisi vi quadam in sclopeti canna, ex qua rursus vi quoquè erumpit. Idem quoque apparet in organo vitreo, quod speculum vocant calendarium, aër in illo comprimitur quidem à frigore, & à calore

rursus rarefcit , & dilatatur. Si ergo aëre tempore frigido minium gravitaret , calido rursus levitaret : sed minium quocumque tempore æqualiter ponderat , adeoque aër non est , qui minio pondus addat.

Posito autem , & non concesso quod solis filius in aëre habitans in minio corpus assumeret , attamen id non fieret nisi annorum spatio , ut in nitri matrice , & vitrioli minera ostendi : sed minium jam jam ex fornace tractum , & adhuc fervens ponderat tantum , quantum post annos , adeoque nec solis filius sibi facit tabernaculum in minio , neque illi pondus dat.

Aër cum sit vacui impatiens , ut Philosophorum auctoritate ostendi , semper repletus est aqueo humore , qui in frigido confestim in aquam concrefcit. Exemplum dabo domesticum : cum frigidum bibimus æstatis calore ex vitreo calice , quam primum calix frigido impletur , statim

statim turbatur, quia aqueus vapor per aëra dispersus à frigido condensatur, ibidem adhæret in tanta copia, ut aliquando guttulæ decidant. Mirum quàm efferunt cristas, quam altè reboant: at at illum esse obgannient gaudentes, me vix evadere posse, vaporem aqueum, qui à minio ex aëre trahitur, eique pondus addit; sed aqueus vester vapor in frigido concrefcit, & in calido rursus rarefcit: quod probat ridicula, & puerilis vestra mechanica: *caput mortuum nimirum vitrioli* (id est fæx vitrioli ex qua spiritus semel distillando expulsi sunt) *aëri expositum rursus exsaturatur vitrioli spiritu, quod si distilletur, denuò spiritum edit.* En curiose, & veritatem amans lector, hæc est probatio (quod sicut caput mortuum vitrioli rursus in aëre exsatiatur spiritu, sic quoquè minium ex fornace eductum ex aëre exsatiatur pondere) non

non minus anilis, quàm puerilis, quam, sicut omnes reliquas falsas, & malè intellectas ostendi, sic quoque hanc falsissimam, & minimè ab integro rithmorum collegio intellectam demonstrabo.

In vitriolum enim semel tyrannidem, vivum nimirum ignem passum filius solis non agit magis, quàm in ovum coctum pro pulli exclusione: trahit autem vitriolum ustum ex aëre ratione ariditatis, quia exsuccum, non quidem acidum spiritum vitrioli, sed aqueum vaporem, qui aqueus vapor, quando vitriolum incalescit vel à sole, vel ab igne, rursus fugit ad aëra, quemadmodum omnis aquæ proprium est. Nam istud caput mortuum, si rursus in aëre vitrioli naturam indueret, famosus ille spiritus vitrioli distillator, apud Amsterodamenses, qui non solū tertiæ ferè parti Europæ, sed etiam omnibus navibus, atque utrique Indiæ

de spiritu vitrioli providet, & quotannis consumit multa miliaria librarum; si distillatum aëri expositum rursus vitriolum fieret, Fortunati utique sacculo simile esset: sed sicut falsum est, quod caput mortuum vitrioli redeat in vitriolum, sic quoque mendacium est, quod aqueus vapor minio pondus addat. Probatur experientiâ.

Accipiamus saltem minij unciam, sicut venditur, illud in vasculo vitreato terreo, largo, & humili furno pistoris calido per noctem imponamus, vel etiam soli meridiano exponamus, cujus calor non solum humidum minium, sed etiam paludes, lacus, & flumina exsiccat: sic quoque humidum aëris si quod minio inesset, expelleret; sed idem pondus minij, quemadmodum positum fuit, ex furno, vel solis calore retrahitur: adeoque quod minio pondus dat, non est filius solis, neque aër, neque aqua;

148 *Hippoc. Medicinæ*

esse ergo præter decanorum, & approbatorum sterilem & illepidam vociferationem, aciditatem in flamma accensa, necesse est, quæ sicut falsus spiritus veneris tyrannidem exercens supra debile acidum in perlarum medulla, vel in coralijs, eisdem pondus addit; sic quoque in flamma acidum accensum, imperio suo, & tyrannico more, debile acidum in plumbo suppressit, fixatur in alcali, eique dominatur atque pondus dat. Hippocr. Chym. cap. 26.

Unde veritatis amans lector quisquis es, animadvertite, si in dubijs infinitis quæ in arte longa quotidie occurrunt, confuges ad hos decanos reliquosque socios, quam utilitatem haurires? Id ipsi simulata, flebilique sua scientia toti mundo ostendunt; cum aquam simplicem sal tartari volatile, & cordiale incomparabile esse judicant: & quibus insuper pomposis, ampullosisque verbis, hanc

sine erubescencia non exornant;
Et languentibus , proximoque
egeno commendant ! ut suprà
capite de salium differentia pro-
prijs ibidem citatis verbis osten-
di : acetum distillatum esse ve-
neris filium : acidum acidum
non esse in granis Kermès : au-
rum non esse fixum & constans
in igne : mercurium aqua cau-
stica erosum fieri dulcem co-
ctione cum viperina axungia ;
Minium acquisivisse pondus ab
ab aëre , & alia infinita absur-
da, ut paulatim manifestum fiet.
Vah his ineptijs & falsitatibus
juventutem inquinare ? de lana
caprina semper disputare , &
finito certamine in nihilo con-
tradicentem superare , neo
quicquam aliud quàm inanem
halitum lucrari ? Sic veritas te-
ste Philosopho non quæsitā
quandoque in lucem venit si li-
cet. Sed missos facio jejunos
hos medicinæ interpretes , qui
transeunt ad practicam , sicut
asinus ad fœnum , nesciens ad

150 *Hippoc. Medicinæ*
quid rostrum porrigat. Quare
acidum in igne probare per-
gam, non minus nobili quam
utili & jucundo exemplo.

Suprà ostendi, quod vege-
tabilium salia servant eorum
formas illæsas ab igne commu-
ni, illiusque violentiæ magis
minusque illudere. Et si in ve-
getabilibus hujusmodi potentia
viget; nonne mineralem fami-
liam, magis vel minus perfe-
ctiorem gradum attingere ne-
cesse est? Ad rem nostram; in
exemplo sit silex, in igne con-
stantissimus; & coralia (ru-
bra eligenda semper) minus
constantia.

Silex
quan-
tum à
coralijs
differt,
inqui-
ritur.

Silex (candidus eligendus)
nullo acido liquore, nec ab ipsa
aqua forti corroditur, quia æ-
quale suæ naturæ temperamen-
tum acquisivit; id est, tantum
acquisivit acidi, quantum ejus
alkali ad justam lancem saturari
potuit, nam si tantillum alkali
superabundaret, externum aci-
dum facilem ingressum haberet.

Silex itaque à nullo acido, nec à falso veneris filio dissolvi potest, propter æqualem acidi & alcali perfectam mixtionem.

Coralia verò, cum à natura non ditata sint tanto acido ad proprij alcali saturationem, ob id minus sunt constantia, unde si acidum quodcumque manifestum affuderis, statim illa corrodit, ab ijsque combibitur tanta ejusdem acidi quantitas, donec cum alcali in æquilibrio stet; & exindè coralijs solutis pondus accrescit, ut supra in magisterio communiter præparato ostendi.

Silex in igne coctus sicut acidos humidosque liquores non recipit, sic ex acida ignis flamma neque augetur, neque pondere diminuitur, quia in illis non superabundat acidum, quod evolare possit, neque alcali sitiens, quod ex carbonum, vel aquæ fortis sal acidum bibat: Sed moritur solum gluten

illud nutritium, quod in per-
lis, oculis cancrorum &c. pel-
liculis simile ostendi, quæ à
falso veneris spiritu non solvun-
tur, quia pingues.

Coralia verò in flamma (vel
carbonum, vel lignorum) de-
center cocta crescunt ponde-
re, quia alcali sitiens in eis su-
perest, quod à proprio acido
exsaturari non potuit; vnde ex-
ternum, vel humidum, vel ac-
censum in flamma facillimè sus-
cipiunt, hujusque acidi sus-
cepti gratia pondere crescunt,
vt in magisterio suprâ osten-
di.

Silex in igne coctus, donec
dehiscat, fit causticus, & car-
nem vivam, & mortuam in pu-
trilaginem vertit.

Coralia verò similiter in igne
cocta, vel calcinata, donec de-
hiscant, carnem nequè vivam,
nequè mortuam tangunt, quia
fiunt pulvis ferè insipidus.

*Silex co-
ctus va-
catur
calis.*

Silex coctus, donec gluten
id est alimentum moriatur, vo-

catur calx, quæ adhuc recens
aqua aspersa effervesceat, agit-
que ejus acidum in potens &
proprium alcali, amboque ver-
tuntur in indolem petream, quæ
quicquid apprehendit, secum
coagulat.

Coralia aptè cocta per sex *Memē-*
dies, & noctes, donec alimen- *to quod*
tum moriatur, in flamma è li- *in fundo*
gnis, vel carbonibus crescunt *maris*
in pondere, aqua aspersa non *nata*
incalescunt, quia acidi non ha- *sint &c.*
bent tantum, quantum pro-
mutua pugna, & actione satis
fit, neque coagulantur in pe-
tram.

Calcinato filice cum alcali
vegetabili extrahitur lixivium,
quod cum pinguedine co-
ctum fit sapo.

Calcinatis coraliis si addatur
alcali vegetabile, hoc ab eis
elicit acidum ex flamma hau-
stum, & coralia cadunt in pul-
verem album insipidum.

Calcinato filici superfunde
acetum distillatum, hoc solvit

134 *Hippoc. Medicinæ*
ejus alcali cum bullis, strepitu-
que.

Calcinatis his coraliis cum
idem acidum affuderis, solvun-
tur ipsa totaliter absque bullis,
& strepitu, eo quod per sex
dies, & noctes ab acida flam-
ma saturata non amplius fi-
riant: cui solutioni affuude spi-
ritum vitrioli verum, qui (ut
supra ostendi) deprimit debilius
acidum aceti distillati, & sibi
affociat coraliorum alcali; ignis
verò vel vita coraliorum uni-
tur cum aceto, & sic tota com-
positio rubescit. Hæc rubedo
est coraliorum vita Paracelso
teste, quam separare disce
obstetriciâ manu, & habebis
cordiale non contemnendum,
de quo plura hoc loco dicere
vetat Plato. vid. Hippocr.
Chym. cap. 27.

Quemadmodum filicum vi-
tra, vel acidum est candidum vel
obscurum, vel in viride ten-
dens juxta innatum humidum,
ut docet vitrificatio: sic cora-

liorum rubrorum est rutilans:
quæ colorum, & virtutum dif-
ferentia provenit ab eorum pri-
mo semine, quod ars facere
non potest, & si quis gloriatur,
mendax est: Sed semina ad ma-
turitatem perducere, ut eorum
fructum ostendant, Philoso-
phis, non autem idiotis conces-
sum est.

Adeoque corallia nostra cal- *Corallia*
cinata non evadunt calx, quia *calcina-*
proprietas calcis non habent, *ta non*
ut ridiculi, & putiduli agni chor- *sunt*
diani innocenter balant: *nam*
quanto apud nos pretio sunt In-
dica margaritæ; tanto apud in-
dos corallia; sunt ergo corallia
ipforumque corpora, sicut om-
nes cætera gemmæ, quæ for-
mas suas à limpidissimis cæli &
solis fontibus hauriunt ex puris-
simis guttulis cælestibus in-
fluentis imprægnatis oriunda,
undè plurimas sublimesque in
se virtutes possident, quas
eruerè si propositum sit, pro-
pius accedere, ac clausas fo-

Tintu-
ra cora-
liorum
vis

res aliter aperire oportet, quam recepta hinc undè malè intellecta ostiatim emendicare, ægrotis quid pro quo porrigere, atque veritatem rabiosa, & inusitata maledicentia petulanter invadere. Ignarum autem vulgus hoc habet idioticæ proprietatis, ut iners à prima lectione, quod non intellexerit, contemnat, & fastidis calumniis aspergat: nequè tamen iudicat se ignarum iri visurum, imò plurimum sapiens; verum hoc ipso stultitiam suam verè sapientibus palàm facit, quando coram sui similibus sapere videatur; miserum enim est, quod ut sibi nomen parer, omnium intelligentium ludibrio se exponit.

*Ferrum
quid?*

Martigeni scarabæi provocant aquilam, aspiciate fratres lucuosum certamen.

Cùm hætenus probaverimus acidum destruere, & perficere, hoc capitulo aptè quadrare videtur, ut agamus de destru-

atione ferri. Ferrum igitur dif-
ferre ab omnibus aliis metallis,
constat ex terreis principiis, un-
dè acidum ejus forore alcali ca-
rens habitat in terrea incon-
stantissima materia, qua prop-
ter sponte evanescit, vel exter-
no acido adveniente facillimè
innatum illud opprimitur, &
exindè tota ferri substantia in
rubiginem vertitur. Hoc vola- *Crocus*
tile acidum ferri animadvertit *martis.*
Hippocrates: unde in aqua ex- *natura-*
tinctum acquirere robur, de- *lis.*
cuit de diætâ; eò quòd levissi-
mum alcali in aqua sit verum
confortans levissimi acidi in fer-
ro, & fabri cultrarii alcali ani-
malium pariter volatili illud
fortificant, vt ostendit Hippocr.
Chym. cap. 19. Hanc ob cau-
sam non iniquè Aristoteles 4.
Meteororum: ferrum à cate-
ris omnibus metallis sejungere
videtur. Aurum inquit: argen-
tum, æs, stannum, plumbum,
argentum vivum, ad aquam
pertinent; ferrum verò ter-

158 *Hippoc. Medicinæ*
reum est. Et Galenus in quarto
de facultatibus simplicium me-
dicamentorum dicit ; Ferrum
corpus esse terreum , & cras-
sum &c.

*Rubigo
est cro-
cus
martis
natura-
lis.*

Degenerante itaque acido,
vel sponte mortuo , vel à for-
tiori superato , restat terreum
principium (sicut de alcali tarta-
ri docet Hippocr. Chym. cap.
10.) quod rubigo à veteribus,
& medicinæ practicis teste
Dioscoride appellatum est.

Arte quoque ex scobe , vel
limatura martis præparatur hæc
rubigo , cum ei acetum acerrim-
um perfunditur , & in sole ex-
siccat , quæ rursus debet aceto
immergi , & exsiccare : postea
aqua communi lavari , & exsic-
cari , quæ iterum pulverizata,
& attenuata reservatur.

*Aurum
vertit
ferrum
in crocū
vel ru-
biginē.*

Et quemadmodum acetum,
sic quoque omnia acida quot-
quot sunt , ferrum in rubigi-
nem vertunt ; imò ipsum au-
rum occultè acidum illud con-
festim in rubiginem vertit , ut

cap. 2. ostendi. Undè patet causa, quare aurum ferro conglutinari nequeat, priusquam cupream induat naturam, ut intrepide de clavo aureo ostendit Hippocr. Chym. cap. 28. *Clavus aureus.* Veritas enim non offendit nisi eos, qui eam odio habent: Dominus AUBERT Nobilis Gallus in Naturali, & morali Historia Insularum Americanarum vni- *Vni cornu.* cornu non animal quadrupes, sed piscem esse cujus in fronte cornu nascitur, oculari teste demonstrat: hic inquam non quidem veritatem amantes studiosos, sed eos solum, qui cornuum illorum monopolium instituerint graviter offendit. Sic nunquam legere contigit, Ethicos, & Politicos veritati invidere, ut fritinnit rauce cicada, atque cuculi cuculando subscribunt, & approbant. Omnis enim qui timeat veritatem, perfectus nondum est, eò quòd sapientem quicquam timere non decet.

Hippoc. Volui ergò, vt meus Hippocr,
Chym. ubique veridicus sit, neque ve-
veridi- ritatem taceat: & nihil timeat,
cus. neque speret vel amicitiam, vel
 odium, neque respectum habe-
 at alicujus sectæ, nominetque
 res per proprium nomen, sine
 sollicitudine offendendi, vel
 placendi, ad imitationem Thu-
 cydidis, qui videns scripta He-
 rodoti in estimatione magna:
 malo inquit, displicere verita-
 tem dicturus, quam placere
 enarrando fabulas, quia displi-
 cendo lucrum facio, & noceo
 placendo. Sed redeo, undè digres-
 sus sum. Rubiginem itaque ferri
 antiquissimam, ut oculis magis
 arrideret, cæperunt curiosi acu-
 ta flamma in levem pulvisculum
 exurere, & à pulchra rubedine
 crocum martis appellare.

Croci
martis
inven-
tio.

Cum autem usus, ætas, &
 experientia quotidie doceant
 animadverterunt esse admo-
 dum longum & tædiosum mo-
 dum ferrum per aceti aspersio-
 nem convertendi in rubiginem,
 qua

quapropter limaturam, vel ferri scobem in acuta flamma coe-runt, cujus accensa aciditate unico die plus levissimi ac rarissimi rubicundi pulveris factum fuisseprehenderunt, quam cum aceto in mense integro; abjecerunt ideò radiosam, & longam, & celeriore opera-tionem amplexi sunt. Hunc pul-verem a rubediue crocum mar-tis appellare cœperunt.

Ferri itaque limatura, vel scobs, vel rubigo naturalis, vel artificialis, vel cum aceto ero-so, & post in flamma reverbe-rato, vel sine aceto sed simplici flamma, vel cum aceto ex æru-gine falso scil. spiritu veneris in pulverem rubrum, vel liquo-rem conversum (ad idem enim valet) habet per os assumpta facultatem roborandi, undè convenit stomacho, & hepati laxo, dysentericis, lentericis, & omnibus præhumidis malis, muliebrique fluxui, gonorrææ, urinæ incontinentiæ & omni

*Crocus
martis
vario
modo
para-
tus ad
perit &
adstrin-
git.*

laxo morbo. Et idem ferrum etiam contrario modo se habet; lienes magnos præhumidos, & eorum obstruiones reserat, mulierum menses promovet, quare & juvenculas quasdam (non omnes) pallore squallidas, & decoloratas sanitati & pulchritudini restituit. Adeoque ferrum per se aperire, & adstringere Philosophos, & practicos unanimi sententia docentes invenio, idque etiam ab experientia didici, quæ omnium magistra meritò celebratur, & haberi debet.

Itaque vel fraudis, vel ignorantia suspicione non carent, qui ab ejus præparatione singulari, ferrum vel adstringens, vel aperiens esse effæminata voce contendunt: quâ ignorantia, nisi in miserorum ægrotantium interitum resultaret, lubens immerfos finerem. Discite ergo, non quidem à me, qui omnem alioquin gloriolam sprevi semper, sed à Datore omnis boni.

quâ plus credendum est experientia frequentissima, turbæque dextrè Philosophantium, & veraciter practantium, quàm aut manipulo calumniantium, aut multitudini medicinae instrumenta ignorantium.

Qui verò ferrum in omnibus morbis commendant, & in omni hydroppe, Hepatis scirro laborantibus, in inveterato ictero, præsertim febre præsentē, in melancholia hypochondriaca, aut stomachi vitio propinant: hi non sine ægrorum perniciē multum errant. Magnos quidem lienes humore laxatos, & tumidos ferrum egregiē emendat, sed in scirrum densatos, tantum abest ut dissolvat, quin potius confirmet, & ejus acidum fabrum absumendo in lapideam duritiem cogat. Adeò. *Quibus morbis obest rubigo i. crocus martis.* que ferrum vel limatum, vel in *Quibus prodest,* rubiginem quocunque modo conversum semper fuit ad lienes magnos certissimis experimentis nobilitatum, non autem

164 *Hippoc. Medicinæ*
ad scirros dissolvendos.

Sic ferreæ aquæ, & acidulæ
splenem quoquè tenuare va-
lent, & omnes obstructions
infimi ventris ab acido morbo-
so adhuc fluido prodeuntes re-
ferare, ut clarissimis experimen-
tis docet Hippocr. Chym. cap.
16. Humorem acidum scilicet
consumendo, fibras corrobo-
rando, laxasque contrahendo,
ut hinc calor insitus in membro
corroborato fortius assurgat,
& quod reliquum est, digerat.
Undè qui in siccis, aridisque
hæpatis, vel lienis malis ferrum
commendant, atque aperiens
inibi non sine fraude, vel igno-
rantia vocant, impostorum,
vel ignorantum numerum non
effugiant.

Ferrum enim contra indicata
ut ostendi, exhibitum tunc re-
vera deleteria vi non caret, ut
rectè Avicenna docuit: excitat e-
nim intestinorum cruciatus, ari-
ditatem, scabritiemque linguæ,
siccitatem corporis, alvi stipti-

citates, & capitis dolores, eò quòd non solum manifestum istud fermentum stomachi; sed & reliquorum viscerum occultum acidum absumat, & vitale semen absorbeat; illius autem cum sit parva quantitas, nimirum 8200. pars sui corporis, mirum non est, si ab assumpto croco martis (etiamsi aperitivus sit, ut ignoranter blaterant) malum vehementius in ægri perniciem augeatur: tunc à tergo derogant Pharmacopolæ, quod pixidem erraverit, illiusque bonis moribus detrahunt.

Quod si veterum fidelem admonitionem, nostramque experientiam non intelligunt, sed pertinaciter consilio repugnant, fieri poterit, ut tandem quotidiana experientia, & ægrorum interitus hujusmodi hominibus discere recusantibus veritatem persuadeant.

Sic repletur mundus hinc inde collectis, malè intellectis, falsis, & ambiguis receptis, &

veterum diligentes observationes floccipenduntur, fitque nova, iners, ambigua, anceps, sumptuosa, atque speculativa, infinita, & sine fundamento medicina, quæ ab idiotis magniloquis verbis sub altæ doctrinæ fūco fovetur, qui cum rerum vires ignorent, multis inter se ictibus digladiantur, acriterque debacchantur, non solum de aperienti vel constringenti ferro, sed de infinitis alijs quorum quædam, quantum argumenti ratio permittit, in proximi necessitatem elucidavi; sic incertis conclusionibus, atque vanis opinionibus perstringunt studiosorum ingenia, & in detrimentum proximi, atque artis infamiam, fabulis mendacibus subscribunt, & approbant, veritati è contra minime studentes magnos se jactitant doctores, qui tamen ad scientiam nunquam pervenient, quia putant jam se pervenisse, & antecedentem gregem sequuntur, ut

Seneca rectè dixit. Sed ad rem redeo.

Dioscorides ferrum duplici modo tractat, vel ex eo ferruginem parat, vel id extinguit in aqua vel vino, ambabus tamen præparationibus adstringentem vim adscribit, non autem unam adstringentem, alteram aperientem vocat: nam quicquid ferrum aperit, id contingit ab acido specifico in corpore degenerante, quod natura in alimentum recipere non potuit, ideòque ratione acidi saporis in ferrum ruit; sic visceribus paulatim roboratis, natura illud unà cum detento excremento per alvum deturbat. Hinc Helmont ferrum aperire *inquit* potestate specifica, & appropriata, contingere vero qualitate secunda, undè non provenit utraque virtus ferri ab ejus mercurij absentia vel præsentia, quem ab eo extrahere sine ulla veritate jactitant; sed provenit ab attractione specifici acidi in

Mercurius ferri non reperitur nisi in cerebro humano;

corporibus morbidis , ut ostendit Hippocr. Chym. cap. 16. & 28. quò lectorem remitto , ne fastidiosa repetitione ibidem dicta hæc repetere necessum habeam.

Quemadmodum autem ex cupro eximias virtutes ; sic ex ferro mercurium extrahere illis concedimus : & sicut mundo & ægrotis , sic & nobis hæc vanitates nauseæ sunt , & semper fuerunt : fundamentum enim in natura non habent , undè ea cum suis magistris ex foro bonorum explodimus atque ejicimus : dum è contra cum veritatis doctrina , & scientia vetustissima nobis res est , quam antiqui juxtà hominis naturam invenerunt , atque judicarunt dignam quæ Deo adscriberetur , sicut etiam in veritatis schola receptum est , ut habet Hippoc. de veterum medicina. Docet enim ibidem , quemadmodum multiplex acidum in macrocosmo : sic etiam in corpore humano.

no. Et libro de arte: quodlibet acidum suum quoque habere ventriculum, qui tamen vocali collegio noti non sunt; ea propter addit, quos norunt illi, quibus hæc res curæ erit. Cum autem sit facilius non intellecta receptula hinc indè surripere, & approbare, sinceritatem & virtutem suppressere, atque calumnijs arrodere, quam notitiam ventriculorum corporis humani ediscere: mirum ideo non est, medicinæ instrumenta ignorare eos, qui ventriculorum curam non habent: si enim *inquit* senex, constitutionem ab initio non cognoscunt, & quod in corpore dominatur, non poterunt ea quæ homini conducunt, offerre. Ecce causa, quare crocus martis aperitivus in manibus superficialium & ignorantum fiat constrictivus, & vice versa, quia propria instrumenta non cognoscunt, & activa passivis in medendi methodo applicare ignorant; quia ven-

170 *Hippoc. Medicinæ*
triculorum & saporum noti-
tiam non habent, neque ex
Hippocrate didicerunt, quorum
detexit quamplurima Hippocr.
Chym. Hæc est causa, quæ si-
cut suprâ dixi, accedunt ad pra-
cticam, sicut asinus ad fœnum,
nesciens ad quid rostrum porri-
gat, nisi quantum sensus exte-
riores, sine intellectu per vi-
sum & gustum ad pabula dedu-
cunt.

Sed quid Philosophorum de-
cretis, ab ipsa natura haustis
securi insistimus? cum ijs nobis
negotium est, qui de veritate,
& artis medicæ præcellentia, ne
per somnium quidem hætenus
cogitarunt, exemplis igitur ex
sapientissimæ naturæ officina
desumptis docendi sunt.

In lienis itaque ventriculo sa-
no habitat acidum vitale & pro-
prium ipsi lieni, cum verò istud
acidum degenerat in saporem
ultra consuetum, contaminan-
tur etiam vicinæ partes, & illi-
cò pori contrahuntur, corpus-

que in sanitate perspirabile cessat ab actione ; hinc lien intumescit à fermenti motu ; istud autem non auscultat purgantibus medicamentis , ut probat experientia : dicto itaque fermento , & saporì præacido convenit ferrum per os assumptum , undè lien paulatim tenuabitur , vel exsiccabitur (dic ut lubet) non autem per vim aperitivam ferri , sed illa aciditas ibidem detenta amat specialiter ferrum , non secus quàm sitiens potum , cujus exemplum sit argentum in aqua forti solutum.

Aqua fortis habet odorem & proprietatem sulphuris ferri , quia ex nitro sulphureo , & vitriolo , vel alumine facta fuit , undè ratione symboli amat cuprum , & ferrum , ut suprà mechanicè ostendi. Sicut autem in animalium stomacho esuriens acidum exsatiari suo simili appetit : illudque simile (cibum nimirum) dissolvit , ac illo deletatur : eodem modo se res ha-

bet in macrocosmo, aciditas aquæ fortis sit per exemplum stomachus esuriens, qui appetit exsatiari, cui datur pro cibo argentum, illudque dissolvit, illoque delectatur: cum verò medicinam (ut ita dicam) in hanc solutionem injeceris, cuprum nimirum, quo ratione symboli plus delectatur, quàm argento, statim deserit argentum, & rursùs dissolvit cuprum, totaque viridescit.

Sic etiam in corpore humano contingere necesse est; cum natura sit in omni re similis, ut docuit Pythagoras, & post eum Hippocrates.

Et rursus aquæ forti, quæ hîc ventriculi vicem gerit, gravata à cupro si injeceris ferrum, quod est facilioris solutionis vel concoctionis cupro, aqua statim negligit cuprum, ferrumque solvit.

Et licet aqua fortis argentum, & cuprum jam deposuerit: nihilominus aquæ fortis

aciditas, atque proprietas illis dominatur, donec perfusionis ignem liberentur, quod notandum à nostris; alibi enim maximi argumenti erit.

Hunc naturæ communem, & antiquissimum ordinem, & consensum scioli, & Hippocraticæ veritatis destructores cum ignorent, obijciunt, *me falcem in messem alienam mittere*, quasi sit turpe me scire, quod omnibus in arte scire convenit, vel ipsi clari nominis philosophi essent, qui recepta malè intellecta hinc indè surripiunt sine causarum cognitione.

Et quemadmodum argentum, & cuprum molesta erant aquæ fortis stomacho, qui ferro sanatus meliùs se habet; sic quoque morbofo hoc peregrino fermento, vel humore (voca ut lubet) per ferrum absumpto, lienis ventriculus, & vicinæ partes meliùs se habent. Sume ergo per os stomacho, vel cro-
*Horatio
sterilis
rubigo.*
cum ejus, vel astringentem, vel

aperientem, quo cum acidum
istud fermentum majorem ha-
bet convenientiam, quàm cum
liene; præcipitanter ideò ruit
pervadendo poros, ex lienis
ventriculo ad stomachum uni-
versalem, ut se cum ferro assum-
pto associet, quod ab acido illo
fermento peregrino solvitur in
nigram, vel viridem faciem jux-
ta acidi proprietatem, quod alvi
excrementa testantur: & si uni-
ca vice acidum hoc totaliter à
ferro non absumitur, repetitur
toties, donec lien exsiccationis
sue signa ostendat. Sic anima
unius entis intrat: id est, fer-
mentum morbi intrat in fer-
rum, & anima alterius exit,
quìa acidum ferri, vel anima
ferri, quæ ferrum constituerat,
exivit (hinc crocus martis ab
Horatio sterilis rubigo vocatur)
ut morbi aciditas rursus intrare
posset, Pythagoricorum decre-
to. Natura enim in microcosmo
agit per eadem instrumenta, si-
cut in macrocosmo, ubique

Clavis Cap. VIII. 175
enim similem esse docuerunt
antiqui.

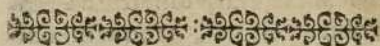
Obgannient hîc Hippocrati-
cæ medicinæ destructores, &
idiotæ, quod in lienis ventricu-
lo morbum constituam, & per
os ferrum exhibeam, & quo-
modò morbidum acidum ex lie-
ne ad ferrum pertingere possit?
sicut de cornu cervi usto scrip-
sere. Quæ quidem objectio res-
ponzione digna non est, eò quòd
unus stultus plures valet quæs-
tiones movere, quàm quibus
centum sapientes respondere
possint: attamen cum ignavi
Doctores ex Hippocratis libro
sexto de popularibus morbis
hoc nunquam intellexerint, lu-
bens ex commiseratione locum
ostendam; inquit enim ibidem:
corpus totum, quamdiù vivi-
tur, perspirabile, & permea-
bile est. Vid. Hippocr. Chym.
cap. 16.

Cum verò lien, vel hepar in
scirrum abjerint, tunc sanè sto-
moma, fabrum absumendo

visceta plus induraret licet omnium subscribentium, atque vociferantium crocus martis apertius per os assumeretur. Plura desiderans de ferro legat Hippocr. Chym. citato capite. Adeoque plurimum differt acidum illud, quod ferrum in corpore humano absument à falsissimo spiritu veneris, atque ab alijs omnibus acidis in universo, quia specificum est, & nullo alio loco reperibile. Si enim ferrum ab illo in corpore planè non dissolvitur, excrementa alvi in nigrum, vel viridem colorem non tinguntur, tunc revera astringit ferrum, utcumque novatorum aperiens crocus propinaretur: ut ostendit Hippocr. Chym. mechanicè citato cap. sicut & illud acidum specificum est, quod cornu cerviustum in nonnullis febribus combibit, quod scilicet ignari subscriptores judicant debere *intestina ad locum affectum, & febris sedem* pertransire; si alias acidum ini-

bi generatum, atque detentum
absumere deberet: non intelli-
gentes Hippocratem suprà ci-
tato loco docentem, totum cor-
pus esse permeabile in vivis,
morbi que causam esse spiritum
acidum, vel acidiorum, vel aci-
dissimum &c. atque fermenta-
bilem, & ideo tam per poros
fluere ad extra per diaphæresin,
ut in crisi patet, quam ad in-
testina in cornu cervi ruere, ut
de stomoma ostendi, dummo-
dò acidum conveniens, & spe-
cificum in corpore reperiatur. A-
grestis sanè est, & digna appro-
batoribus doctrina: si enim me-
dicamenta ex stomacho ad se-
dem morbi per poros deberent
transire, sudor & urina à croco-
martis (præsertim eorum aperi-
tivo scilicet) rubescerent. Be-
zaar in animi deliquio per mem-
branas stomachi ad cor non
transit, neque inde redit (ut in
comœdia) acidum lypothimi-
cum absumendo. Neque ostio-
colla ad os fractum ambulat, ut

acidum inibi specificum vel prohibeat, vel absorbeat. Nec lapillus canceri ad vulnus. Sic nec opij granum in capitis dolore per os assumptum ad caput ascendit. Ignorant, quod iudex rerum argutus, & æquus æstimator qui non solum medicamentorum, sed & omnium rerum seminalem virtutem distinctè cognoscat, discernat, vel amplectatur, aut segreget, aut nepligat, in stomacho habitet, ut sequenti capitulo experientia, Auctoritate, & ratione ostendam. Quare indecens illud inscitiae genus ab Hippocratica schola, & vita communi explodimus: nam bardos erudire, ut inquit Lucianus, secretum esset grandius & nobilius ipsâ Philosophorum petrâ: esset enim transformare intellectum, stupidos reddere habiles.

Quod Acidum & Alkali in animalibus sit calidum innatum, & humidum radicale.

C A P. IX.

Postquam proprietates, rerum essentias, seminum ortum, progressum, & interitum per duo naturæ, instrumenta, per acidum nimirum, & alcali, theoricè & practicè ostendi, argumenti ratio postulat, ut quædam de animalium natura huic operi necessaria, illustribus exemplis in lucem producam: & sicut ab initio veteres pro magistris elegi, sic quoquè, & in posterum Numinum instar erunt mihi semper colendi, & neque vi, neque metu latum vnguem à veritate cedere intendo, sed inter eos præsertim Hippocratem in omnibus imitari. Qui

de animalibus differturus Hominem elegit, tanquam omnium nobilissimum, inquiring de diætâ *animæ hominis*, in homine augetur; in alio verò nullo, & aliorum magnorum animalium similiter &c. Cujus divinam constructionem docta profundaue interpretatione persecutus est in citato libello de diætâ, ubi quoque proposuit generalem generationem omnium & seminum naturam, quam Hippocr. Chym. ad mentem ejus exposuit: omnia, inquit ibidem, tum animantia, tum homo ipse ex duobus facultate quidem diversis, usu vero consentientibus constant, igne inquam & aquâ. Hæc ambo simul sufficientia sunt, tum aliis omnibus, tum mutuo sibi ipsis, utrumvis vero seorsim nequè sibi, nequè ulli alteri sufficiens est. Et paulò post eodem libro. De aliis animalibus prætermittam, de homine vero declarabo. Irrepat itaque

Clavis. Cap. I X. 181

ia hominem anima, I G N I S Ignis
& A Q V A temperamen- ornat.
tum habens, & I G N I S om-
nia quæ in corpore sunt, exor-
nat, & omnia movere potest:
A Q V A vero omnia, & per
omnia nutrit; quia alcali pro Aqua
indigentia scatet, ut supra vi- nutrit.
vis exemplis demonstravimus,
ex qua contra vociferantium
opinionem solida substantia
inspissando concoquitur. Est
autem I G N I S, de quo Se-
nex hoc loco agit, non culina-
rius, ut eodem libello inquit:
Homo frumentum tundit, lavat,
molit, & ubi igne coxit, utitur,
& forti quidem igne in corpore
non constatur, verum molli ac
lento. Mollis itaque ignis est,
qui omnia exornat, & movet,
quem acidum esse pluribus
exmplis capite secundo, &
sparsim per totum hunc li-
brum ostendi, & in posterum
ostendam.

Ignis Itaque, & aqua, vel
acidum & alcali (voca ut lu-

bet) est balsamum illud, quod pro sale corpori datum est, ne putrescat, & in rei veritate sal est, ut ostendit Hippoc. Chym. à 12. usque ad 16. cap. & in progressu hujus clariùs patebit. Hoc est illud innatum calidum, quod in crescentibus plurimum esse pronuntiavit Senex Aphor. 14. sect. 1. quia fermentabile, & expirabile, & ab assumpto suo simili alimento indefinenter regerminat; igitur alimento plurimum indigere ratio suadet, quo Aphorismo indicare voluit; nisi calidum innatum, id est ignis & aqua in animalibus, & maximè in crescentibus valdè volatile suo simili restitueretur, corporis robur confestim deficeret; hinc illud; ubi fames, laborandum non est. Simile autem sui non est istud externum corpus carnis, vel panis quod tangimus, quandoquidem non ex solo visibili pane vivit homo, sed ex alimentorum calido innato, quod quam primùm à sto-

macho amplectitur, priusquam
incalescat, illicò vires corporis
reficiuntur. Hoc calidum innat-
um ipsi etiam lactucae inest.
Acidum itaque stomachi, post-
quam ab alimento absumptum
est, & in humidum radicale
transivit, stomachus ipse statim
se contrahit, & totum corpus
languescit propter ejus defe-
ctum, hinc oritur fames, atque
cibi appetitus. Esuriens itaque,
licet debilis existat, aut à lon-
ga inedia aut labore, cibum &
potum assumens, confestim ab
unico etiam vini scipho, se viri-
bus refectum esse fatebitur; &
id, priusquam cibus chilificari
incipiat, eò quod acidum defi-
ciens restituatur ab illo, quod
cibo & potui, vel pani ac vino
sensibus externis, impercepti-
biliter inest: Undè Hippoc. ait:
Alimentum, est quod in spiritua-
les vapores conversum est, à tali-
bus nutriuntur spiritus vitales
activorum authores. Nam sicut
ostendi suprà, quod acidus spi-

ritus quilibet animam inseparabiliter in ventre suo portet, atque in illud corpus cui infunditur, dominium suscipiat, illudque confestim juxta sui naturam formet, ut exempla dedi capite 6. de spiritu salis, qui in alcali tartari fusus, statim sibi format corpus salinum propriæ naturæ consentaneum, & fit sal: & aceri spiritus vel acetum distillatum in eodem alcali tartari sibi format corpus adæquatum suæ propriæ naturæ, & fit tartarus vini, & sic de vitriolo & reliquis acidis; ita quoque acidum stomachi humani, cum apprehendit panem, vel quicquam alibile, in quod dominari possit, illud convertit & transmutat in chylum, & exindè in carnem humanam: & eundem panem acidum stomachi canini convertit, & transmutat in carnem caninam, ut de reliquis viventibus quotidie docemur, eò quod natura in omnibus iisdem instrumentis

Clavis. Cap. IX. 185

mentis operatur, ut in principio
hujus capitis ex Hippocrate his
sequentibus verbis ostendi:

*Anima hominis in nullo alio,
quam in homine augetur &c.*

& ex iisdem, ex quibus constat:

& quamvis panis sit fermenta-
tus & acidus, sicut & plura ali-
menta, magis & minus; nihilo-

minus acidum in humano sto-
macho, licet de seipso fragile,
junctam tamen habet vitalitatē,

undē potest iisdem dominari,
quemadmodum acetum domi-
natur, ac suppressit acidum perle-

innatum, & aqua fortis suppri-
mit illud in argento: sic quoque
acidum vitale stomachi suppri-

mit acidum fermentum panis,
& reliquorum alimentorum,
atque dominium itā suscipit su-

per illa, ut ea in sui naturam
convertat & transmutet: v. gr.

cum homo caponem comedit,
ejus acidum stomachi suppressit
humidum radicale caponis, il-

lique prædominatur, inque sui
naturam transmutat: è contra

186 *Hippoc. Medicinæ*

cum capo (vel etiam piscis) manducat hominem, ejus vitale acidum in stomacho supprimit, & jugulat humidum radicale post mortem in carne humana relictum, quod fit caro caponis.

Quod autem in cadavere superfit humidum radicale & vitale, ostendunt vermes, qui infallibiliter exindè nascuntur, & pariter ungues, & capilli crescentes; & id non solum Paracelsus, sed naturalium rerum curiosi quam plurimi notarunt: & nisi humidum radicale in carnibus & alimentis omnibus superesset, utile & sufficiens nutrimentum viventibus non suppedicaretur, & præsertim ijs qui crescunt; testimonium sunt carnes & pisces salita, atque fumo exsiccata, quibus minor inest humidi radicalis copia, quàm recentibus: per sal enim plurimum absumptum est (ut docet Hippocr. Chym. cap. 34.) ob id minus nutriunt,

quàm recentia. *Acidum itaque vel ignis* mollis est tam in vegetabili & minerali, quam in animali familia, estque illud, quod omnia quæ in mundo sunt exornat: sic ut & aqua, quæ omnia nutrit, ut rectè Hippocr. sentit. Hujus inquam ignis & aquæ præsentia, quæ ambo humidum radicale constituunt (ut ostendam) illicò ante chilificationem acidum stomachi illuminatur, atque reficitur: quippè quod omnibus alimentis (ut & alijs rebus) plus vel minus inest ut experientia docet, plus enim inest unico ovo recenti, quàm ollæ refertæ brassica; plus unico vini scypho, quàm aquæ situlæ. Acidum itaque in stomacho deficiens, quod ad oculum ostendit Hipp. Chym. paulò ante citatis locis, restituitur humido radicali alimentorum; sed maximè cibo illo cælesti in aëre habitante: est enim id vitæ semen, sine quo neque homo, neque ullum animal, neque ve-

getabile aliquod generatione ;
aut vita potitur ; tantum enim
conducit ad animalium vitam
illud spirituale pabulum , sive
aëris externi attractio , qui fre-
quenti inspiratione hauritur , ut
non solum philosophos , sed &
ipso plebeos in admirationem
cōpulerit. Neque folles suos in
cordis vicinia ad ejus refrigeriū
tantū affabrè natura constru-
xit , ut vulgo placet , verum e-
tiam ut frequenti suâ ventilatio-
ne auram ætheream inspirent ,
cujus afflatu acidum dictum re-
paratur , atque indefinenter re-
germinat. Nam quemadmo-
dum suprà cap. 3. ingeniosus
» Cosmopolita docet , quod plu-
» via accipit illam vim vitæ , at-
» que illam conjungit alcali terræ
» per radios solares : sic quoque
eadem vis vitæ in microcosmum
attrahitur per inspirationem ,
atque fixatur per radios solares
cordis in alcali animalium , vel
humidum radicale , quod pau-
lò post mechanicè ostendam.

Hæc est antiquorum vera schola, & Hippocratica doctrina de igne molli corpus ornante nunquam peritura in despectum rabiosæ maledicentiæ, ut testatur libro de carnibus cum Cosmopolita in eundem sensum, in-
 quiens : *Meam quoque sententiam proferam ; quod calidum* Acidiss.
vocamus, id mihi immortale esse videtur, cunctaque intelligere, ornare, videre, & audire, sentireque omnia, tum præsentia, cum futura ; cuius pars maxima, cum omnia perturbata essent, in supremum ambitum secessit, quod mihi videntur veteres *Ethera* appellasse. Altera pars locum Alcali.
infimum sortita, terra quidem appellatur frigida & sicca, multisque mutationes habens, & in qua multum sanè calidi inest.
 Quid clarius dici potest pro humido radicali rerum? Nam quæ in macrocosmo ostendit Cosmopolita (vide cap. 3.) eadem in microcosmo intelligenda esse jubet Hippocr. Corpus enim

humanum, nisi ab immortali illo tam per alimenta quàm per inspirationem reficeretur, frigidum sanè & siccum multas mutationes subiret; ac tandem coram oculis nostris in nihilum redigeretur; eodem modo sicut candelæ flammæ cereo absumpto, aut vento urgente extincto accidit: non tamen perit, ut vulgo videtur, sed pabulo suo destituta ab eo avellitur, spargitur, & evanescit in aërem, qui abyssus est, & receptaculum universale luminum & spirituum naturalium mundi materialis Raimundo teste. Et paulo ante Hippocr. textus libro de carnibus explicat. Omnibus itaque tribus regnis ex aëre supeditatur præcipuus vitæ fomes & pabulum: hinc antiqui dixerunt: Jovis omnia plena, & Cosmopolita, in aëre occultum vitæ cibum pronunciavit, quem ostendi corpus induere in sibi conveniente radice.

Calidum itaque innatum, &

humidum radicale , plurimum
distant ab invicem , illud totum
solare & occultè acidum , atque
oleosum , istud verò magis cor-
poreum constans atque sali-
num : illud ex ordine superio-
rum , istud magis inferiorum ,
in quo est illa regio , ubi vir
suam sibi perduxit uxorem , ut
ait Cosmopolita , tract. de Sul-
fure : estque infernus , quo à
Plutone rapta Prosepina duci-
tur , pro qua Cereri ejusdem
Proserpinæ matri Jovis auxi-
lium imploranti responsum est ,
futurum esse ut posset ipsa re-
verti , si tamen apud inferos ni-
hil gustasset , id est nisi spiritus
illic cælestis solis filius ab alcali
absorptus , sed adhuc liber in
aëre habitaret , tunc reverti fa-
cile posset : illa autem punici
mali in Elysio (sic in voluptate)
grana gustaverat , undè ad su-
peros remeare non potuit , nisi
sex mensibus elapsis ; id est quo
usque punica mala consume-
rentur , & tunc Proserpina re-

dit ad matrem, sicut lumen candela in patriam, ut ante dixi.

Falluntur itaque qui calorem innatum, & humidum radicale confundunt in omni familia: non minus enim inter se discrepant, quam aqua caustica à mercurio, in quo eadem corpus assumit, ut apparet in falsificato emplastro Iohanni de Vigo imperitè adscripto: In mixtis si quidem humor radicalis est sedes, & pabulum ignis cælestis, & vinculum ejus cum elementalī corpore: at vis illa ignea est forma, & anima mixtorum. Clariùs. Spiritus vel occultè, vel manifestè acidus, est sedes & vinculum quod ligat animam cum corpore: faciamus ergo sicut natura, quam ars imitari in omnibus debet, si aliàs perfecti naturæ ministri fieri velimus.

Sit aqua elementalī, quæ solis filio calido nempè cælesti imbuta, atque prægnans sit, hæc cadit in humidum radicale

le vel alcali vitis, ab illo com-
bibitur, & fit idem, ut cap. 2.
& 3. Ostendi. Dabo exem-
plum de ficto veneris spiritu,
qui à principio aqua simplex
fuit, quæ imprægnata calido
cælesti cecidit in humidum ra-
dicale vitis, hoc multas sub-
eundo mutationes ratione ca-
lidi dicti à natura habentis mul-
tiplicandi vim in se ipso, perfici-
tur ad maturitatem, & fit vua,
cujus aquosus succus, cum sit
prægnans calido cælesti, & hu-
mido radicali, hæcque dum a-
gere patique incipiunt in invi-
cem, fit ut ab eorum actione,
& reactione ferveat (vid. Hip-
pocr. Chym. cap. 18.) unde fer-
mentari dicitur, & fit vinum, in
quo calidum cæleste superat
humidum radicale, & si tan-
dem acquirit vires, fit acetum:
aceto hoc, vel vinaceis jam
acescentibus eroditur cuprum
quod (ut rectè Dioscorides do-
cet) erosum fit ærugo, ex hac
per distillationem redit ace-

rum , quod inepti falso titulo
veneris spiritum dictitant , ut
suo loco ad amussim ostendi:
hoc acetum , nil aliud est ,
quam aqua imprægnata acido
sale à vitis principio , estque se-
des , & humidum radicale ejus
innati ignis cælestis jam speci-
ficati à vite (purum enim , ut
à vulgi & ignorantium illotis
manibus tractetur , se non ex-
ponit) vocaturque communi
nomine acetum. Et quemad-
modum calidum cæleste à pri-
mis initijs sedem fixit in alcali
aquæ , & postea in vite multi-
plicatum fuit , exindè etiam
ortus sui nomen retinuit , quod
in cupro quoquè conservavit
illæsum in Norimbergensium
& Veniennensium decano-
rum sociorumque erubescen-
tiam.

Acetum itaque nobis nunc
rursus exemplum erit calidi cæ-
lestis : hoc inquam exsatiatur
alcali tartari , donec strepitus ,
& ebullitio cesset , in illa ebul-

litione spiritus ligat ignem cælestem cum corpore terrestri, id est cum alcali: alcali hoc loco repræsentat humidum radicale, in quo calidum cæleste ligatur: & postquam alcali, id est matrix debitam portionem accepit, cæterum ejicit foras, vt Cosmopolitæ verbis utar.

Si vis, vt Proserpina redeat ad matrem hunc tartarum distilla, & exhibit oleum, & aqua quæ ab oleo amarescit, oleum est pingue illud, per quod erat acetum: hoc oleum & aquam rursus imbibe in alcali, & distilla ut prius, & loco olei redit aqua insipida elementalís: & sic aqua in principio imprægnatur calido cælesti postea per fermentationem mutantur in vuas, deinde in vinum, denique in acetum, tandem fit sal in matre alcali, quod vertitur in oleum, & ultimo redit, sicut de lumine candelæ & de Proserpina ostendi, ad matrem, ad Æthera dixit Hippocr. paulò antè, adeò ut ra-

dix rei in aquam elementalem revertitur, in id scil. quod fuit, antequam à filio solis fœcunda fieret indole vitis: Sic quoquè caput mortuum relictum, nil aliud est, quàm alcali tartari, in quo idem spiritus habitat, quem in aceto ostendi, sed constantiori modo, quare illum hoc loco humidum, radicale appellari licet; quod etiam per repetitas distillationes redit in terram inanem, & aquam simplicem elementalem, ut docet Hippoc. Chymic. cap. 10. Sic ad impletur Hermetis, & aliorum, dictum, nil scil. in mundo mori &c.

Hanc simplicem elementalem aquam venditat ineptum Collegium (quod ex socio facillimè cognoscitur) desolatis ægris pro cordiali, ut supra cap. 4. ostendi, qua utilitate & medicinæ gloria judicent honesti viri: Virtus itaque illa ignea, & oleosa est calidi, & humidi materia in rebus mixtis à superioribus naturis in hæc inferiora de-

fluxa, sine qua terra iterum inanis, & vacua fieret: aqueus autem humor, est immediatè custos, & capsula spiritus illius ignei in semine incarcerati, qui eò usque ibidem moratur, donec calore adventitio in matrice apta ad generationem promoveatur: & sicut in alcali cum acido ostendi, sic quoque humidum radicale in quolibet mixto est officina Vulcani, & focus in quem fluit & custoditur ignis ille immortalis, qui primus motor est omnium individui facultatum, & quia solis filius & vicarius est: ea omnia agere, in quolibet mundo minore, quæ sol in maiore concludo cum Raimundo, & auctoritate Hippoc. de carnibus.

His præmissis, videamus nunc ubi sit reposita sedes humidi radicalis in homine, quod solis filium, vel Proserpinam sine intermissione rapit & absorbet. Ex situ & efficaci solis virtute licet inferre eum cordis

*Sedes
humidi
radicalis.*

*Increa-
ta lux.*

vice in universo fungi, à sole enim vita in omnes partes defluit: lux quippè vitæ vehiculum est, imò fons, & causa proxima, quæ vitam rebus inspirat, sola hominis animâ excepta, quæ lucis supercælestis increata radius est. Et quemadmodum sol in macrocosmo cordis vicem gerit, & vitam rebus inspirat: sic quoque cor in microcosmo solis vicem gerere debet, si alias vera sint, ut sunt verissima & sine mendacio, quæ Hermes in tabula nobis reliquit; quod nimirum superiora sint sicut inferiora, & vice versâ: oportet itaque ut spiritus vitalis, vel calidum cæleste per pulmonem attractum, & quasi per cribrum purgatum rectâ ad cor tendat, ubi Proserpina ab humido radicali amplectitur, detinetur, & corpus acquirit, ut suprâ ex Hippoc. de carnibus, ut & de aqua caustica cum mercurio: & de aceto cum alcali tartari notavi: & sicut phlegma vel aqua

elementalis, quæ radix est aquæ fortis & aceti, non coagulatur cum mercurio, neque cum alcali, sed exhalat à calore, & redit in aquam elementalem, ut ostendi: sic quoque phlegma, & elementalem aqueum vaporem, quæ cum calido caelesti solis filio inspiramus, haurimusque, rursus expirando in aquam redire, quilibet etiam plebeus agnoscit & fateri compellitur. Salina autem natura aquæ fortis cum mercurio fixatur, sicut salina natura aceti in alcali vel coralijs: sic quoque Proserpina, vel filius solis inspiratione attractus per pulmonem ad humidum radicale, quod in corde sedet, detinetur ibidem, & à radijs & cordis calore elaboratur & fixatur (suo modo) in alcali, vel humidum radicale: quod deindè per eundem calorem & pulsus diffunditur per totum, & rebus membrisque vitam, actiones & facultates inspirat (cuncta enim intellige-

re, videre, ornare, audire, sentire, dixit Hippocr. suprâ citato loco de carnibus : vide etiam finem antecedentis capituli) & ut diversas edit actiones, ita diversa quoque sortitur nomina, nam in oculis videt, in lingua gustat, in digitis tangit &c. Et quemadmodum ostendi, quod acidum & alcali fermenta constituent : sic quoque humidum radicale, & calidum innatum tam in frumenti grano quam in corpore humano vitales actiones edunt, & non ineptè vitale fermentum vocari licet, nam exindè in universa corporis membra fluit & diffunditur. Et sicut vitalis ille spiritus vel solis filius est sui ipsius, ut ità dicam, multiplicativus in stomacho grani frumenti (qui est 8200. pars sui corporis, ut notarunt arcanorum mystæ) & ex superabundantibus divitiarum donis acescat, fiatque aqua ardens & inflammabilis : ita quoque hic in stomacho huma-

Fer-
men-
tum vi-
sale.

no regerminat, multiplicatur,
fermenti more acescit, & instar
aquæ ardentis totum humanum
corpus vivido colore & calore
illuminat, hinc (quia habet
operationes ignis) ideò ab Hip-
pocrate ignis mollis in sto- *Quare*
macho sedens appellatus fuit. *ignis*
Nam sicut sol cor mundi inde- *mollis*
finenter ad æthera mittit hunc *voca-*
spiritum, qui omnia quæ mun- *tur.*
dus habet in se continet, ne ma-
china mundi deficiat: sic quoq;
cor ad æthera microcosmi, id
est, ad stomachum indefinenter
mittit hunc spiritum, qui con-
tinet in ventre suo omnia quæ
microcosmus habet, ob id Ar-
canorum mystæ hunc multi-
ventrem spiritum mercurij no-
mine dotarunt. Et quia omni-
bus vitæ diebus fluit, & evanes-
cit propter volatilitatem, & fra-
gilitatem animalium naturis
propriam Hippocr. Chym. de-
monstrante cap. 12. præsertim
in crescentibus, necesse est, ut
reparetur cibus congruis (ijs-

dem enim nutrimur, quibus constamus) qui in stomacho acquirunt volatilitatis initium à dicto spiritu ipsius animalis, cujus speciei spiritus ille à principio fuit (sic cibus in stomacho fermentum suscipit intrò, ut Raimundus in Theoria) Undè necessario panis, & aqua in stomacho humano fiunt alimentum humanum, & idem panis, & aqua in stomacho canino fiunt alimentum caninum &c. quia acidum vitale animalium, & acidum occultum in alimentis vel per coctionem in humidum radicale conversum, hæc omnia ex solis filio originem traxerunt: superatur autem specifica vis acida in alimentis à vitali acido in stomacho animalium sedente; sicut acidum sedens in perlâ ab aceto, cuique dominatur. Alimentum autem è stomacho sano non decidit, donec fermenti finem non adeptum fuerit, ut cap. 6. ostendi exemplis quam plurimis; na-

tura enim similis in omnibus est: Hippocr. & Antiquorum auctoritate, & experienciâ id probantibus) id est, donec vitalitatis ac volatilitatis fundamentum non acquisiverit: nam cum humidum radicale omnium animalium volatile sit, ut & ipsa Vulcani officina: res postulat, ut quicquid ibidem elaboratur, fragile & volatile evadat; hinc omnium animalium carnes, sanguis, urina, sudor, petræ calculi, sabulum, tophi, scirri, & quicquid animal generare potest, non resistunt, sed per ignem à statu pristino destruuntur, & annihilantur, vel rediguntur in insipidam, ut ossa, vel in mordicantem calcem, ut ovorum & ostrearum, similiumque cortices &c. omnia autem dicta, priusquam exurantur, occultè falsa esse, non solum persuadet ratio supradicta, & Hippoc. auctoritas, sed insuper etiam experientia frequentissima magistra, & nè semel dicta

fastidiosè repetam, videatur de
 hac re Hippoc. Chym. à cap.
 12. ad 16. quicquid enim ex ani-
 mali distillatur ignis ope, egre-
 ditur ex illo liquor, oleum pin-
 gue, & alcali fugax: acidum ve-
 rò quod alcali coligaverat, in
 hac tyrannica operatione redit
 cum Proserpina ad matrem,
 quem exindè arte, astutisque
 manibus repetere licet; ut pau-
 lò post ostendam: caput mor-
 tuum verò, etiam ex durioribus
 ossibus vacuum & inane relin-
 quitur, sanguine excepto, qui
 dum leni igne paulatim in re-
 torta in carbonem reducitur,
 tunc ex illo aqua communi salis
 portio elicitur, major tamen
 pars vertitur in alcali fugax,
 non vehementer fætens, evi-
 denti argumento, quod in san-
 guine sit occulti acidi pars ma-
 jor, quàm in ossibus & reliquis
 partibus alcali ligantis, ne levi
 igne fugitivum fiat. Hippoc.
 Chym. cap. 12.

*Sal san-
 guinis.*

Quod autem sit sal (id est

compositum ex acido & alcali)
probat solutio mercurij subli-
mati, in hanc enim dejectum
illum non præcipitat, sicut alca-
li, ut supra cap. 7. Pars verò *Alcali*
quæ ex retorta distillatur, est *Sanguis*
alcali fugax, & mercurium præ-
cipitat candidi coloris, & in le-
vem spongiosum pulvisculum.
Urinæ paulatim coagulatae in
mellis consistentiam adde alcali
fixum, ut combibat acidum sal,
quod homo comedit, quæ sic
per alembicum emittet alcali fu-
gax urinæ fætorem referens à
fermento putredinis. *Fermen-*
tum istud putredinis non acqui-
riturina in putrefactione artifi-
ciali, ut existimant decani cum
rabiosulis socijs, sed in ipso
puncto, quando serum per re-
nes quasi per siringam transit;
etymi autem defectu voco fer-
mentum putredinis, ad distin-
ctionem reliquorum: nam alca-
li sudoris non fætet, sicut illud
urinæ: ut nec cornuum, & os-
sium, sed eorum odor est recen-

*Fermen-
tum pu-
tredinis
quid?*

tinus quod ambitiosuli artifices
hactenus ignorarunt, docente
id Hippoc. Chym. quem ta-
men nunquam intellexerunt: il-
le enim, sicut alcalium fixorum
differentiam, & formarum con-
stantiam per mercurij sublima-
ti soluti præcipationem: sic
formarum permanentiam alca-
lium volatilium, per fermenta
in natali loco acquisita distinxit,
eò quod ad ignem eadem formæ
cum ipsis usque ad elementa pa-
ri passu ambulet, ejusdem scilicet
rei ex qua desumpta sunt, Ge-
bro sic attestante, & experien-
tiâ, ut supra satis lucidè notavi.
Hinc elucet ratio, quare alcali,
& viperinum humidum radica-
le apud antiquos in majore fuit
veneratione, quàm humidum
radicale, vel alcali reliquorum
animalium: quod nimirum, ut
dixi, per ignem actualem tran-
siens, retineat formam inde-
structam animalis, de quo de-
sumptum fuit. Quemadmodum
autem metallorum alcali, sive

mater, vel prima eorum materia (quam suprà ostendi) variè ab imperita turba agitur in acidis & causticis, rerumque calcibus ejus naturæ non convenientibus, cum quibus opprimunt, ac destruunt ejus internam formam, & luminis acidi metallici scintillam, ita ut augeri & multiplicari (sicut in grano ostendi) non possit: sic quoquè alcali viperarum primam fæmineam materiam à ciniflonum & imperitorum turba miserè agitatam & deturpatam legimus, modò cum calce, modò cum acidissimo salis spiritu (vid. Hippoc. Chym. cap. 3. & 11.) ejus naturæ contrarijs rebus, ita ut scintillula veri luminis, seu interna viperea forma, quæ blandâ fermentatione augeri, & multiplicari debebat, ab illis naturæ violatoribus totaliter ferè destructa sit, & annihilata, non secus quàm lumen perlæ ab eorum laudatissimo veneris spiritu, oppressa &

jugulata remanet. Et quemadmodum peritus naturâ duce potest multiplicare formam in matre metallorum : sic quoque peritus eadem duce , poterit multiplicare formam in matre vel alcali viperino.

Ostendi quomodo sagax natura elaborando perficit humidum radicale pro vegetabilium familia , cui superstruxit antiquitas artificiale felici successu. Ostendi quoque ex Hippoc. de carnibus , modum quo natura utitur in præparatione humidi radicalis in animali familia : ad cujus imitationem construxi artificiale , nequè latum unguem à naturali operatione recedens.

Hinc manifestum fiet omnibus & singulis præsentibus & futuris præter opinionem, calumniantium , quod præter hoc nostrum inventum non solum sal viperinum , sed insuper humidum radicale per artem verè , & sine fraude dici possit : constat

*Sal viperinū
Auctoris est
humidum radicale
per artem,*

stat enim ex alcali viperino
(quod sicut in mineralibus &
vegetabilibus fœminam agere,
sic quoque in hac animalium
classe totum esse fœminæ na-
turæ, formamque viperinam
occultam in se habere experien-
tiâ, & Gebri auctoritate paulò
ante evici) & ex solis filio, vel
calido cœlesti nundum corrup-
to, qui cum solus esse non pos-
sit, in aquæ alcali recipitur &
detinetur, donec in falsum, id
est, in perfectionis suæ naturæ
gradum fermentetur. Dixi. Pro
hujus salis exemplo dedit Hip-
poc. Chym. cap. 10. modum,
quo cum alcali tartari fiat tarta-
rus vitriolatus ex cruda vitrioli
martis minera, & ostendit insu-
per naturam in omnibus simi-
lem esse, & sanè magnum quid
detexit : ambegni autem steri-
les & medicinæ scientiæ infœ-
cundi propter mentis cæcitatem
claræ veritatis capaces non
sunt, imò vix cognoscunt quæ
ante oculos habent : quippè in

acidis fontibus non vident filium solis à provida natura in aqua dilutum, qui nunquam deficit, & præterfluendo immaturam ferri venam suavissima aciditate lambit; & postquam paululum defluxit, flavescit: ut docet Hippocrates Chym. cap. 16. evidenti argumento, quod cælestis ille spiritus actione fatiscat deficiente femine, non secus ac Proserpina peracta voluptate ad matrem revertitur; ab illotis tamen manibus capi se non finit, scientibus autem subter somnum, & dum dormit, se se manifestat. Plures idcirco sunt viæ ad hunc intentum, quæ obtrectatoribus admodum salebro sæ, atque obscurissimæ tenebræ sunt; sed quis ingeniosus cum vitriolo martis crudo naturali idem non tentaret? nisi timeret fortasse frequentem solutionem, longam digestionem, & judiciosam coagulationem.

En candidi physicae lucis assertores alcali viperini faeminea prima materia, victorioso & solemni connubio cum solis filio in salis naturam exaltata, quorum nuptiae in domo naturae celebratae sunt, ut habent verba Cosmopolitae) Adversus quas per viginti integros annos (in hac Regia me commorante) canes ulularunt, corvi crocitarunt, strepitusque inconditi auditi sunt. Quae dum contempsit, vivit, triumphat, & apostrophizat inimicos suos, si perisset! non defuissent, qui haec inter certa prodigia mortis numerassent. Proh, quantum carae hanc ob rem non macularunt didascalici grammaticales, quas obrectationes, quot infamationum libellos, quot denique calumnias & sordes in proprium sinum non evomuerunt illepidi vociferatores, operumque naturae violatores, ac cisiones? Eo quod veritatem pro fidissima tutrice habuimus,

quæ licet quandoque à gravissimis ponderibus , mortalibus tamen inutilibus prematur , & exerceatur ; expugnari tamen , vel opprimi illam impossibile est , cum adeo potens , inexpugnabilis , ac triumphans supra res totius mundi omnes sit , ut ostendit ex sacris Hippoc. Chymic. in præfatione : ea propter plebeorum contemptus cum voluptate accepimus : tantum enim fætida pultis vix est reperibile ; quantum proterva eorum maledicentiæ rostra obturare possit ; didici enim cum imperitis certare de rebus quas non intelligunt , eosque docendo , gloriolam captare , insipientis esse : sed contra sapere , occulere , temporumque , loci , consuetudinis imperantium hominum , cum quibus versaris rationem habere : confidere etiam in justis actionibus , & & tunc quod æquissimum est hilari animo expectare , nunquam incommodi , sed ingentis

gloriæ atque lucri esse. Pro
exemplo satis recenti sit Hel-
wig Didrich (sit hoc absque
contumelia dictum, nam mor-
tuis & absentibus non nisi bene
dicendum) quid non tentabat
olim unâ cum suis conspiratori-
bus contra experimentalem ve-
ritatem sibi omnibus incogni-
tam atque ignotam? Quid non
de moribus (qui sunt extra me-
tam rei) in vulgus effrenata
voce dederunt: Attamen came-
lorum saltantium actiones om-
nes derisimus, cum sciverimus
vanis atque vesanis cerebellis
familiare esse refugium, ubi ra-
tiones veritatem oppugnantes
defecerint, moribus maledicen-
di ansam arripere, ut testimo-
nium esse potest responsum il-
lud nostrum 1656. sub E C H I *ECHO*
nomine divulgatum. Idem fa- *ad vin-*
cinus & hodie tentarunt decani *dicias*
sat rabiosi cum collecticijs & *Chiroso-*
turpiloquis focijs, atque ante- *pbi.*
cedente grege, omnes inquam
judices, turpissimâ ignorantia

*Timidi
cunes
vehe-
men-
tius la-
grant.*

contaminati, testesque iniqui, in lege falsarij, ut hæcenus palam ostendi: quorum omnium scripta, tam præterita quam præsentia, licet sint in magnum volumen stolidâ diligentia coacervata, ad opprimendum tamen Tachenium à veritate protectum non sufficiunt: sed in his occupationibus, ociosuli aureum, & irreparabile tempus solummodò contriverunt, mendacem genium exercentes, ac frustra laborando cartam macularunt, ut & in posterum frustra laborabunt, si &c. Caballus quippe generosus non curat insequentium catellorum latratu: tanti enim facimus præsentēs ac futuros obtrectatores nostros omnes & singulos, quanti &c. me intelligitis, eò quod justis in actionibus vivimus, atque confidimus. Quid plura?

In vitriolo est acidum naturæ humanæ gratissimum, jucundissimum, atque optatissimum, Paracelso teste, & experientiâ:

hoc acidum, quia solum esse non potest, se associat immaturo metallo, atque cum illo in salinum corpus abit, libera illud, & operis non penitebit: delitescit enim in illo Epilepsiae arcanum, de quo ingenuus Crolius. Multas Paracelsus virtutes tribuit in curanda Epilepsia volatilitati spiritus vitrioli; at illius apud nullum adhuc data mihi fuit videndi facultas, nec ullus mihi affirmare potuit, quod confirmatam epilepsiam solo vulgari & simpliciter preparato vitrioli spiritu tollere potuerit: haecenus ille. Per distillationem itaque propter rationes indigitatas elici non potest, ut omnes candidi artifices testantur: & haec est causa, quare aliam viam tentarunt Arcanorum naturę scrutatores, quam lubens clarius hęc apposuissem, sed expertus sum insipientis esse ignorantibus, & vulgo se exponere: quicquid enim laudat, vituperio est dignum, quicquid

*Basilij
Valen-
tini spi-
ritus
vitrioli
albus
quid?*

cogitat, vanum: quicquid loquitur, falsum: quod improbat, bonum, & quod approbat, malum, & quicquid extollit, infame est, ut hætenus claris exemplis demonstravi. Non solum autem epilepsiæ lateret arcantum in dicta volatilitate, sed suffocationis etiam matricis, cordis pariter palpitationum, corroborationis spirituum, cerebri, cordis, & totius individui, cum sit filius solis, & vitalis nostri spiritus uterinus frater. Nunc satis dixi.

Redeo ad alcali viperinum vacuum, à ciniflonum turba malè tractatum. Quemadmodum esurientibus & panem petentibus, non scorpionem, neque lignum porrigimus: neque sitientibus oleum felle mixtum, sed consentanea & similia alimenta ex eadem familia ex qua constat esuriens, illi exhibemus, docente id Hippoc. sic quoquè alcali viperinum vacuum esuriens ac sitiens, non calce,

calce non spiritu salis, ut imperi-
torum scripta sonant, sed eodē
debet exfatiari, ex quo constat,
cum natura ubique similis sit,
ut cap. 3. hujus tractatus osten-
di itā facere naturam: quam si
tu veritatis amans studiosus in
tuis exercitijs fueris imitatus, in
nullo puncto errabis, ut mox
clariori exemplo patebit. Hic
verò lectores omnes advertant
velim, quod sicut omnia quæ
ab animalibus proficiscuntur,
infirmiora dant remedia pro
humano usu, quàm quæ ex mi-
neralibus: sic quoquē hic intel-
ligere debeant, quod licet alca-
li viperinum specificam for-
mam possideat, & naturali aci-
do superveniente imprægnetur,
subque conveniente digestionis
calore in unum corpus excel-
lens maturetur: resurgat qui-
dem idem alcali efficacius ratio-
ne masculi adjuncti: ultra ta-
men terminum suprā ex Rai-
mundo allegatum non ascen-
dat. Adeoque ex minerali fa-

miliâ desumpta multò perfectiora in Epilepsia, Asthmate, calculo, plurimisque coagulatis morbis (Hippoc. Chym. cap. 14.) reperiuntur, quatenus eorum humidum radicale constantius experienciâ deprehendatur.

*Coagulati
mo. bi.*

Coagulati autem morbi generaliter dicuntur ij, qui ex acido immaturo ex stomacho ad alienas digestionum officinas fluunt & coagulantur: aut si in ipsis officinis per degeneracionem occasionalis causæ acidum potentius evadat, tunc innatum supprimit, & illicò contrahuntur pori, atque cum alcali loci, coagulum suscipit juxta membri proprietatem, ut suprà ex Hippoc. ostendi. Et quemadmodum in macrocosmo habitat in aëre occultus vitæ cibus, qui omnia in se continendo quæcunque mundus habet, ob id multiventris spiritus appellatur: sic quoquè in microcosmo intelligendum est, in humana itaque stomachi aëre habitat

multiventris spiritus, qui in se continet quicquid homo potest & habet, ut ex Hippoc. lib. de carnibus ostendi. Si ergò quidquam hujus spiritus in stomacho habitantis acidioram autem peregrini saporis, vel odoris non convenientis suæ propriæ naturæ hauserit, quæ non planè in maturum vel falsum mutari potuerit, & in alienam digestionis officinam ceciderit, ubi concoctio & alteratio dulciore actione, quàm in stomacho procedit, tunc statim potentius supprimit debilius, & coagulantur ambo in alienam indolem, undè incola spiritus indignatur, membrum incalcescit, proprium alimentum non concoquit, atque exhinc morbus palam producit: non secus ac cum acetum perlæ rectorem incolam supprimit, eumque ita debilitat, ut perlæ faciem amittat, sicut alibi satis lucidè ostendi.

Acidum ergò vividum & ma-

nifestum si per errorem ex stomacho labatur, atque penetret ad intestinorum œconomiam, statim ut peregrinum & potentius debiliorem operatorem loci supprimit, sibi que provinciam appropriat, colicosque dolores suscitatur, vel alvum fluxam reddit vel obduratam, & similia intestinorum vitia producit, de quibus tamen hoc loco ad evitandam prolixitatem non agere satius duco: cum proprium tractatum requirant: sed necessaria solum argumenta pro hac re exinde trahere conatus sum, ut inscitiam demonstrem eorum, qui nil aliud quam sibi ignotam infamare veritatem, eamque convicijs onerare didicerunt. Acidum autem illud vividum & manifestum (de quo hic sermo est) non intelligi debet ut fluidus quidam liquor, qui ut vulgus loquitur, instar rapidi torrentis descendat: sed acidum vitale, quod est per Hipp. aura levis:

*aura
vitalis.*

per Virg. igneus vigor : & per Horat. divina aura , per se corpore carens : quæ cum *sola esse non possit* (ut Hippocr. de diætâ) cibus potibusque se incorporat , eaque informat in alimentum vitale illius corporis hujusmodi cibum assumentis : undè rursus Hippoc. primo de diætâ *anima hominis in homine augetur, in alio vero nullo, & aliorum magnorum animalium similiter.* Hæc autem aura solâ *Aura* irradiatione suum perficit opus ; *morbi* peregrina verò huic permixta , *causa.* ut aqua aquæ , ignis igni , sola pro morborum causa sufficit , ut docet Magister de veterum medicina , eò quòd insitum operatorem (omnis enim musculus suum ventriculum habet) alterare facillimè possit , quo alterato è vestigio loci digestio *Cryptographia* turbatur , & ipsum alimentum *modus.* aliàs vividum pervertitur in mucosam indolem juxtà membri afflictæ proprietatem : non secus ac occultus odor sulphu-

222 *Hippoc. Medicinæ*

reus auripigmenti inficit & de-
nigrat sal saturni etiam à se lon-
gè distans , hoc modo : scribito
cum saccharo saturni in aqua
soluto , quæ scriptura iu carta
à nemine visu percipitur ; car-
tam scriptam colloca in cujus-
dam libri frontispicio ; deinde
habeas humido sulphureum o-
dorem ex calce viva , & auripig-
mento , ambobus prius separa-
tim contritis , & postea simul
commixtis , cui pulvisculo af-
funde aquam , & fac lixivium ,
quo eum alia carta madefiat ,
quam ad finem libri colloca ;
claudè librum , & sequentis
mane diei scripturam obscure
nigram apparentem invenies ;
eò quòd sulphureus odor auri-
pigmenti excitatus ab alcali cal-
cis penetraverit totum libri cor-
pus usque ad subjectum suum.

*Ars
imita-
tur na-
turam ,
& hac
artem.*

*Simili prorsus modo (inquit
Hippoc. de diætâ) operatur
Hominis natura , cum qua om-
nes artes , omniaque artificia
communicant. Nam si faber sy-*

noviæ in articulo (verbi gratiâ) pedis ita sit dispositus ad recipiendam inquinatam stomachi auram, sicut sal saturni ad recipiendam auram inquinatam odore sulphuris auripigmenti, tunc sanè stomachi aura peregrino odore tincta synoviam quoque in digiti pedis articulo inquinabit, & hoc solo fit odore ut ità dicam, ex quo nascitur dolor in pedis articulo, qui à loco podagra nominatur, & confestim alimentum aliàs vividum pervertitur in mucosam indolem &c. ut paulo ante dixi.

Hoc genus in universum Hippocrates ueterum more divinum appellavit, jussitque unumquemque animadvertere, & observare, ut si quid in morbis divinum adsit, illius providentia habeatur, ut & bonum, & admirabilem medicum se præstet.

Divinum igitur Hippocratis est occultum, arduum, obscurum, abditum, crypticum & admirabile fermentum

*Divinū
Hippoc.
quid?*

in omnibus tam Macro, quàm Microcosmi ventriculis, quod neque oculis videri, neque ullo sensu, sed solummodo ab effectu, multo labore & non modico tempore cognosci potest, illudque cap. 2. filium solis ostendi. Quæcumque enim oculorum conspectum effugiunt, ea mentis oculis obtinentur & superantur, ut habet præceptionum libello.

Vien- Hoc arduum, atque obscu-
mensu rum fermentum *solida* & *in*
profes- *arte fundata* decanorum socio-
forum rumque *fortissima* cerebella ita
contu- *obstupefecit*, ut divinum istud
meliosa tam in morbis, quàm in reme-
crassaq, dijs tanquam nefandum quod-
senten- dam in Hippoc. Chymico cele-
tiade bratum improbarent, atque
anli- novissima à prioribus discerne-
quissi- re ignorarent, quod præ stupore
ma me- se admirari fatetur quartus
dicina nimirum in ordine Vien. pro-
funda fessor: scutrilis dicacitatis fau-
mento. tor & adjutor, hocque ut mani-
 festè falsum & stultum à viris

Clavis. Cap. IX. 225
doctis tractetur, sed vigilans
stertit.

Galenus autem noster jam senex eorum vesaniam deridens, illud cum infinitis præstantissimis viris in maxima veneratione habuit, & in affectione quadam secreta statui, ipsisque partibus inhærere cum Hippocrate fatetur 20 de febrium differentia cap. 27. de febribus intermittentibus ita sentiens: *Harum circuitus repetere minime desinit, quoad DISPOSITIO in parte generante servetur.* Unde liquet quod eo loco paulò altiùs quàm libris methodi, & primo artis ad Glauconem febrium curationem instituerit, dicens: *præcipuum sanationis scopum esse DISPOSITIONIS hujus correctionem &c.* Et eodem libro. *Vbi vero calor superat materiam, appellatur incrementum; nil aliud vult, quàm quod Hippocr. Chym. in studiosorum gratiam dilucidius aperuit, fermentum nimirum id est A C I.*

D U M, vel occultum vel manifestum, quod dum plebeis loquitur calorem vocat, & A L C A L I materiam, nam si calor superat, materiæ vel alcali dominetur necesse est, ut ubique in omnibus macro & microcosmi exemplis ad nauseam usque ostendi, & tunc (ait Galenus) augetur calor, non solum in febribus, sed etiam in reliquis omnibus morbis & materijs, ut in hordeo Macrocosmi semine manifestissime supra ostendi, & nunc porro in paronychia Microcosmi semine similiter ad oculum ostendam. Est autem paronychia dolorum ferè omnium regina, igneus tumor, sic dictus ab acutissimo dolore, cujus similem vix habet humana familia: exoritur in radice unguium, id est in eorum ventriculo, quando per errorem occultum fermentum ibidem fit manifestum, & acescit, eo momento pervertitur vivendum alimentum, turbantur vi-

cina quæque, imò nonnunquã ipsa ossa eroduntur. Corrigitur autem hæc DISPOSITIO à potentiore acido, descendente ex perfectiori familia, quod Microcosmi accensum fermentum superare possit: nam priusquam tumor aperiatur; obliniri illum oportet, ut & totum unguem acido sulphuris, sicut ex campana colligitur, quod propter ejus spissitudinem oleum vocant, hæc unctio quando leviter mordet, ipso momento dispositionem corruptivam correctam notabis, quia potentior anima dominatur debiliore, non secus quam fictus spiritus veneris occulto acido in perlâ. Ablute digitum aqua repida, & satis est.

Horum quàm plurima in proximi necessitatem imò & ipsius luis venetæ festinam, tutam, atque jucundam extinctionem lubens exclusissem, nisi ubique temporis prævenisset me Vienneſium medicorum alta sapientia.

Non paucos observo doctissimos viros, qui longo usu & exercitatione, quædam dispositiones eradicantia adnotarunt, propter ignorantum autem multitudinem, hoc nostro calamitoso sæculo omnium unà, & catervatim frementium (miserabile dictu) in publicam utilitatem edere timent, eò quod gregariorum loquaculorumque medicorum captum superent.

Sic vulgus proprijs antidotis, id est, quæ specificè DISPOSITIONES quasdam destruunt, vel acidum & loci fermentum cohibent, absorbent, vel superant, non solum febres, sed per plurimos morbos abigit nulla purgatione præmissa, quibus a-niculæ nonnunquam consummatissimis medicis calumniam texunt, artemque illorum infimulant: docente id Hippocr. libro de affectionibus: *Si pharmaco non videbitur opus habere*, inquit, *medicamenta in potu exhibeto, quibus febris aut transmutetur aut deficiat.*

Hujusmodi dispositionum
correctionis cum Galeno, vel
cum Hippocrate transmutatio-
num exempla quam plurima
notat Hippoc. chym. quæ cum
cryptica, eorumque *labella com-*

pescencia, magneticaque natu-
ræ opera, & prædecessorum
nostrorum Medicinæ funda-
menta sint, ideò *ab ingeniosissi-*
mis decanis eorumque socijs
perlecta quidem fuerunt ut tes-
tantur, sed cum Prisciani re-
gulas grammaticales superant,
minimè ab illis intelligi potue-
runt, ut contumelioso cantu fa-
tentur, & ideò calumnijs illa
asperferunt, eò quod *ex mani-*
festis obscura considerare non di-
dicerunt, ut Hippocr. de illis
ridet: primo de diata.

Cuius-
dam la-
cifuga.
Es no-
rimber-
gensis
decani
verba,
in steri-
li eorū
cantu,
contra
antique
Hippoc.
medici-
nam.

Sed si spiritualis hæc operatio
est deridenda, tota sanè natura,
profundissimaque veræ medi-
cinæ scientia debebunt ridicula
haberi, quidquid enim tam in
macro quam microcosmo ope-
ratur natura, incipit ac finit

Magni-
ficata
sunt
opera
tua Do-
mine?
Nimis
profundè

da facta semper spirituali modo, cum
sunt co- alia instrumenta à suo condito-
gitatio- re sortita non sit. Ex parvo se-
nes tua, mine lini planta surgit, quæ
virinci- plurima priùs passa mutatio-
piens num tormenta, tandem carba-
non co- fa prodit, quorum ope, & flan-
gnoscer, tibus ventis, ultrà citràque per
Es stu- orbem feruntur homines: hæc
tus non actio à principio ad finem uf-
intellis- què ex spiritualibus procedit,
get hac cryptographiæ similis, ut osten-
psal. 91. dit Hippocr. Chym. loco suprà
 citato. Et ipsa natura humana
 ex solo pane, & aqua simplici
 non solum fabricat corpus
 quod tangimus, sed & ipsum
 spiritum opticum incompre-
 hensibilis tenuitatis: hanc na-
 turæ operationem nullis alijs
 quàm clarissimis Norimber-
 gensis scil. Reipublicæ, ut &
 Austriæ medicinæ decanis, unà
 cum reliquis focijs adjunctis,
 ineptam, circumforaneam, &
 ciarlatanam (ut loquuntur) ap-
 pellare concessum esse existi-
 mo. Sic pro ipsa medicinæ

panis
 &
 aqua
 fiunt
 spiri-
 tus.

scientia, neque rabarbarum,
neque senna, neque agaricum
&c. innato spiritu ablato pos-
sunt amplius corpus humanum
turbare: neque ea integris vi-
ribus cadaveri humano (spiritu
scilicet ablato) propinata illud
purgarent: à deoque quicquid
fit in medicina præter decano-
rum sociorumque vociferatio-
nem instar cryptographiæ, spi-
ritualiter scil. procedit. *Ex in-
sensibililibus namque omnia con-
fiteare principiis constare, canit
Lucret. lib. 2.* Porro gallarum
pondus vnum, & hujus ponde-
ris quarta pars vitrioli (neutro
horum nigro) conjuncta tamen
cum aqueo liquore ratione in-
fusi spiritus nigrescunt, eò quòd
alcali gallarum sorbeat spiritum
acidum vitrioli, & ferrum im-
maturum diluitur in atramen-
tum, quod Reges, literati, illi-
terati, plebei in frequenti usu
habent, hi tamen omnes cum
crypticum hunc, abditumque
colorem in lucem productum

*Atra-
mentum
ex ab-
ditis
produ-
citur.*

tractent, circumforaneorum nomine à magnificis nostris decanis, eorumque socijs & lucifugis taxantur; qui lingue quidem ineptè, attramento verò ineptissime utuntur. Sed ut his finem faciam, concludo cum Lucretio quòd tam doctus, quam indoctus fateri compellitur, quicquid nimirum mundus habet, ex crypticis abditisque productum esse: soli autem loquaculi, qui dum vana & vacua corpora sine spiritu toti mundo se palam ostendunt, hæc naturæ opera vna cum suis instrumentis ludibrio exponunt, leves, ingratae, ac ludicrae aves, quas suis esurientibus comedendas, ac deridendas nunc propino: Et undè digressus sum, redeo. Aura itaque stomachi peregrino odore imbuta ad articulos pedis perreptare potest (sicut aura sulphurei realgaris ad sal saturni, quamquàm longè distans, ut mechanice ostendi) atque habitatorem spiritum

cum ita turbare, ut alimentum
 loci aceſcat, & dolor exoriatu-
 r, qui à loco podagricus vocatur.
 Cujus autem ſpeciei ſit hæc a-
 ciditas peregrina ab aura ſic
 tinctâ, humanâ mente aſſequi
 nequimus, undè Hippocr. præ-
 cept. libello: *propter attributa*
varia, id eſt, acida varia diu-
turniore quandoque morâ affe-
ctus aſſident. Pro particulari
 itaque medela latet in ſpecifi-
 co alcali, tale acidum ſitiente,
 horum dolorum contrarietas,
 ſicut de ferro ad ſplenem & de
 oſtiocolla &c. oſtendi (vid. *Aqua*
 Hippocr. Chym. cap. 28.) Pro *sperma-*
 externo autem remedio vidi *tis ra-*
 aliquoties vehementiſſimum *narum*
 dolorem aquâ ſpermatis rana- *alcali*
 rum tepidâ alcali volatilis divi- *dives,*
 te fuiſſe mitigatum, ut habet *inflama-*
 Hippocr. Chym. cap. 19. Idem *tionis*
 quoque habet Tenzelius in Exe- *nes ſol-*
 geſi: addito tamen alumine. *lis po-*
 Hæc aura, ſi ad renes perre- *dagri-*
 ptat, & præſidem ibidem ſpiri- *cas.*
 tum ſupprimat, quicquid ap-

*Calculi
origo.*

prehendit, coagulat cum alcali urinæ in calculi speciem; idem quoque in vesica, in jecore vena porta, in pulmone, in bilis vesicula, & in omnibus digestionum officinis, in quibus fluida materia reperitur, contingit. De modo videatur Hippocr. Chym. cap. 14.

Eodem modo generantur lapides præter-naturam non solum in hominibus, sed etiam in quibusdam animalibus, eorumque partibus, & idem acidum, quod illos coagulaverat, mutato ordine rursus dissolvit, ut ostendit magistra natura in cancrorum lapidibus, qui tamen ipsi cancris non sunt morbofi, sed ab eorum primis constitutivis oriundi: Conserve quoque apud me lapides in caponum renibus, & in boum felle repertos, sunt qui etiam ex eorum vesica, & renibus ostendunt.

Sic quoque nascitur præternaturam, & reperitur lapis in

felle histicis, vel porci spinosi, ^{Lapis} quem magnis laudibus extol- ^{histicis.} lunt fabulatores, rerum causas ignorantes, & præsertim qui medici Canonici à mulierculis & ignara plebecula audiri volunt; Docti enim norunt unicam esse medicinam Hippocraticam, quam solum in externam, & internam distinguere necesse est: propter ignorantiam autem in diversam secuerunt, ut habet Hippocr. Chym. in præfatione.

Redeo ad lapidem in felle histicis obortum, cui adscribunt multas imaginarias vires, & ex mera simplicitate (quæ sanè in medicina toleranda non est) asseverant, debili tamen argumento, hunc esse singularis virtutis supra omnes animalium lapides, eo quod gustum amaricet, nescientes ex felle saporem amarum contraxisse, cujus pars cum acido & alcali coagulationem inivit: eodem modo

236 *Hippoc. Medicinæ*

ut calculus renum plerumque
 rutilat à sanguine ; ita & vesi-
 cæ albicat propter mucilagi-
 nem sibi admixtam , quam ve-
 fica plorat. Quicquid enim aci-
 dum coagulans , & alcali ap-
 prehendunt in festina coagula-
 tione à vitali regimine exclu-
 sum , & non procul recedens
 à natura amborum , in socie-
 tatem suscipiunt : non aliter,
 quàm calx cum aqua liquefacta
 rursus coagulum petreum fit
 cum rebus sibi commixtis , ut
 ostendit quotidiana experien-
 tia. Unde lamentatur Hip-
 pocr. de diætâ , quod *Homines*
ex manifestis obscura cognosce-
re ignorent. Sed quare lapis
 in felle bovis inventus non re-
 putatur ejusdem virtutis cum
 histrice ? cum aliàs à bove nil
 proficiscatur , quod humano
 usui non conducatur ? Dicam ;
 quia frequentior est. Decani
 vero cum sociis commendant
 hunc lapidem hac non minus
 sagacissimâ quam potentissimâ

*Lapis
 in felle
 bovis.*

*ratione : nisi enim magna esset
virtutis , Magnates cum ma-
gno non coemerunt pretio.*

Proh ! magnifici Domini ,
quomodo vulgo plebique ita
vos ridiculos approbavistis ?
Magnates , suntne hujus sæ-
culi medicinæ arbitri ? & si
essent , novum tamen non est ,
acerum distillatum pro filio
veneris , aquam elementalem
pro cordiali approbare , & ex
mera ignorantia iisdem pro
magno medicinæ thesauro
commendare atque dedicare ,
& insuper pejerando in proxi-
mi interitum defendere , non
quâ vera , sed ut talia ap-
pareant : Verum multitudo
imitantium non parat menda-
cijs patrocinium , Sed infe-
lix mortalitas togatæ ignavia
morem gerit , eique obtempe-
rat.

Sed quæso , Magnates undè
noverunt hujus lapidis virtu-
tes adeo præcellentes ? quæ
non nisi per causarum cognitio-

nes, aut multiplices experientias addisci queunt, teste Hippocr. de lege. Illi autem cum neutri studeant, aut vix ex milibus unus, non ab alijs hanc notitiam hausisse possunt, quàm à vanitatum fabulatoribus, quibus subscribunt; & qui sesquipedali, vacuo tamen sermone medicinæ scientiam jactitant, acetum autem à sale discernere ignorant, ut solis luce clarius ostendi.

Apagē ergo cum his nugis, quæ in nobilissimæ artis medicinæ detrimentum, proximique calamitatem, & dispendium conspirant; est enim tot vanitatibus commaculata, ut patet in reformatâ & à vulgo approbata & acclamata Pharmacopœa Augustana: quod medici nomen jam in plebis ludibrium, in comicorum facetiam abierit, & nisi sordida inertia, atque miserabilis ignorantia deponatur, timeo ne sit ventura dies, quo paulatim rustica ara-

era subeat : ad quod eruditum
sanè principium non parùm
contribuet antiquissimæ Hip-
pocraticæ medicinæ supplantatio,
& prædecessorum nostrorum
memorandæ doctrinæ de-
formatio. Deo sic permittente.

Tandem lapidi aquam super-
fundunt, quæ tandiù relinqui-
tur, donec amarescat : quod fit
brevissimo temporis spatio,
præsertim quando lapis recens
est, nam si aliquoties antea
fuerit ablutus, tunc longiore
tempore in aqua macerari de-
bet, quam ablutionem postea
ægotis propinant; cujus sapor
est amarus, & virtus calfa-
ciens.

Hinc joco ridens Zacutus : *Zacuti*
intensis febribus *inquit* dari *jocus.*
consultum non est, nam impen-
sè calefacit, inflammat, sitim
provocat, etiamsi cardiacis fri-
gidis permisceatur, provocat
tandem sudorem (post multas
nimirum angustias) & deob-
struit ob amarorem, hætenus

Zacutus. Id sonat, anguem in herba latere, nam impensè calfacere, inflammare, sitim provocare, sunt accidentia propria in malignis (ità dictis) quæ si proveniunt à potata ablutione lapidis, ut testatur Zacutus, longè abest ut ea tollat, sicut promittunt domini Decani cum eorum collegis.

Sed videamus Dioscoridem, qui easdem vires animalium felli adscribit, quas summi nostri Doctores sui lapidis ablutioni, inquit enim fel esse amarum, acre, & calfaciens: adeoque ablutio lapidis amarescit ex felle, quia cum felle easdem habet vires, Dioscoride teste. Sed Magnatibus propinare hanc ablutionem volumus in malignis & periculosis morbis, aiunt domini Decani cum socijs: quare? Quia magno emittur pretio: Ergo &c. Vah delirans societas magnatumque detrimentum! Quod autem à felle amarescat, probat festina ablutio

Clavis. Cap. I X. 241

ablutio ut supra dixi: ideoque si propter simplicem amaritudinem lapis hic aperitivus foret, concedendum pariter necessario esset, plus deobstruere posse unicam guttulam ex felle vilissimi pisciculi desumptam quam lapilli hujus decem ablutiones; eo quod omnium fel acre, & calfaciens existat, Dioscoride teste. Vid. etiam Hippocr. Chim. cap. 14.

Dementiae autem simile est opinari hunc lapidem in felle talem nasci, & non ab illo sapore amarum contraxisse. Sapo coquitur ex alcali, & oleo, fitque corpus salsi saporis, & albicans, quia peregrini nil intrat: cui si addatur inter coquendum succus betae, colorem acquirit viridem, cui succo si pariter adderetur fel, saponem quoque ammare scire, necesse esset.

Sic lapides renum ruffi sunt coloris propter sanguinem, qui ex venis ratione acidi morbofi

paulatim eò transudat, & coagulatum intrans lapides tingit: Lapis visicæ albicat propter mucilaginem in vesica repertam. Et lapis histricis in felle natus non debet amarum fortiri à felle saporem? Nequè vim calefacientem ab illo trahere? Quid tandem? Trahitne morbi causam, ut magnes ferrum solo odore? Videamus igitur quomodo id contingat.

*Magnes
lapis.*

Magnetem trahere ferrum solo odore fatendum est, quod probat distantia, per quam trahit. Ferri humidum radicale, vel acidum naturale cum valdè fragile sit, spontè exhalat, ut ex Hippocr. ostendit Hippocr. Chym. cap. 19. Nisi enim ferri acidum huiusmodi esset, ab animalium stomacho jugulari non posset, & per consequens ejus limatura per os assumpta nil prodesset. Mater ferri est magnes, quæ filij odorem percipit, quia amat; cujus odore cum sufficienter saturata non sit, ea

de causa ferrum trahit, & allit;
cit; sicut de alcalibus, & mat-
tribus rerum supra ostendi. Ru- ^{Rubigo}
bigo autem vel crocus martis, ^{sterilis}
licet etiam sit filius magnetis,
ab illo tamen negligitur, quia
ab eo anima, vel acidum expi-
ravit, & ob id ejus odorem ma-
ter non percipit: hinc ab Ho-
ratio sterilis rubigo appellatur.
Quò autem junior magnes, eo
fortius & alacrius trahit, non
tamen idem facit ejus ablutio.
Quemadmodum autem magne-
tis ablutio non trahit ferum: sic
quoquè hystricis lapidis ablutio
non trahit morbi causam, licet
etiam cujusdam innominatæ ha-
tenuis morbificæ causæ mater
esset.

Quicquid è longinquo trahit,
ut magnes ferrum, trahit amo-
ris gratia, & semper sibi simile
trahit; & sicut alcali vegetabile
rapit alcali calcis pro sapone
conficiendo (hæc enim est vera,
& sui similis tractio, sic vidimus
trahi aurum atque planè dissol-

vi, ac mori, mori inquam quia
 cadaver olebat) à matre alcali,
 quæ est Alberti Magni magnes
 aurum trahens (quæ verba Do-
 ctus quidam stultus literari sen-
 su accepit, atque in dicendi lo-
 cum vertit) sic enim loquitur
 Bernardus quartâ parte sui li-
 belli: fons est illi sicut mater,
 illa trahit Regem, & non Rex
 ipsam. Hoc voluit Paracelsus,
 quando dixit, magnetem in o-
 leo martis (id est, aurum in al-
 cali metallico fortissimo, & po-
 tentissimo suo simili resolvi,
 tuncque acquirere decuplo ma-
 jorem virtutem) extinctum vir-
 tute in decuplo augeri. Nisi e-
 nim rerum consensus & amor
 naturalis rebus inesset, natura
 subsistere non posset, vel si ali-
 quandiu cessaret, universa na-
 tura brevi temporis intervallo
 omnimodam pateretur ruinam:
 solis enim filius in parva quan-
 titate relinqueretur, neque cres-
 ceret, neque multiplicaretur.
 Non ergo in natura discordia

*Oleum
 martis
 quid sit.*

viget, aut lis, ut quam plurimi sunt arbitrati, sed quidquid fit, amore fit: natura enim ex suo instituto maximè desiderat, appetitque esse in profundo corporis elementati, in quo operatur, illius calorem naturalem, vimque sementificam confirmando, quia est pervia omnibus corporibus, ut docet excelsi ingenij Raimundus: quam doctrinam, & naturalem amoris tractionem sequenti mechanicâ in metallico exemplo (cum in metallis versetur) ostendam, ut pateat naturam in omni re similem esse.

Sit uncia argenti soluti ab aqua forti, hanc solutionem coagula in salinum pulverem, quem super plumbum liquefactum in igne quidem, & non admodum calens, neque planè frigefactum projice: & spatio octavæ partis horæ acidum sal aquæ fortis deferit argentum, & rodit tantam quantitatem plumbi, quantam argenti perdidit id est

unciam : reliqua plumbi pars, quia alcali metallici vices gerit in artificialibus, trahit, & exsariatur argento, quod probatoria cupella in lucem redit. Hanc mechanicam quam plurimi viri docti admirati sunt : nam ex plumbo traxerunt unciam argenti, & pulverem invenerunt eadem forma, & pondere sicut projecere : unde hæserunt in opinione, esse illum eundem pulverem argenti, quem projecerunt, ex quo lucrarentur plurimum, dummodo pulveris in corpus refundendi modus inveniri posset. Sed sicut magnes trahit ferrum, sic quoque saturnus (alcali in artificialibus) trahit lunam : & cum sitiens sal aquæ fortis aqueo humido carens solum esse non possit, trahit tantum plumbi, quantum argenti perdidit. Hæ & similes tractiones, quas tam in Hippocrate Chymico quam hoc in libello illustribus exemplis prosecutus sum, fuerunt forsan

dudum explosæ, quia non intellectæ Pythagoreum metamorphosēs.

Hoc est fundamento quoque *Met.*
trahit lapillus ille noviter detectus serpentis capillati, quem *psycos.*
sis. Kircherus describit in libello,
cujus titulus: Regnum naturæ
magneticum, Cujus lapilli copiam nos quoque habemus, & applicavimus rabidi canis morsui, cui fortiter adhæsit per 18. horas circiter; & alij puellæ à rabido vulneratæ per 7. dies & noctes; non autem hujus lapilli ablutio id præstitisset: quantumlibet agni chordiani hæsitanter balent. Sed sicut magnes ex omnibus mundi rebus, & metallis nil aliud trahit, quam ferrum: ejusque spiritu delectatur (rubiginem negligit) & petræ serpentis capillati gaudet, & trahit veneni odorem inflicto à venenoso morsu, non autem arsenicum, nappellum, neque aliud virus; sic quoque jaspis trahit spiritum exoticum, qui

Jaspis.

impetum facit in humano sanguine : vidimus aliquoties oculos sanguine suffulos jaspide cervici alligato sequenti mane pristino splendori restitutos. Sed sicut ablutio magnetis non trahit ferrum : neque ablutio lapilli serpentis venenum : neque ablutio jaspidis ex sanguine impetum facientem spiritum, sic neque lapidis histricis ablutio trahet quicquam maligni ex humanis corporibus, Docente id Galeno, primo de naturalibus facultatibus cap. 14. Quæcunque, *inquit*, vel serpentum venena vel tela educunt; hæc quoque eandem, quam magnes lapis, facultatem ostendere, sed magnetis ablutio hujusmodi facultatem non ostendit : neque igitur ablutio lapidis histricis. Somnia ergo sunt & aniles fabulæ, quas somniatores magnatibus imponere satagunt quibus multo magis, ut & medicæ facultati expediret, ut hi ligone potius philosopharentur sicuti

de quodam, qui agrum erat fos-
sus, Lucianus ridet.

Dixi magnetem ferrum è dis-
sito loco sentire, & solo odore
trahere, dummodò ex natali lo-
co erutus sit; aliàs nimirum ubi
nascitur, nil trahit, quia odor
ferri ibi in loco natali non deest.
Elba insula magnetis lapidis fe-
rax, nunquam tamen auditum,
nec visum est, quod naves tran-
seuntes incommodet, ne acum
quidem nauticam, eò quod ma-
ter magnes ibidem spiritu ferri
saturata sit: Sic quoque lapis *Lapis*
serpentis capillati saturatus odo- *serpentis*
re veneni, quod traxit ex rabi- *tis*
do morfu, ultra mensuram non
capit, reliquum negligit, spon-
teque à vulnere cadit. Habet
ergò hic lapis juxta mentem Ga-
leni cum magnete trahendi fa-
cultatem: sed ejusmodi in lapi-
de porcino non reperitur adeò-
que, inquit Galenus, excludi-
tur à magnetica virtute. Patet
ergò, quicquid de hujus petrae
ablutione contra Magnatum pe-

riculosos morbos excogitatur,
extra cerebrum loquaculorum
cadere in merum nihil, & tene-
brosam ignorantia chimera.

Cum verò pulvere tenuis pro-
pinaretur, tunc procul dubio
aliorum lapidum instar traheret
acidum quoddam suæ naturæ
proprium; sicut oculi cancro-
rum trahunt acidum illud, quod
vulnus putrefacit: lapis spon-
giæ acidum, quod strumas coa-
gular: lapis percarum acidum
urinæ in stranguria: lapis Be-
zaar acidum lypothimicum cir-
ca cor abortum: lapis ostiocol-
læ acidum, quod ossis congluti-
nationem impedit &c. Omnia
dicta specificè morbosa acida
bibunt; sic quoque lapis histri-
cis suum quoque specificum
acidum combiberet per os as-
sumptus: quod tamen hactenus
à nemine approbatorum des-
criptum fuit.

*Morbo-
rum
causa
acida,*

Quid autem sit specificum
istud morborum acidum de quo
dixi, verbis explicari nequit,

ut testatur Doctor meus de veteri medicina, qui postquam morborum causam acidam, acidissimam demonstravit, pergit in hæc verba. Nullum autem est quod oculis conspicienti videre, ac cognoscere contingit; quapropter etiam obscura mihi appellata sunt, non tamen quod obscura permaneant & nos vincant: sed cum multo labore, & non modico tempore præ oculis videntur, & cognoscuntur. Quæcunque enim oculorum conspectum effugiunt, ea mentis oculis (scil. nostrorum) obtinentur, & superantur. Hactenus Hippocr. Id sonat, ut à notis ad ignota paulatim ascendere debeamus, ut Hippoc. Chym. docet, qui ab artificialibus ad naturæ humanæ fabricam gradatim procedit: nam sicut ostendi, quod acidum ferri quam sensu vix percipiatur, & istud acidum nullibi reperiatur, quàm in ferro, quia est singu-

laris speciei ; magnes tamen sentit, illudque trahit etiam à longè distans : sic quoque sunt in corpore humano plurima, & infinita acida, quorum quædam fiunt per degenerationem morbosæ causæ, quæ non ab alijs nisi suis, & proprijs magnetibus percipiuntur & attrahuntur : ut acidum morbosum in splene à nulla alia re attrahitur, quàm à ferri rubigine : acidum morbosum generans strumas à nullo alio (quod sciam) quàm à spongiarum lapide sentitur, & attrahitur &c. possuntque vocari magnetes, quia dictos spiritus sentiunt, & ad se trahunt, sicut magnes ferrum ; & nisi dicti acidi spiritus in promptu, & suis magnetibus odori essent, ab his non traherentur neque absorberentur. Sic Aurum nostris sensibus inodorum est, à suo magnete tamen vel matre percipitur à longè ; illa enim trahit Regem, teste Bernardo, & non rex ipsam.

Occasione occultorum odorum opportunè hîc mihi fiunt *Rerum odor.*
obvij odores rerum manifesti;
& sicut priores ab acido ostendi, sic quoque hos ab acido, vel calido cælesti provenire, mechanicè demonstrabo; quiescunt itaque odores nisi moveantur: moventur autem, quàm primum in odorem rem agit humidum radicale proprium vel consentaneum, & odor illicò longè latèque spargitur magis, vel minus teter vel suavis juxta calidi innati seminali virtutem. Quod paradoxon priusquam progrediar, vivis exemplis ex naturæ officinis desumptis ostendam.

Calx per se inodora est, sed cum dissolvitur in aqua simplici, murique construuntur, agit acidum in alcali, & vice versa; hæc commotio, & actio spargit odorem humanæ naturæ inimicum, & ideo priusquam habitari possit domus noviter constructa, oportet ad

minus prætereat integer annus,
quo tempore elapso cessat actio
humidi in acidum.

Hordeum quoque per se
odoris ferè nullius, cum verò
ejus farina excocta fermenta-
tur pro cerevisia, id est quando
constitutiva incipiunt agere in
invicem, spirat odorem ine-
briantem, qui licet non sit gra-
vis, mentem tamen ità pertur-
bat, vt reminiscenciam perver-
tat.

Vna parum habet odoris, sed
succus expressus sub actione fer-
mentationis odorem longè spi-
rat, vt & panis sub fermenta-
tionis actione, id est, quando
humidum agit in calidum, vel
acidum in alcali.

Ipsi acidularum fontes, cum
adhuc ebulliunt, spirant odo-
rem gratissimum in natali loco,
quìa ipsum agens, est acidum
cæleste naturæ humanæ ami-
cum.

Sic quoque acetum cum rodit
quicquam, v. gr. coralia, po-

rentius olet, quàm cum inquiete stat, &c.

Ambra pinguis, & ignavissima *Ambra*
mi odoris, vix dicere audes quid
verè spiret, quia calidum, id
est, ejus acidum, est minima
pars respectu radicalis humidi
vel alcali: cum verò pinguedi-
ne odorata, & conveniente,
verbigratià Zibeto (quod quò
purius & sincerius, eò quoque
acutior, & ingratiorem spi-
rat odorem) per solutianem
justâ proportionem acuitur, tunc *Zibetia*
ignavum ambrae calidum à Zi-
beto excitatum incipit agere in
humidum, & excitatur ab illa
actione odor suavissimus: ut
per exemplum. Ambrae grana
decem, Zibeti grana tria in
mortariolo contere, & ambra
statim colliquifcit, cui instilla
pro augendo acido guttulam
vnam vel alteram succi limo-
niorum, & sanè unguentum
condies admirabilis suavitatis,
quod pellibus affricatum incre-
dibilem spirat odorem.

*Mos-
chum.*

Sic moschum quò purius & simplicius, vehementer quidem, sed malè, aut certè non benè suaviterque olet; cum verò dissolvitur cum nonnullis guttis spiritus rosarum ardentis, quem acidum ostendi, mirum tibi dabit fragrantem odorem: cujus moschi sic soluti tria grana si supra dictæ solutioni ambræ Zibetique junxeris, suavius odorem suavis aegrè reperiens; & sicut ostendimus gravem odorem calcis, cerevisiæ &c. multis hominibus esse nocuum: sic quoque suavem hunc quàm plurimis tam viris quàm fæminis pariter dicimus esse inimicum, illumque planè perferre non posse præfertim uterinis motibus, pulmonumque affectibus laborantes, quos omnes morbos ex acido provenire docuit Hippoc. de veteri medicina: cum ergò odor licet suavis per nares ad uterum pertingat, illicò excitatur dormiens illud acidum morbosum.

bosum in utero ratione fermenti, simile enim in simile facilem habet ingressum, ut ignis in ignem: sicut videre licet in exsufflata candela, cujus fumus pinguis facile flammam concipit, cum nil aliud sit, quam fumus accensus: sic quoque morbi uterini facillime ab odoribus, qui fermentabiles sunt, excitantur & accenduntur, quæ fermentatio in vtero ab odoribus, qui excitatis prævaleant, rursus superari potest. Quemadmodum magna flamma superat minorem, illamque extinguit, vel lux minor à majore superatur, sicut de acidis mineralibus, quæ vegetabilium superant, & hæc rursus animalium suprimunt, supra illustribus exemplis demonstravi: sic quoque morbi uterini ab odore suaveolente excitati fermentari ebullireque incipiunt magno impetu, qui à graveolente rursus supprimuntur, & planè jugulantur. In praxi medica nota-

*Morbi
uterini*

tur, quod matrix ex sua natura ad suaveolentia sursum convellatur, vel deorsum si idem suaveolens subtus indatur. Si ergò sursum elevetur, atque ejus capacitas flatulentis vaporibus in ea excitatis infletur & distendatur, tunc diaphragma coarctatur quod à multo flatu compressum, respirationem vocemque inrercipit, ità ut miserâ morte videatur perempta, tunc pro medela ex cubiculo omnia suaviter spirantia efferuntur (ne scil. eorum odor ad nares ægræ deferatur) & vulvæ matricis admoventur, vt suavitate odoris matrix deorsum redeat (mirum enim est, quantum uterus oblectetur, & quam avidè se convertat ad suaveolentia) & naribus applicantur odoramenta, quæ suavem attractum superare, vel prorsus jugulare vehementia possint (sicut de acidis liquoribus paulò antè ostendi) vt assa fætida, castoreum, oppoponax, sagape-

num, oleum petrae, tartari distillatum, & similia. Vel quæ naribus hausta intus suave fermentans acidum suo contrario mortificare possint, & hæc sunt *Alcalia volatilia* suau-acidos uterinos odores absorbentia, ut verbi gratiâ fumus accensarum rerum ex animalium familia, quæ accensæ nil nisi alcali volatile acidorum consumptivum, & destructivum spirant: eligunt autem mulieres magis superstitione, quam ratione ductæ pennas perdicum, & cornua caprina (fortassis quia desumpta ex salacioribus) pilos, corium calceamentorum veterum, vel matulae corruptæ urinam, omnia alcali volatile spirantia, quæ ostendi acidis fermentationibus esse contraria, & destructiva, quorum odorum minimâ parte naribus attracta, statim ægra respirat, melius se protinus habet, quia uterinum fermentum cohibetur suo contrario: fermentabi-

lis enim odor sicuti suo simili
facillime commiscetur, & ebul-
lit, ità dissimili ab ebullitione
cessat: id voluit tuuc Hippo-
crates de diætâ cum ex Pytha-
gorica schola, *inquit*: si quis
non credit animam animæ ad-
misceri demens est.

Rosæ odor multis gratissi-
mus, multis quoque pernicio-
sus, hinc rosa à Plinio vocatur
angusti odoris libr. 21. cap. 41.
Novi honestum civem hujus
Regiæ, cui quotiescunque ro-
sarum sentit vel è longinquo
odorem, non solum pectus
constringitur, sed per multos
dies coryza vexatur.

*Syrupus
Rosæ-
inus.*

Rosaceus syrupus solutivus
inconsideratè per os assumptus.
quoties suscitavit syncopes, &
animi deliquia? præsertim in
mulieribus ijs, quarum nares
odores facillè ferunt, sed earum
intus contremiscunt viscera, ut
notarunt practici.

Sunt qui selenum non dige-
runt, sunt quoque qui aromata

concoquere nequeunt, sed continuâ eructatione concoctioni reluctantur : quæ omnia Doctor meus sapientissimus animadvertens , admonet illos, qui medicinam tractant Aphorif. 28. sect 5. hoc modo : *sufficitus Aromatum muliebria ducit, sæpius verò & ad alia utilis esset, nisi capitis faceret gravitatem* : vbi notandum ex Columella lib. 12. cap. 20. 4. Odores & aromata pro eodem accepisse. Quare Lucretius de se ipso ; varios, inquit, rerum sentimus odores , nec tamen ad nares venientes cernimus unquam libr. 1. 60. Hæc omnia comprehendens lib. de victus ratione emunctissimæ naris Galenus noster ita concludit : *odores prosunt , & obsunt* : quam Galeni sententiam in vterinis affectibus paulò antè ad amussim ostendi non veram tantum, imò verissimam esse testante fæmineo sexu. Odor enim fermentabilis, quem omnia aro-

mata spirant, & qui fermenta-
tione multiplicatur, pluribus
obest: & contra odor alcaliza-
tus, & qui ex accensis anima-
lium partibus excitatur, quia
fermentorum destructivus plu-
ribus, prodest, ut quotidianus
usus & experientia docent.
Adeoque odor quilibet distin-
guendus est, & in suas classes
redigendus. Hoc est, quod vo-
luit Hippoc. de virginum mor-
bis. Non enim possibile est, *in-*
quit, morborum naturam co-
gnoscere (si quidem artis est
invenire) nisi quis noverit na-
turam in indivisibili, ex qua in
principio discreti sunt.

His omnibus consideratis pa-
tet. quare veneranda antiquitas
nobis præscripsit pro debili, &
languido ventriculo composi-
tum illud medicamentum ino-
dorum, ut omni individuo usui
esse posset, cujus titulus, syru-
pus de absinthio. Hic quia ex
simplicibus ut absinthio ponti-
co saporis aromatici, & ad-

Syr-
pus de
absin-
thio.

stringentis, rosa, spica indica, odoratissimis, vino veteri, succo cydoniorum pariter adstringente, & sacharo conflatur, jusserunt ideo coqui hæc omnia in fictili vase aperto, ut vini veteris spiritus volatilis secum auferat odores aromaticos, tam spicæ, quàm absinthii, rosarumque, & sic odores per quam plurimis (verba Hippoc. Chym. cap. 30. aut non intellecta, aut ex malignitate mutata) se perferre non sufficientibus Galeni suasu minimè nocumento sint, & syrupus eorum debili stomacho non odorato spiritu vini, sed modeste adstringenti facultate succurrat, hæcque est causa quare juvenis fuerit (ut testatur textus) hujusmodi syrupus. Unde elucet ratio, & prædecessorum observatio diligens in medicamentis componendis, quare scilicet hunc syrupum inodorum esse instituerint. Videantur hac de re Quercetani Tetras, & præ-

ctici omnes, & apparebit rei-
veritas, quæ quanto magis ab
osoribus præmitur, tanto glo-
riosior triumphat, & mendacia
pedibus conculcat. Non enim
sufficit veterum memorandas
observationes longo studio mul-
tis vigiliis lucubrationibusque
fideliter adnotatas, nobisque
relictas ex mera inscitia con-
demnare, & inusitatâ vocife-
ratione sine fundamento, &
causa incognita reformare, &
insuper per eorum vestigia in-
cedentes dicteris, atque ca-
lumniis infamare; sed oportet
si non auctoritate, & experien-
tiâ, saltem ratione contrarium
demonstrare, aliàs omnes ridi-
culæ & ineptissimæ approbatio-
nes, unâ cum absoniis clamo-
ribus à sapientibus atque in-
telligentibus non solum, ut fal-
sæ vanæque agnoscuntur, & ad
earum originem velocissimè re-
mittuntur; sed insuper à vulgo
inter futilia, sordidaque com-
menta, summasque livitates
numera-

numerabuntur, ut sunt; nulli-
bi enim legitur nequè in vete-
rum nequè in novorum naturæ
interpretum scriptis, eos do-
cuisse acetum distillatum, esse
laudatissimum veneris spiritum,
& tanquam alkahest: toxicum
cupri aceto extractum, esse epi-
lepticum, vel hystericum re-
medium: aquam elementalem,
esse sal tartari volatile, & pro-
stratis ægris panaceam: aut co-
ralia, quæ tam à sapientibus
quàm idiotis inter gemmas re-
censentur & habentur, corrosi-
væ communi calci æquiparasse,
atque inutilia proclamasse: aut
acetum ex farina distillatum,
pro spiritu salis armoniaci acido
venditasse: vel minium posse
aërem in ponderosum corpus
condensare, aliasque sexcentas
hujusmodi falsitates generi hu-
mano exitiosas phræneticorum
deliriis absurdiores, quæ sine
tædio citra bonorum morum
corruptionem vix leguntur: hæc
inquam & his similia veteres

nostri non docuerunt, & tamen, quanquam falsissima experientiâ, ratione, & auctoritate deprehendantur in medicinæ & generis humani detrimentum, à dictis nostris magnificis approbantur, atque acclamantur. Unde excandescens Aristoteles: Calamum in mente priusquam in atramento tingere sciolos jubet, nè dato uno inconvenienti sequantur innumerabiles falsæ conclusiones; sicut maximo cum damno experiuntur non solum antiquissimæ veritatis studiosi, sed insuper ipsa medicina: & quod magis dolendum, ipsi ægri, ut manifestè apparet in syrupo de Absinthio, quem veteres sine odore, & adstringentem pro omni nimirum individuo instituerunt, ut ex rationibus paulò ante dictis, atque experientiâ ostensis liquidò constat: hunc tamen contra instituta, & medendi præcepta, imò contra naturæ ordinem cum spiritu vi-

ni aromatizato, odoratissimo-
que commiscent, atque propi-
nant, hac nimirum falsâ vanâ-
que opinione; quod nimirum
odores, omnibus tam viris, quam
feminis indifferenter conve-
niant. Sed qua utilitate, & fru-
ctu docent practici, & judica-
bunt ij, qui humanum habent in
pectore spiritum, fæmininum-
que sexum vterinis motibus af-
fectum aliquandò conspexe-
rint. In scriptore quidem &
mancipiorum negotiatore, fa-
teor hunc errorem tolerabi-
lem esse, simplici que correctio-
ne opus fuisse; sed in homini-
bus nimis alta sapientibus, ut
sunt decani electi cum sociis,
qui artem alios docere osten-
tant, communem verò & Ga-
leni tritam medendi methodum
non intelligunt ut ostendi, de-
plorabile facinus est, minime-
que connivendum: si enim ve-
teres (quos insultant) Absinti-
ten, & cydoniten invenire po-
tuerunt, ut apud Dioscoridem,

quæ difficultas illis fuisset, addere spicam odoratissimam, atque rosam, si odor & vinosus spiritus in hoc composito utilia fuissent? Apparet exindè quod optimè noverint quantum distent aëra à lupinis, quæque oleant allium haram, suam capramque commixtam. Admiratus aliquandò sum non tantum Hippocratem, qui ea solummodo, quæ plebeis nota essent, dicere decrevit: sed Arnaldum, Hollandum, & alios quam plurimos, quod antiquissima artis fundamenta adeò strictè occuluerint, imò olim solummodo inter Æsculapij familiam exercebatur: verum cessat admiratio, dum videam nunc, veritatem ab ijs, qui illam in proximi salutem extollere tenebantur, non delectu doctrinæ, aut scientiæ, sed impetu stolidæque temeritate priusquam rei causa intelligatur, judicari, damnari, & abjici, ut toto hoc scripto à capite ad calcem usque

diffusè admodum, non opinione tantum hariolorum more, sed clarissimis rationibus, auctoritate, opere, & experientiâ demonstravi. Proindè hujusmodi putatitii, insipidique doctores ex theatro sapientiæ sibilo perquam maximo unâ cum eorum emendicatis ineptissimisque receptulis malè intellectis falsissimè approbatis, ad ignavos suos socios ejiciendi, & quam primum explodendi sunt, ut antiquissima Hippocratica vera medicina omnium artium nobilissima, è vulgi contemptu exire, & paulatim in prætio haberi atque resurgere possit.

Accipite ergo curiosi lectores, *Conclusio.*
antiquam veritatem amantes, *sic.*

CLAVEM, quâ vetustissimam Hippocraticæ Medicinæ arculam aptissimè aperire, & explicare potestis, quam vobis nunc animo æquo, atque fideli offero. Ignavi autem doctores, qui ulcerosâ, & reformatâ suâ doctrinâ naturæ ordinem evertere,

& Hippocraticæ Medicinæ progressum in proximi detrimentum impedire tentant, procul à veritatis luce in dēssimis tenebris versantur; qui cum propriis viribus emergere nequeant, prædecessorum famam, & ipsa naturæ opera contumeliosè dilacerare, & contemnere student, ut apud sui similes nomen & gloriolam temporis captent. Mirū dictū! vsquē adeo percrebuisse vesanam hanc maledicendi libidinem (cujus occasione majori lumine fulget inconcussa antiquorum sapientia, & nobilissimæ Hippocr. Medicinæ fundamentalis veritas & excellentia) ut postposito decore temerè auferint contra mentem Hippocr. & Galeni imò contra ipsam veritatem, experientiam, atque jus gentiū petulanter insurgere, & apertè in perpetuum crimen miserrimas fatuitates, falsaque recepta in posteritatis & proximi detrimentum extollere, subscribere, & approbare.

Ponderet itaque incontaminatus lector æquâ lance, & moderato animo, antiquissimam hanc veritatis doctrinam, & veterum nostrorum firmissima fundamenta, quæ in Hippocr. Chym. & in hoc commentariolo, juxta eorum sententiam jacta & stabilita sunt, & justam quin ferat sententiam, non dubito: ex iisdem enim fontibus omnia experimenta deprompta intelliget, ex quibus veneranda antiquitas, & recentiores abditorum naturæ interpretes ea deduxerunt, minimeque fallacia esse deprehendet: imò reperiet causarum inter se necessarias connexiones, alias ex alijs, ultima à primis, infima à supremis, majora à minoribus, minora à majoribus, debilia à potentibus doctissimo naturæ ordine invicem dependentia, & mutuâ commutatione, digestionem, & fermentationem augeri, conservari, interire, & rursus coram oculis nostris in entia nova re-

*Her-
mes in
scedula.*

surgere, ut Hippocr. de diætâ.
Et sicut in macrocosmo talia in-
fallibiliter esse mechanicè of-
tendi: sic quoque in microcos-
mo ejusmodi esse debere omni-
bus experimentorum indiciis,
justa ratione ex veterum senten-
tia conclusi. Ideoque hac me-
thodo fieri morbos, & eadem
methodo depelli, cum ars imi-
retur naturam, & hæc rursus ar-
tem Hippocr. nos docuit: cujus
antiquissimâ doctrinam IGNE
& AQUA firmissimis princi-
piis suffultam contra omnem
iniquam invasionem, dum spi-
ro, solus defendere confido, eò
quod pro hac re obtinenda non
indigeo, sicut Nobilissimæ Me-
dicinæ destructores meretricum
more, multis blandientibus pro-
cis. Styli autem inelegantiam si
quis accuset, bilem neutiquam
movebit. Itaque permitto uni-
cuique ignoranti, ut ganniat,
oblatret, vociferetque; non e-
nim formido crabronum stre-
pitus, qui magnitudine, & mul-

titudine quidem horribiles sunt,
aculeis tamen destituuntur, &
pro viribus, quantum velint &
queant, nitantur, victoriam nun-
quam assequuntur. Cæterum *Cicero.*
illud te Attratine admonitum
volo primum qualis es, talem
te esse existimes, ut quantum
à rerum turpitudine abes, tan-
tum te à verborum libertate se-
jungas, deindè vt ea in alterum
ne dicas, quæ cum à te falsò re-
sponsa sint, erubescas. Novi *Horat.*
quidem clypeum (sine jactan-
tia dico) dextrâ, levâque mo-
vere, immò novi probè & ipse,
& petere probris inimicaque
dicere dicta. His placidi animi
lector concludimus, cum liber
suo jure longior esse nequeat,
sed in posterum graviori sono
tibi musa nostra loquetur.

F I N I S.

*Ostende meliora si potes, et
tunc carpe mea, tibi que
gratias habebo.*

I N D E X

Capitulum hac in Clave
contentorum.

- A**cidum, & Alkali anti-
quissima rerum principia,
quid sint. Cap. 1. Pag. 1.
*Acidum antiquissimum princi-
pium, ut spirituale, sen-
suum censura non submitti-
tur. cap. 2. pag. 4*
*Alkali quid sit, & quomodo
fiat tam à natura, quam ab
arte, & unde ejus nomen.
cap. 3. pag. 16*
*Sal cibarium quantum distet ab
alkali vitrificante, & sapo-
nario, cap. 4. pag. 40*
*Salium medicinalium prepa-
ratio, cap. 5. pag. 56*
*Quod seminalis virtus omnium
rerum sit acida, & quod aci-
da ducant alcalia ad libitum,*

INDEX

*quodque omnis acidus liquor
sit salis acidi solutio in aqua
elementali, cap. 6. pag. 62*

*Quod nulla materia destrui pos-
sit, ut non maneat sub aliqua
forma, cap. 7. pag. 114*

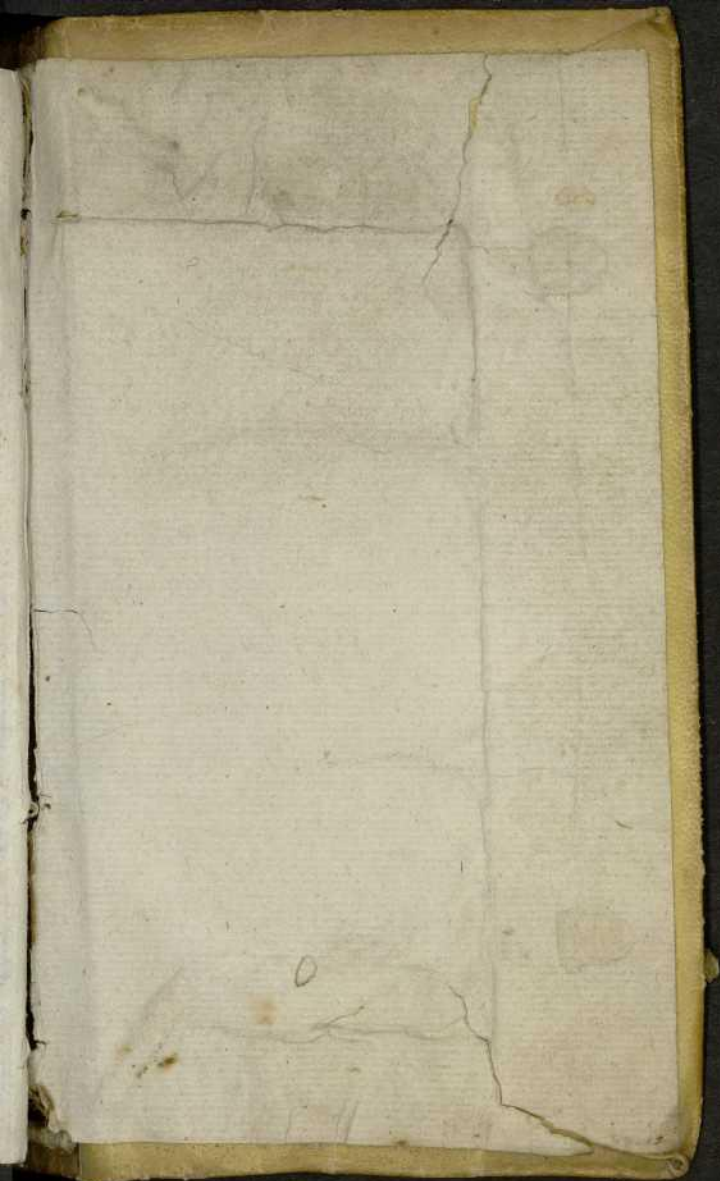
*Acidum destruere, & perficere,
& ignem, & solem, acidum
easdem habere potestates,
cap. 8. pag. 135*

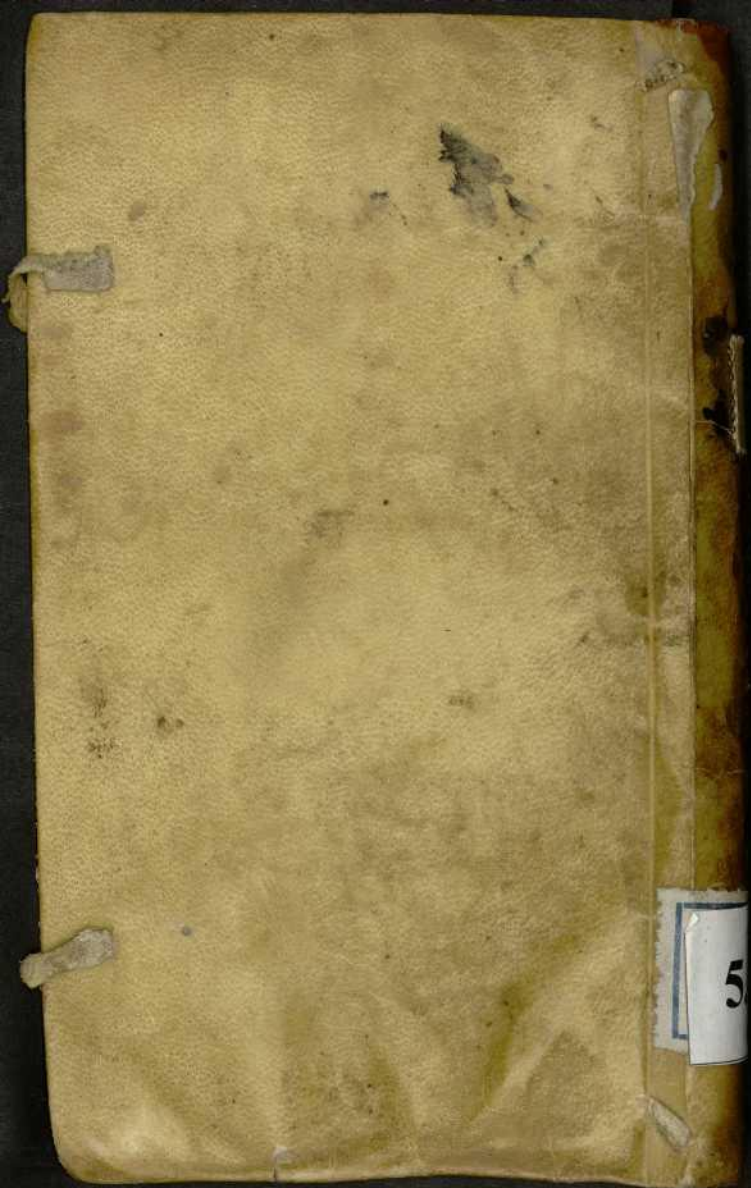
*Quod acidum & alcali in ani-
malibus sit calidum innatum,
& humidum radicale, cap. 9.
pag. 179.*

Errata sic corrige.

*Pag. 13. versu 1. lege, intenduntur. p. 24.
v. 6. l. haftenus. p. 26. v. 6. l. imprægnat.
p. 34. v. 14. l. natura. p. 46. v. 20. l.
insuper. p. 49. v. 7. l. juglandium. p. 50.
v. 6. l. cucurbitulas. p. 63. v. 12. l. dis-
solvit. p. 68. v. 4. l. adhætere. p. 78. v. 11.
l. in fundo. p. 87. v. 15. l. armoniaci.
p. 108. v. 16. l. mineralibus. p. 173. v. 2.
l. per fusionis. p. 47. v. 4. l. ex.*

45

14

5.194